

Zo zbierok Vojenského historického múzea v Piešťanoch - MiG - 21 F13

MESAČNÍK MINISTERSTVA OBRANY SLOVENSKEJ REPUBLIKY

ČÍSLO 4 / APRÍL 2012

NA PAMIATKU OBETÍ TRAGICKÉHO VÝBUCHU, KTORÝ SA STAL DŇA 2. 3. 2007 VO VOJENSKOM OPRAVÁRENSKOM PODNIKU NOVÁKY

† Elena Bitarová
† Peter Kalač
† Mária Kováčová
† Jana Kráľovičová

† Ján Rybár
† Emília Stručková
† Nora Vačková
† Jozef Vida

V Novákoch spomínali

Štátny tajomník Ministerstva obrany SR Róbert Ondrejcsák si 2. marca v Novákoch pripomenul piate výročie tragédie vo Vojenskom opravárenskom podniku. O život pri výbuchu delaboračnej haly vtedy prišlo osem ľudí a viac ako 20 ďalších sa zranilo.

„Strata blízkych ľudí a rana, ktorá zasiahla vaše vnútro zostanú hlboko vryté vo vašich dušiach ešte dlho. Toto nešťastie si budeme pamätať aj my ostatní, veď sa stala jedna z najväčších priemyselných havárií v dejinách našej krajiny,“ povedal štátny tajomník rezortu obrany. Výbuch zničil veľkú časť podniku, no delaboračnú činnosť sa podarilo obnoviť. Od marca 2007 urobilo vedenie Vojenského opravárenského podniku mnohé zásadné opatrenia, aby boli riziká pri práci eliminované na minimum a aby k žiadnemu ďalšiemu pochybeniu a podobnej havárii už nikdy nedošlo. „Zároveň verím, že sa podarí všetkým, ktorí sú zodpovední za túto tragédiu v krátkom čase spravodlivo potrestať,“ zdôraznil R. Ondrejcsák.

V súčasnosti manažment spoločnosti rokuje s potenciálnymi strategickými partnermi, hľadá nových obchodných partnerov a nové zákazky s cieľom zlepšiť ekonomickú situáciu spoločnosti.

Danka CAPÁKOVÁ
foto Viktor CICKO

Lukáš MILAN
šéfredaktor

Pri pohľade zvonku musí Slovensko vyzeráť ako mimoriadne bohatá krajina. Veď kto by si mohol dovoliť nakúpiť veci, ktoré nevie využiť, kto by si mohol dovoliť vyhodiť milióny eur za niečo, čo nefunguje, kto by používal luxusnú limuzínu na rozvoz zemiakov?

Slovenskí vojaci sú majstri sveta v improvizácii a filmový MacGyver či reálny Bear Grylls by zbledli závisťou, keby sa dostali do priameho súboja so slovenskými profesionálmi. Napríklad vymontované špeciálne a patrične zaplatené vysielačky určené pre komunikačný systém sa používajú na výučbu.

Alebo iný príklad. Vojaci si objednáajú vojenské autá. Ministerstvo však za cenu špeciálu kúpi civilné autá o 1,3 metra vyššie. Sú také vysoké, že sa nezmestia ani do Herculesa. Slovenským vojakom to však neprekáža. Každá nová technika mladšia ako obsluhujúci personál je pre nich lepšia ako drôtom do oka. Teraz Generálny štáb OS SR hľadá riešenie, ako by tie autá využili, keď ich už niekto kúpi. Super vybavené nákladničky tak budú možno vozit' zemiaky na útvary. Veď aj v minulosti sa pre nakúpenú techniku vytvoril samostatný útvar, aby sa vedela legálne využiť.

Len stále je to o tom istom. Máme niečo nevyužiteľné na zakúpený účel, tak rýchlo nájdime spôsob, ako to využiť inak. Ozbrojené sily sa tak neustále točia okolo improvizácie, v ktorých to za roky strádania dotiahli priam k dokonalosti. A z improvizácie sa stal systém.

„Takto to ďalej nemôže pokračovať,“ konštatovala premiérka Ivetta Radičová, ktorá dočasne sedí aj na stoličke ministra obrany. Odnaučiť rezort obrany dokoneneča improvizovať s peniazmi, ktoré im zverili občania tejto krajiny a začať ich systémovo rozumne využívať, nebude jednoduché. Zvyk je totiž železná košela a v obrane doslova pancierová.

Lukáš Milan

Z obsahu

**Zjesť
hada**

str. 6 - 9

**Marec
v Afganistane**

str. 16 - 19

**Pozorovatelia
z Martina**

str. 42 - 43

4-5 **Krátko z rezortu**
6-9 Stiahnuť hada z kože a zjesť
10-11 **IDEB prináša nové príležitosti**
12-13 Posledná ozvena neupotrebitelných rakiet
14-15 **Zachránili raneného kolegu**
16-19 Afganistan: Shana ba shana
20-23 **Protivzdušné zbrane**

24-25 Rozhovor s riaditeľom Bezpečnostného úradu MO SR
26 **Najstaršia slovenská dvadsať – jednotka**
27 Povstalecký dôstojník Martin Kučera
28-29 **Globemaster ovláda svet**
30-31 „Mariňácky“ ťažkotonážnik
32 **TECHNIKA-krátko**

33 Aj „empici“ rotujú
34 **Jeden tím, jeden cieľ**
35 V Iraku mal šťastie
36-37 **Krátko z rezortu**
38-39 Drahocenná krv zo zelenej lúky
40 **O Barcelone, mobilných telefónoch a ruskej zmrzline**

41 Nielen Suche Karki
42-43 **Pripravujú pozorovateľov pre tri kontinenty**
44-46 servis* tipy* rady
47 **AW 159 Wildcat**

Mesačník Ministerstva obrany SR
Založený v Clevelande (USA) 1914
Obnovený v Bratislave v roku 1993
Ročník XX, č. 4/2012
Redakčná uzávierka 25. 3. 2012
Do výroby zadane 29. 3. 2012

Vydavateľ:
Ministerstvo obrany SR
Komunikačný a tlačový odbor

Šéfredaktor:
Mgr. Lukáš MILAN
tel.: 0960 312 950, 0903 824 491
e-mail: lukas.milan@mod.gov.sk

Zástupca šéfredaktora:
PhDr. Pavol VITKO
tel.: 0960 313 072, 0903 820 847
e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk

Redaktor:
Jozef ZIAK, plukovník v zálohe
tel.: 0960 338 352, 0903 820 194
e-mail: jozef.ziak@mil.sk

Vedúca vydania a jazyková úprava:
Ing. Eleonora BUJACKOVÁ
tel.: 0960 313 054
e-mail: eleonora.bujackova@mod.gov.sk

Fotograf:
Mgr. Ivan KELEMENT
tel.: 0903 820 698

Tajomníčka redakcie:
Mgr. Milena SLEZÁKOVÁ
tel.: 0960 312 984, fax: 0960 312 520
e-mail: milena.slezakova@mod.gov.sk

Grafická úprava:
kapitán Ing. Otakar HRABÁK
Ivana MIŠKOLCIOVÁ
Lýdia SEVČIKOVÁ
5. kartoreprodukčná základňa Nemšová

Adresa redakcie:
Mesačník OBRANA
Komunikačný odbor MO SR
Kutuzovova 8
832 47 Bratislava
e-mail: obrana@mod.gov.sk
www.mosr.sk/obrana

Tlač:
5. kartoreprodukčná základňa Nemšová

Na titulnej strane
nrtm. Jaroslav KOSTOLNÝ
foto Lukáš MILAN, Afganistan

© Ministerstvo obrany SR
EČ 41208, ISSN 1338-1910

MOKYS musíme dokončiť

Špičково vybavený Mobilný komunikačný systém MOKYS musí byť dokončený, aby ho Ozbrojené sily SR mohli konečne naplno využívať. Premiérka Ivetta Radičová, poverená riadením rezortu obrany, to skonštatovala 22. marca po jeho prehliadke v areáli Základne mobilných komunikačných systémov v Ružomberku. Problém vojenského mobilného komunikačného systému MOKYS za zhruba 200 miliónov eur dokáže vyriešiť len ďalší niekoľkomiliónový nákup špeciálnych vozidiel a vysielaciek. Technológie mobilného komunikačného systému sú podľa Radičovej na špičkovej úrovni, nepoužiteľné je však rádiové vybavenie a tiež vozidlá, ktoré majú kontajnery prepravovať pri bojovom nasadení.

„Základným problémom, pre ktorý bolo podané trestné oznámenie a začalo sa trestné stíhanie, je, že tieto špičkové technológie by nemali stáť na dvore, ale byť schopné bojového nasadenia a fungovania v teréne, čiže by mali mať zodpovedajúce nosiče a rádiové spojenie,“ uviedla premiérka. „Hovoríme o projekte, ktorého celková hodnota je zhruba 200 miliónov eur, pričom k dnešnému dňu bolo zhruba 55 percent týchto prostriedkov už použitých a vyplatených, no nemôžeme konštatovať, že by sme mali funkčný systém v tomto rozsahu. Takéto narábanie s verejnými financiami bez účasti OS SR, špecifikácie ich potrieb a najmä bez verejnej súťaže sa už nesmie opakovať.“

/ npor. Ján DOBÁL

/ foto npor. Marián MILO

Letecká strelnica ožila

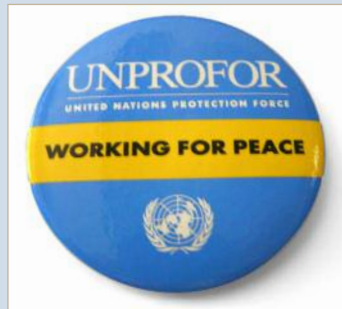
Vo vojenskom výcvikovom priestore Kamenica nad Čirochou – leteckej strelnici Valaškovce sa v marci uskutočnilo prvé tohtoročné cvičenie pilotov vrtulníkov Mi-17. „Prostredníctvom vrtulníka Mi-17 strieľame neriadené rakety na pozemný cieľ. Vzlet vrtulníkov je z Prešova, kde ich na túto úlohu pripravujú a dopĺňajú muníciou,“ informoval Miroslav Korba, veliteľ prešovského Vrtulníkového krídla generálplukovníka Jána Ambruša. V tomto roku sa prvýkrát zúčastňujú na cvičných streľbách iba vrtulníky Mi-17. „Prevádzku vrtulníkov Mi-24 sme vlni ukončili,“ vysvetlil M. Korba. Piloti získavajú podľa jeho slov prostredníctvom cvičení skúsenosti na plnenie medzinárodných bojových úloh. Cvičné strely v priestoroch Valaškoviec sú koordinované s neďalekou riadiacou vežou. Posádka vrtulníka musí získať po komunikácii s ňou na streľbu povolenie. Rovnako vyhodnocuje, či správne rozpoznala svoj cieľ. V opačnom prípade alebo ak na cieľovej ploche zaregistruje pohyb osôb, zvery či oheň, streľbu začať nemôže. Bojové nasadenie Vrtulníkového krídla nie je podľa slov jeho veliteľa v súčasnosti najväčšou prioritou. „V našom prípade ide skôr o leteckú pátraciu službu alebo pomoc pri krízových situáciách, požiaroch či pomoci obyvateľstvu pri povodniach, prípadne podnikových haváriách,“ uzavrel Korba.

UNPROFOR otváral dvere / Časť prvá: rozhodnutie

/ Miroslav MINÁR

Revolučné udalosti v novembri 1989 spôsobili aj zásadné zmeny v nasadení Čechov a Slovákov do operácií a mierových misií OSN. Už o necelé dva roky sa do operácií Púštny štít a Púštna búrka v Perzskom zálive zapojila 1. československá samostatná protichemická jednotka.

Dvere do mierových misií pod vlajkou OSN však naplno otvorila až misia UNPROFOR na území bývalej Juhoslávie. Bezpečnostná rada OSN po ukončení rozhovorov osobitného vyslanca generálneho tajomníka OSN Cyrusa Vancea s chorvátskymi a srbskými lídrami prijala 27. novembra 1991 rezolúciu č. 721 o vzniku misie UNPROFOR. O zapojení Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky rozhodla vláda svojím uznesením 16. januára 1992. Krátko na to sa vo Výcvikovej základni Mierových síl OSN v juhočeskom Českom Krumlove začal formovať peší prápor. Medzi

jeho približne päťsto príslušníkmi bolo aj sto vojakov slovenskej národnosti. Celá jednotka bola zostavená výlučne z dobrovoľníkov. Súhlas s jej vyslaním dalo Federálne zhromaždenie ČSFR 1. marca 1992. Miesto pôsobenia: tzv. Republika Srbská Krajina. Po intenzívnych prípravách sa prvý presun jednotky začal 12. apríla 1992. Pod velením podplukovníka Karla Blahnu prápor zaujal priestor v oblasti Plitvických jazier na území

dnešného Chorvátska. Jednotka pôsobila v sektore JUH, spolu s francúzskym a kenským práporom mierových síl.

Česi a Slováci mali za úlohu budovať a zabezpečovať činnosť desiatok kontrolných a prepúšťacích stanovišť (Check pointov), organizovať mobilné pozorovateľské tímy vrátane pozorovacích miest, dohliadať nad uloženými zbraňami nepriateľených strán, ochraňovať obyvateľov izolovanej chorvátskej obce Podlapač, zabezpečovať hliadkováciu a humanitárnu pomoc. Napríklad pri osade Dolný Lapač strážili a materiálne zabezpečovali dočasný tábor pre utečencov. Okrem toho sprevádzali aj konvoje s utečencami a s humanitárnou pomocou z Republiky Srbská Krajina do Chorvátska.

Tragédia v muničnom sklade

V stredu 7. marca došlo v Muničnom sklade v Novákoch počas inventarizácie k výbuchu munície URG-86 (univerzálny ručný granát). Predbežné výsledky vyšetrovania ukázali, že pri inventarizácii neboli porušené zásady dodržiavania bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, režimu vstupu a pohybu v strážnených objektoch ani zásady bezpečnej manipulácie s muníciou v priestoroch muničných skladov. Podľa predbežných výsledkov vyšetrovania k výbuchu došlo pravdepodobne z dôvodu samovoľnej iniciácie. Tento typ munície bol vyrobený v roku 1997 vo Vojenskom opravárenskom podniku Nováky. Pri skúškach tejto munície v roku 2006 v Centre testovania munície v Novákoch sa zistili nedostatky. Niekoľko testovaných kusov nevybuchlo – zlyhanie časovej funkcie. Na základe toho sa tieto granáty reklamovali u výrobcu VOP Nováky. Podnik opravu 8760 kusov munície URG-86 urobil v rokoch 2008 až 2009. Skúška tejto série granátov prebehla v januári 2009 vo Vojenskom technickom a skúšobnom ústave Záhorie. V súčasnosti je v zásobách Ozbrojených síl SR 8460 kusov tejto série munície. Vojenský špecialista už dokončili likvidáciu 780 granátov, ktorých obaly boli pri výbuchu poškodené alebo narušené tlakovou vlnou. Pohyb v okolí muničného skladu je už bezpečný.

/ npor. Mário PAŽICKÝ

V Žiline sa lúčila 2. rotácia

Spolu tridsaťpäť profesionálnych vojakov sa 8. marca rozlúčilo so svojimi rodinami a kolegami na nádvorí žilinského 5. pluku špeciálneho určenia. Ich pôsobiskom bude v nasledujúcich mesiacoch Afganistan a Bosna a Hercegovina. „Skončila sa pre vás etapa prípravy a o krátky čas budete svoje schopnosti z výcviku preukazovať priamo v operácii. Viem, že v príprave ste nič nepodcenili a zodpovedne ste sa na svoju náročnú úlohu pripravili. Čas, ktorý strávite mimo svojho domova, bude relatívne krátky, ale zároveň dlhý pre vašich najbližších. Pevne verím, že vaše rodinné zázemie prekoná túto ťažkú skúšku počas odlúčenia a o pár mesiacov, po splnení úloh, sa budeme môcť znovu všetci spolu stretnúť pri vašom šťastnom návrate domov,“ povedal zástupca náčelníka Generálneho štábu OS SR generálporučík Jaroslav Výveka. Účast slovenských vojakov v zahraničných operáciách je podľa Výveka súčasťou dlhodobého plánu našej zahraničnej politiky. Pätnásť vojakov jednotky odchádzajúcej do operácie EUFOR ALTHEA v Bosne a Hercegovine absolvovalo podľa jej veliteľa Jaroslava Dzuríka najskôr všeobecnú časť výcviku v Martine. „Odbornú časť sme už cvičili v 5. pluku špeciálneho určenia v Žiline. Dve ženy, ktoré sú súčasťou jednotky, budú zabezpečovať celý kontingent OS SR po personálnej a logistickej stránke a po stránke komunikačných a informačných systémov,“ povedal Dzurík.

/ Miroslav MIZERA

/ foto TASR

Naše vzťahy majú dobrú perspektívu

Štátny tajomník Ministerstva obrany SR Róbert Ondrejcsák sa 8. marca stretol s veľvyslancom USA na Slovensku Theodorom Sedgwickom, aby mu odovzdal medaily rezortu obrany pre zástupcov organizácie US Aid v afganskej provincii Uruzgan. Jason Katz, predstaviteľ provinčného rekonštrukčného tímu US Aid v Uruzgane a kapitán Joshua Sims, príslušník amerických špeciálnych síl, podľa slov štátneho tajomníka zohrali nezastupiteľnú úlohu pri distribúovaní 4. kola humanitárnej pomoci Slovenskej republiky v Afganistane. Obaja predstavitelia sa zároveň zhodli, že rozmer humanitárnej pomoci v Afganistane musí byť viac propagovaný vo vzťahu k verejnosti tak na Slovensku, ako aj v USA, pretože predstavuje významný praktický rozmer zahraničného angažovania oboch krajín. Počas diskusie Ondrejcsák aj Sedgwick vyslovili nádej, že intenzívna vojenská spolupráca oboch krajín bude pokračovať aj po ukončení bojových úloh operácie ISAF v roku 2014. Predstavitelia sa v rozhovore o budúcnosti ozbrojených síl SR dotkli aj potreby ďalšieho operačného využitia špeciálnych síl, rozvoja Centra výmnočnosti pre likvidáciu nevybuchnutej munície, ako aj prípravy bojovej skupiny krajín Vyšehradskej štvorky.

Stiahnuť hada z kože a zjest'

Skupina slovenských vojenských policajtov, príslušníkov prešovského útvaru pod vedením náčelníka skupiny pre riešenie krízových situácií kapitána Martina Marka, sa nedávno zúčastnila na trojtýždňovom spoločnom výcviku so svojimi českými kolegami v priestoroch Odbornej školy vojenskej polície vo Vyškove.

/ Jozef ŽIAK, foto autor a archív VP AČR

Českí kolegovia už druhú rotáciu pôsobia v rámci OML tímu v provincii Wardak, približne desať kilometrov od dediny Durani, kde pomáhajú pripravovať nových príslušníkov afganskej polície v rámci Národného výcvikového centra Afganskej polície.

Tešíme sa na spoluprácu

„Už sa tešíme na spoluprácu,“ hovorí náčelník oddelenia prípravy Odbornej školy vojenskej polície vo Vyškove podplukovník Lubomír Wenzl. „Policajti oboch našich armád majú za sebou veľmi dobrú spoluprácu v operácii KFOR v Kosove, aj v rámci cvičení a odbornej prípravy v mnohonárodnom prápore vojenskej polície NATO. Naposledy dokázali vysokú efektivitu spolupráce na cvičení tohto prápore Black Bear 2011 na Lešti,“ tvrdí Wenzl.

Vo Wardaku českí vojenski policajti pôsobia po boku francúzskych, portugalských, rumunských a amerických kolegov. „Celá naša príprava, a to rovnako teoretická, ako aj praktická bola zameraná na špecifiká pôsobenia v Afganistane. Skúsenosti nám odovzdávali mnohí špecialisti vrátane prvého veliteľa českého kontingentu. Oboznámil nás nielen s tým,

chorobe. Preto sa taký dôraz kladol na psychologickú prípravu. Veď ide o pomerne malý kolektív, zhruba 12 osôb a základňa je vlastne väčšie futbalové ihrisko. Snažili sme sa zistiť, ako sa títo ľudia správajú v krízových situáciách. Zatiaľ len v domácich podmienkach, pri ich simulovaní. Atmosféra priamo na mieste v Afganistane všetko ešte umocní. Aj preto sa budem vo Wardaku najviac spoliehať práve na tých skúsených, ktorí majú za sebou štyri aj päť zahraničných misií. Spoločná príprava bola pre nás prínosom, Slováci priniesli mnohé špecifické skúsenosti,“ hodnotí spoločný výcvik so slovenskými vojskými policajtmi major Ocelka.

Podľa zástupcu náčelníka oddelenia prípravy Odbornej školy vojenskej polície vo Vyškove majora Libora Daněka tri týždne spoločného výcviku boli naplnené množstvom teoretických a praktických zamestnaní. Prvý týždeň bol zameraný na vševojškovú prípravu v objekte školy vo Vyškove, aby všetci získali lepší prehľad o mandáte, ktorý má Armáda Českej republiky vo Wardaku, ale taktiež o právnych aspektoch nasadenia, prípadného použitia zbraní a celkového právneho rámca v mieste nasadenia.

Bez jazykovej bariéry

Podplukovník Lubomír Wenzl a major Libor Daněk potvrdili, že jednotka počas trojtýždňového výcviku dobre plnila všetky úlohy a zvládla mnohé nástrahy. „Sú to skúsení vojaci. Kladieme veľký dôraz aby všetci pracovali ako jeden tím, čo sa nám darí. Na spoločný výcvik máme len pozitívne ohlasy. Je to aj dobrá možnosť vymeniť si získané skúsenosti, veď tretinu tímu tvoria Slováci. Veľmi osožné je, že medzi našimi vojakmi neexistuje jazyková bariéra. A to pri stresových a napätých situáciách veľakrát rozhoduje nielen o úspechu akcie, ale aj o bezpečnosti, či dokonca živote,“ zdôrazňuje podplukovník Wenzl náčelník oddelenia prípravy Odbornej školy vojenskej polície vo Vyškove.

čo sa mu pri mentorovaní výcviku afganských policajtov podarilo, ale aj s problémami. Aby sme neopakovali rovnaké chyby. Spoločný výcvik nám veľmi pomohol nielen v oboznámení s úlohami a špecifikami práce vo Wardaku, ale aj s našimi budúcimi kolegami, českými vojskými policajtmi,“ spokojne konštatuje kapitán Marko, ktorý má skúsenosti nielen z pôsobenia v KFOR v Kosove, ale z operácie ISAF. Pred necelými dvoma rokmi ukončil svoju prácu v Kandaháre. Spoluprácu so slovenskými vojskými policajtmi pri výcviku si pochvaloval aj budúci veliteľ ďalšieho českého kontingentu vo Wardaku major Radek Ocelka.

Väčšie futbalové ihrisko

„Absolvovali sme spoločnú prípravu, okrem iného aj streleckú, zo všetkých strelných zbraní, ktoré máme vo Wardaku k dispozícii, aj hádzanie ručných granátov. Cieľom bolo pripraviť nielen jednotlivca, ale celú jednotku ako tím. Zladiť sa, poznať charakter jednotlivých členov tímu. Lebo priestor nasadenia je pomerne malý a môže dôjsť k tzv. ponorkovej

„Ďalší týždeň už prebiehal praktický výcvik. Bol zameraný na streleckú prípravu. Nie náhodou. Určitým špecifikom je, že nemáme v oboch armádach zavedené rovnaké zbrane. Preto boli najskôr príslušníci slovenskej vojenskej polície precvičení na pištole Glock, automatické pušky M-4 a M-6 a gulomet Minimi. Súčasťou streleckej prípravy boli aj nočné strelby zo všetkých spomínaných zbraní, ako aj z brokovnic. No a posledný týždeň bol zameraný na výcvik prežitia. Policajti boli pripravovaní na prípad mimoriadnej situácie, do ktorej by sa mohli dostať v mieste nasadenia. Aby na to dokázali reagovať po psychickej i fyzickej stránke. Stažovalo im to okrem iného aj minimum vody, jedla či jazyková bariéra s miestnym obyvateľstvom. Pripravovali sa, aby v takých podmienkach dokázali 24 až 36 hodín prežiť bez cudzej pomoci,“ zdôrazňuje major Daněk, ktorý má skúsenosti z dvojnásobného pôsobenia v Iraku po boku britských vojenských policajtov.

Spolahnúť sa na každého člena tímu

Počas výcviku si českí a slovenskí vojenski policajti precvičovali aj túto modelovú situáciu: keď boli po napadnutí základne nútení odísť do neznámych priestorov. A tam museli zotrvať dlhšie časové obdobie, kým prišla pomoc. Museli riešiť okrem bezpečnosti aj otázky súvisiace so zabezpečením jedla a pitia. Teda pripravovať si pitnú vodu z miestnych zdrojov. Obdobne aj jedlo. Teda z toho čo zoženú alebo ulovia. Vo Wardaku a okolí je špecifická situácia, preto sa musia naučiť pripravovať jedlo zo zveri, ktorá v oblasti žije. Zo stepných a púštnych zvierat. Napríklad aj z hada. Uloviť ho, stiahnuť z kože a pripraviť si jedlo.

Pri tejto činnosti sa musia schovávať, nepreznádať sa na príklad rozložením ohňa. Vydržať pomerne veľké kolísanie denných a nočných teplôt. Podľa majora Daněka dosahuje v zime aj výše 20 stupňov. Všetko dokáže človeka poriadne vyčerpať.

Ale najmä vojaci musia dokázať prežiť v týchto podmienkach. Prekonávať všetky problémy ako kolektív. Pomôcť si jeden druhému. Bez toho by v Afganistane neprežili. Toho si bol vedomý aj kapitán Martin Marko. Rodák z Brezna pred jedenástimi rokmi ukončil vo vojenskej akadémii v Liptovskom Mikuláši štúdium ekonomiky armády. Pôsobil v prešovskom úrade finančného zabezpečenia a od roku 2004 je vojenský policajt. V prešovskom útvaru vojenskej polície prešiel mnohými funkciami. Absolvoval odborný kurz v Akadémii policajného zboru, má skúsenosti z pôsobenia v operácii KFOR v Kosove i ISAF v Afganistane, kde bol v strážnej jednotke na základni v Kandaháre. Veľmi sa mu vo Vyškove pozdával najmä špeciálny kurz prežitia SERE.

Celý kurz SERE (survival, evasion, resistance, extraction) bol rozdelený do dvoch častí. Teoretickej a praktickej. „V prvej sme boli oboznámení so štandardmi NATO v prípade, že dôjde k izolácii vojaka od jednotky. Ide o komplex postupov a zásad, ktoré treba urobiť, aby následne došlo k úspešnému vyhladeniu a záchrane izolovanej osoby. Samotná praktická časť bola zameraná na prežitie v neznámom teréne s čo najefektívnejším využitím prírodných zdrojov na prežitie a samostatnú záchranu. Každý z tímov si vybudoval presne určený priestrešok s čo najlepším maskovaním a založil typ ohňa bez použitia bežných podpaľáčov. Následne bolo potrebné vytvoriť signálne znamenie pre záchranu vrtuľníky s určením našej polohy a samotný postup overenia identity izolovanej osoby záchraným tímom,“ spomína kapitán Marko na zaujímavý výcvik na Morave.

Slovákov zaujal guľomet Minimi

Rovnako aj na vzájomnú výmenu skúseností. Veď každý z českých či slovenských vojen-

ských policajtov bol na nejakej misii. Povedali si, ako kto riešil takú či onakú situáciu. Aj tu podľa kapitána Marka či majora Daněka platí, že viac hláv viac rozumu. A takéto skúsenosti sú neoceniteľné, lebo v konečnom dôsledku môžu zachrániť život...

Spoločný výcvik vo Vyškove dal veľa aj veliteľovi tímu z prešovského útvaru vojenskej polície rotnému Vladimírovi Fecurovi. Pôvodne príslušník štátnej polície sa dostal k tej vojenskej cez pôsobenie v bývalom bardejovskom prieskumnom prápore. Medzinárodné skúsenos-

V Českej armáde ide o základnú podpornú zbraň družstva a čaty. V prípade potreby môže byť aj lafetovaný.

„Je to spoľahlivá a presná zbraň. A veľmi jednoduchá je výmena hlavne. Je tam vylúčený náhodný výstrel. Môže k nemu dôjsť len zlou manipuláciou so zbraňou, ale školenie bolo veľmi dobré. Dostali do ruky aj automatické pušky M-4, 6, pištoľ Glock, či podvesný granátomet M-203. Ide o moderné zbrane. Kurz prežitia bol pre nás veľmi poučný, ale napríklad aj správny postup pri vypisovaní dokumentov,“ pripomína rotný Fecura.

Provincia Wardak

Nachádza sa vo východnej časti centrálneho Afganistanu. Väčšinu povrchu provincie, ktorá má rozlohu takmer 10 tisíc kilometrov štvorcových (päťina Slovenska) tvoria hory, ktoré dosahujú výšky až 5 tisíc metrov nad morom. Malá časť územia je známa intenzívnym poľnohospodárstvom a pestovaním ovocia. Najmä jablk. V provincii žije vyše pol milióna obyvateľov. Z nich je vyše 70 percent Paštúnov, zvyšok tvoria Chazarovia a Tadžici. Najhustejšie je obývané údolie okolo hlavnej cesty, vedúcej z Kábulu do Kandaháru. Celá oblasť je pod silným vplyvom radikálneho islamu. Wardak patrí medzi päť najnebezpečnejších provincií v celom Afganistane. V oblasti operuje množstvo povstaleckých skupín, ale aj kriminálnych živlov.

ti získal v operácii ALTHEA v Bosne a Hercegovine i v strážnej jednotke ISAF v Kandaháre.

Veľmi sa mu pozdávala strelecká príprava. Najmä preškolenie na guľomet FN Minimi. Táto pôvodne belgická zbraň, ktorú licenčne vyrábajú okrem iného aj v USA je vo svete rozšírená. V súčasnosti sa nachádza vo výzbroji celkovo 34 armád (napríklad aj Veľkej Británie, Austrálie, Kanady, Talianska, Grécka, Švédska, Japonska...). Nedávno bol zaradený aj do výzbroje Armády Českej republiky. Minimi bol vlastne prvým európskym guľometom kalibru 5,56 mm, ktorý používal náboj NATO 5,56 x 45 mm. Môže používať aj kaliber 7,62 mm.

Údolie neovládli ani Rusi

Slovenskí vojenský policajti sa preškolili aj na pancierovanú Toyotu, ktorá má 4,5 tony, a preto má značne rozdielne jazdné vlastnosti, ako normálne vozidlo tohto typu. V ďalšom období ich ešte čaká preškolenie na Iveco a všetky zbraňové systémy, ktoré majú na riom českí vojaci vo Wardaku namontované.

V Afganistane ich čaká pôsobenie v malom priestore, dosť otvorenom. Ich hlavnou úlohou je, aby afganskí inštruktori cvičili svojich frekventantov správne. Z českých skúseností je známe, že na rozdiel od minulosti je tam medzi nimi viac konfliktov. Preto treba klást dôraz na bezpečnosť. Najmä na strelnici, kde sa strieľa bojovým strelivom. Treba si všimnúť nielen strelca, ale aj okolie, celý periméter. Strelnica sa nachádza blízko cesty, ktorá prechádza celým údolím Wardaku a je veľmi nebezpečná. Údolie nedokázali nadlho obsadiť ani Rusi a na ceste dochádza takmer každý deň k rôznym incidentom. Preto treba klást dôraz na všetky maličkosti.

/ Lukáš MILAN

/ foto Ivan KELEMENT

J. Žufka:

IDEB nám prináša nové príležitosti

Po dvoch rokoch sa ministerstvo obrany druhého až štvrtého mája opäť zúčastní na zbrojárskej výstave IDEB 2012. Hlavným koordinátorom pri organizácii je generálny riaditeľ sekcie vyzbrojovania národný riaditeľ pre vyzbrojovanie Jozef Žufka.

„IDEB je jedinečná príležitosť, aby sme zostali v kontakte s vyspelým svetom,“ hovorí Žufka s tým, že ministerstvo a jeho ľudia musia mať prehľad o nových technológiách. „Musíme predsa vedieť, čo je nové vo svete, keď nakupujeme vojenskú techniku,“ tvrdí. Podľa Žufku bude rezortná prezentácia na výstave zaujímavá nielen pre odborníkov, ale aj pre laikov. „Určite sa oplatí prísť,“ dodáva.

Čo si od výstavy IDEB sľubujete? Prečo sa vlastne na nej zúčastňuje ministerstvo a ozbrojené sily?

Medzinárodné veľtrhy obrannej techniky sa organizujú v takmer všetkých vyspelých štátoch sveta, pričom je pravidlom, že patronát nad podujatiami preberajú ministerstvá obrany a ozbrojené sily štátov, v ktorých sa veľtrhy konajú. Rovnako aj na Slovensku je MO SR hlavným odborným gestorom veľtrhu IDEB. Dovolím si tvrdiť, že výstave dodávame cveng. Súčasťou tejto gescie sú aj statické expozície rezortu obrany, dynamické ukážky a sprievodné ukážky.

Cielom takejto účasti na veľtrhu je predovšetkým prezentácia najmodernejších trendov vo vyzbrojovaní a výcviku našich ozbrojených síl. Veľtrh je jedinečnou príležitosťou, na ktorej môžeme prezentovať najmä pred odbornou verejnosťou a významnými hosťami prípravu OS SR na plnenie úloh.

Prezentácia rezortu obrany SR na IDEB je z hľadiska účasti verejnosti najväčším podujatím, aké ministerstvo vôbec organizuje. Ak sa nám to podarí dobre zorganizovať, tak to zvyšuje kredit ozbrojených síl. Súčasťou rezortnej sekcie je aj prezentácia regrutačného strediska. Takže aj laická verejnosť získa informácie o ozbrojených silách takpovediac z prvej ruky.

Dobre, ale rezort obrany nepredáva svoje produkty ako ostatní vystavovatelia. Okrem propagácie má to aj iný význam

byť tam?

Ale veď, samozrejme. Ministerstvo využíva svoju expozíciu na výstave na množstvo bilaterálnych rokovaní so zahraničnými partnermi či už z oblasti rezortnej, alebo aj komerčnej. Na podujatie sú pozývaní vysokí predstavitelia členských štátov V-4, veliteľstva NATO, Európskej obrannej agentúry a ďalších s rozvinutou bilaterálnou spoluprácou v oblasti vyzbrojovania. Práve na takýchto rokovaniach môžu vzniknúť zárodoky novej dlhodobej spolupráce práve v oblasti vyzbrojovania, čo je nezadržateľným trendom v Aliancii. Veľké modernizačné projekty najmä menšie krajiny nie sú schopné realizovať samy.

Naša prítomnosť na výstave IDEB má aj iný rozmer: Usilujeme sa podporovať slovenské spoločnosti obranného priemyslu, ich uplatnenie na medzinárodnom trhu. Tento cieľ sa snažíme dosahovať sprostredkovaním novej spolupráce našich spoločností so zahraničnými spoločnosťami, prezentáciou slovenských spoločností pred zahraničnými návštevnami alebo v rámci sprievodných podujatí veľtrhu. Tento rok je takým podujatím odborný seminár s názvom Priemyselné dni NATO v SR.

Priemyselné dni NATO? Čo je to?

Je to v podstate jedinečný odborný seminár pre zástupcov slovenských firiem. Podnikatelia budú mať príležitosť získať komplexné informácie o systéme obstarávaní v NATO, o činnosti najväčších obstarávacích agentúr Aliancie, ako aj možnosť priamej registrácie svojich firiem do kontaktných databáz agentúr. Sekcia vyzbrojovania koncom roka 2011 robila analýzu a zistili sme, že slovenské firmy sa iba minimálne zapájajú do obstarávaní v rámci NATO. V podstate Slovensko je iba platcom členských príspevkov, ale žiadne peniaze sa späť vo forme zákaziek z NATO nevracajú. Zistili sme, že viaceré spoločnosti napriek potenciálu nevedia, ako sa zapojiť do týchto procesov v Aliancii.

Kto im to bude vysvetľovať, ako to funguje?

Pozvanie prislúbili všetky významné agentúry NATO, ale aj zástupcovia Európskej obrannej agentúry – EDA. Za NATO príde napríklad Agentúra NATO pre údržbu a zásobovanie (NAMSA), čo je najväčšia agentúra NATO s najširším spektrom obstarávaných produktov a služieb. Ďalej v Bratislave bude Agentúra NATO pre konzultácie, velenie a riadenie (NC3A).

Táto agentúra zastrešuje obstarávanie komunikačných a informačných systémov a technológií. Pre oblasť operácií je hlavným obstarávateľom Spojenecké veliteľstvo NATO pre operácie (ACO) a prídu aj zástupcovia Sídla NATO. Samotné sídlo je mimoriadne rozsiahle a taktiež obstaráva množstvo materiálu a služieb, kde sa môžu angažovať aj slovenské firmy. Okrem zástupcov NATO budú podnikateľom k dispozícii aj zástupcovia EDA, ktorá patrí pod Európsku úniu.

„Priemyselné dni NATO v SR“ majú teda za úlohu naštartovať interakciu medzi slovenskými firmami a agentúrami NATO a EDA, aby účasť slovenských firiem vo verejných obstarávaní NATO a EDA nebola skôr výnimkou, ale pravidlom. Aj takýmto spôsobom chceme podporiť slovenský obranný priemysel, aby využíval výhody nášho členstva v NATO.

To všetko je pre podnikateľov. Predstavme si, že ja ako laik, fanúšik vojakov a vojenskej techniky rozmýšľam, či sa mám prísť pozrieť do Bratislavy na výstavu. Oplatí sa mi to?

Určite. Ozbrojené sily sa budú prezentovať nielen statickými ukázkami, ale aj dynamickými. Tie si budú môcť návštevníci pozrieť počas prvého dňa veľtrhu. Na týchto ukázkach sa budú podieľať všetky tri sily OS SR – pozemné, vzdušné aj sily výcviku a podpory. Napríklad nad výstaviskom preletia lietadlá MiG-29 a L-39. Pozemné sily sa predstavia s odminovačkou Boženu alebo raketometom MODULAR. Okrem toho sa ukáže aj protiletadlový systém S-300, piaty pluk zoskočí z vrtuľníka a vojenská polícia predvedie cvičenie so psami.

Okrem toho na výstave budú mať samostatné expozície Úrad hlavného lekára OS SR, 5. pluk špeciálneho určenia, Centre of Excellence a Národné centrum EOD, Topografický ústav OS SR, Akadémia ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika, Ústav špeciálneho zdravotníctva a výcviku MO SR Lešť, VTSÚ Záhorie, Vojenská polícia a ďalší.

Statické expozície budú rozmiestnené v celej v hale B0 s rozlohou 2 214 m². Medzi najzaujímavejšie možno zaradiť RM a MV MODULAR s kontajnerom a Dekontaminačné vozidlo – DEKVOZ Pozemných síl OS SR, pilotnú výstroj (kombinéza, výškový odev, prilba s prílobovým zameriavačom), Mi-17 LPZS a taktický mobilný prístavací systém (TMPS) Vzdušných síl OS SR, MOKYS a ukážku výstroja určeného pre príslušníkov zahraničných mierových misií Síl výcviku a podpory OS SR. Úrad hlavného lekára OS SR bude prezentovať klinické laboratórium dvoch kontajnerov ISO 1C s výstavou.

Zaujímavou bude určite expozícia zbraní, optických prístrojov, zdravotníckeho a iného materiálu 5. pluku špeciálneho určenia. V rámci expozície Národného centra EOD bude okrem iného možné vidieť osobné vozidlo zničené nasraženým výbušným systémom, pyrotechnický oblek EOD 9A, Proparms 12,5 mm rozstrelovač a EOD informačný systém. Vojenská polícia bude prezentovať techniku, materiál na osobné používanie, špeciálny policajný materiál a výzbroj. VTSÚ Záhorie predvedie meracie zariadenia používané pri realizácii strelecko-skúšobnej činnosti. Ústav špeciálneho zdravotníctva a výcviku MO SR Lešť začleňuje do svojej expozície najnovšie zariadenia pre výcvik v zastavanom priestore mestského typu a laserovú strelicu SCATT. Akadémia ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika bude prezentovať pracovisko funkčnej diagnostiky, mobilné meracie a diagnostické pracovisko a simulčné centrum.

To už by mohlo ľudí presvedčiť, aby sa prišli pozrieť. To vyzerať, že tam bude pozhňane vojakov aj techniky. Ako dlho sa pripravuje také veľké podujatie zo strany MO SR?

V podstate príprava sa začína skončením predchádzajúcej výstavy, ktorú si striedame s Českou republikou v Brne. Organizácia sa dá rozdeliť do dvoch častí – príprava a samotná realizácia. Realizácia trvá tri až päť dní, ale príprava je oveľa dlhšia. Tá sa začína rok pred výstavou. Národný riaditeľ pre vyzbrojovanie v spolupráci s generálnym štábom vypracuje zámer, ktorý schvaľuje minister obrany. Súčasťou zámeru sú už aj zmluvné podmienky a rozsah prezentácie. Po schválení sa začínajú plánovať jednotlivé expozície, pripravovať prezentačné materiály, pozývať zahraniční hostia, pripravuje sa scenár otváracieho ceremoniálu a zhruba päť dní pred začiatkom sa začínajú stavať jednotlivé expozície.

Koľko ľudí vlastne participuje na organizácii IDEB zo strany MO SR?

To je naozaj veľmi ťažké určiť. Minister obrany totiž vydá úlohový list a každá zložka vyčlení potrebný počet ľudí. Okrem OS SR sa zúčastňujú na príprave a realizácii Sekcia vyzbrojovania, Úrad pre investície a akvizície, Kancelária ministra obrany, ale aj AOS. V sumare ide o stovky ľudí, ktorí sa nejakým spôsobom pričinia a verím, že prezentácia rezortu na veľtrhu IDEB bude úspešná.

Posledná ozvena starých leteckých rakiet

„Horíme?“, volá pyrotechnik rotmajster Ján Jarab na svojich kolegov. Aj oni zapalujú zápalné šnúry vedúce k raketám vzduch-zem, ktoré sú zahrabané v piesku. Likvidácia rakiet v leteckej strelnici „B“ neďaleko Malaciek prebiehala od 14. februára do 22. marca.

„Horia všetky, odchádzame,“ potvrdzujú Jarabovi kolegovia. Nenáhli vo kráčajú do 500 metrov vzdialeného bezpečia. Vedia, že zápalné šnúry sa prehoria k rozbuške za 10 minút. Približne...

Z výbrojára pyrotechnik

„Kedysi som sa ako letecký výbrojár stal o výbroj bombardérov Su-22 aj bitevníkov Su-25. No a dnes tú muníciu likvidujem...“, spomenie rotmajster Jarab ako paradox čias aj svojej vojenskej kariéry. Keď sa pred vyše desaťročím naše ozbrojené sily týchto lietadiel zbavili, musel sa poobzerať po inej činnosti. Preškolil sa a dnes likviduje nevybuchnutú muníciu. Má čo robiť. Len v priestoroch leteckej strelnice jej dohľadal a zlikvidoval približne 1 400 kusov. „Najstarší exemplár, ktorý som likvidoval, bol delostrelecký granát s funkčným zapalovačom francúzskej výroby. Vyrábal sa len do konca prvej svetovej vojny.“ spomenie ako kuriózu. Nuž dosť nebezpečná kuriozita. Ako sa granát dostal na Záhorie, sa môžeme len dohadovať. Azda tento typ nakúpila a pri výcviku používala armáda mladej Československej republiky, ktorá strelnicu začala využívať v roku 1924. Takých nebezpečných tajomstiev však strelnica v Kuchyni môže skrývať oveľa viac. Preto rotmajstra Jaraba hnevá, že doteraz jeho ľuďom nekúpili moderný magnetomer. Teda prístroj na detekciu magnetických anomálií, ktorý by mu lepšie pomohol vyhľadávať zákernú muníciu čakajúcu v záhoráckom piesku. A to sa nie tak dávno s týmto problémom nahlásil až k ministrom obrany...

Starší pyrotechnik leteckej strelnice B rotmajster Ján Jarab tvrdí, že na strelnici na území Slovenska, no aj Čiech likvidujú rakety formou podzemných odpalov prvý raz. Ich elaborácia by bola viac ako desťnásobne drahšia. Každá jedna by stála tisíce eur. Oni sami pritom rakety likvidujú v rámci svojho vlastného výcviku.

Rotmajster Ján Jarab najskôr skontroluje, či sú vykopané jamy dosť hlboké. „Každú približne 300-kilogramovú raketu najskôr vložíme do tohto štvormetrového pieskového hrobu. Na jamu ešte buldozérom nahrnieme ďalšie dva metre piesku.“ Výkop ide celkom ľahko. Zem je vlastne čistý piesok, pozostatok niekdajšej púšte. Piesočná pôda vynikajúco tlmi otrasy. Vďaka tomu, že rakety sú likvidované hlboko v zemi, tlaková vlna sa ani zďaleka nepriblíži k okrajom najbližších dedín. „Ak by raketa vybuchla na povrchu, celé okolie by muselo zháňať sklenárov,“ pousmeje sa popod nos. Vie, že sa to nestane. Pozná, ako na to a dôveruje si. Vie pritom aj to, že kedysi by každá z týchto rakiet dokázala zlikvidovať veľký kamenný kostol aj s najbližším okolím. Alebo bytový dom pre desiatky rodín, alebo kasárenský blok. Rakety vzduch-zem boli totiž útočnou zbraňou určenou na ničenie tyla nepriateľa – a to boli v čase ich výroby krajiny NATO.

Likvidované rakety CH 25 ML, CH 25 MO a CH 25 MR pochádzajú z druhej polovice 80. rokov. Po vybalení z prepravného debnenia a ochranných obalov vyzerajú ako nové. Ich palivo je však po dobe životnosti. Sú neupotrebitelné, a tak nepredajné. Ich stráženie vo vojenských skladoch predstavuje pre armádu zbytočné náklady. Tiež preto ich odborný pyrotechnik rotný Jozef Vaško aj s ďalšími borcami obkladá trhavinou. „Tieto TNT nálože československej výroby sú z roku 1956. Aj napriek veku sa na ne dá absolútne spoľahnúť,“ prízvukuje rtn. Vaško. Na jednu raketu spotrebuje 50 kilogramov trhaviny. Po rakete ostanú len miniatúrne pozostatky. Na odpal pyrotechnici potrebujú aj zápalnú šnúru. Výbušninu nemôžu aktivovať elektricky na diaľku, lebo za istých okolností by takýto systém mohol aktivovať a odpáliť aj letecký radar či lokátor. „Zaujímavé je, že staré československé zápalné šnúry boli presnejšie ako tieto nové španielske,“ porovnáva medzi rečou rotmajster Jarab. „V čom presnejšie?“ pýtame sa. Odpovedá: „Spoľahlivo horí jedna aj druhá, no tie naše boli presnejšie v čase horenia. Ak mala tá stará horieť na príslušnej dĺžke desať minút, tak horela desať minút – plus mínus pár sekúnd. Na týchto nových je časová nepresnosť až desať percent, čo sa mi vidí priveľa,“ hodnotí skúsený pyrotechnik. Vie však, že na území bývalého Československa sa už zápalné šnúry nevyrábajú a tie čo boli na skladoch, sa minuli. Takže pre istotu pridáva desať percent k ochrannému časovému intervalu ich horenia.

Psík Duffy a jeho svorka

„Aha, prišiel nás pozrieť náčelník generálneho štábu,“ zvolá Albín Riška, správca leteckej strelnice. Od letiska v Kuchyni sa totiž po oblohe blíží L-410 Turbolet našich vzdušných síl. Náčelník generálneho štábu OS SR generálmajor Peter Vojtek odlieta za služobnými povinnosťami. Samozrejme, o likvidácii rakiet je podrobne informovaný. Lietadlo nad partiu pyrotechnikov dvakrát zakrúži. Potom sa stratí východným smerom. O pár chvíľ neskôr rotmajster Jarab telefonuje s riadiacim letovej prevádzky. Vysvetľuje: „Riadiaci na veži v Kuchyni je posledný človek v retazci, ktorý dá povolenie na odpal.“

strážnou službou, takže nič také sa nestane,“ ubezpečuje Albín Riška. Muž, ktorý na leteckej strelnici prežil väčšinu svojho profesionálneho života. Od roku 1985 do roku 1993 bol jej veliteľom. Spomína: „V roku 1993 strelnicu zrušili. Bolo to nedomyšlené, pretože letecká strelnica s takými skvelými parametrami ako je naša, v strednej Európe neexistuje.“ V roku 1995 však činnosť strelnice obnovili. Odvtedy je Albín Riška jej správcou. Koordinuje na nej činnosť nielen našich vojakov, ale spolupracoval aj pri výcviku Američanov či Francúzov. A tiež spomenie, že cez vojnu tu cvičili Nemci. „Nie, žiadne ekologické škody nevidujeme. Následky likvidácie rakiet sú z tohto hľadiska v podstate nulové,“ zdôrazňuje. A Rišku sa tiež pýtame, či sa za tie roky niekto pri likvidácii munície alebo počas cvičných strelieb na strelnici nezranil. „Priamo pri služobnej činnosti počas likvidácie výbušnín a pri zabezpečení leteckých strelieb a bombardovania nie. No v roku 1987 vojak základnej služby našiel neďaleko Rohožníka nevybuchnutý 23 mm letecký náboj a začal s ním na vlastnú päsť „majstrovať“. Neprežil.“ Albín Riška nás tiež už predtým zaviedol k malým pomníčkom, ktoré v areáli strelnice pripomínajú tragické letecké havárie. Sú štyri. Vybudovali či rekonštruovali ich pred dvoma rokmi.

Psík Duffy začína byť vzrušený. Pobehuje a šteká. Aj na diaľku cíti zápach horiacich zápalných šnúr. Vie, čo bude nasledovať. Odvtedy, čo mu v Malackách zomrela jeho osamelá majiteľka, jeho „svorkou“ sa stali pyrotechnici na leteckej strelnici. „Ešte približne minúta,“ pozerá sa na hodinky rotmajster Jarab. Následne sa postupne ozýva osem mohutných explózií. Je to ozvena masívneho výbrojovania z konca obdobia studenej vojny. Tie letecké rakety, ktoré mali pôvodne zničiť kasárenské bloky, obytné domy či kostoly niekde v západnej Európe, už neexistujú. A to je dobre.

V tomto čase musí byť totiž vzdušný priestor nad nami bez lietadiel.“

Chlapi pozerajú na hodinky. Ostáva pár minút. „Ako vidíte, rakety likvidujeme na rozsiahlej pláni bez porastu. Máme prehľad, aby sa nejakým nedopatrením voľakto nepriblížil k nebezpečnému priestoru. Ten je však monitorovaný

V priestoroch posádkového cvičiska Sučany v podhorí Malej Fatry vrcholila koncom februára vyvedením praktická časť Vyššieho poddôstojníckeho kurzu OR-7.

/ Jozef ŽIAK

Zachránili raneného kolegu

Podľa veliteľa kariérnych kurzov Poddôstojníckej akadémie štábného nadrotmajstra Rastislava Leška poskytuje poddôstojníkom vybraným na povýšenie do vojenskej hodnosti rotmajster a nadrotmajster možnosť získať odborné predpoklady. Teda vodcovské, technické a taktické zručnosti, vedomosti a správanie potrebné na vedenie výcviku na stupni čata.

Výcvik je založený na skúsenostiach získaných z predchádzajúceho výcviku vo výcvikových školách. Vo Vstupnom poddôstojníckom kurze (OR-5) a Zdokonaľovacom poddôstojníckom kurze (OR-6) v Poddôstojníckej akadémii, počas výkonu služby vo vojenských jednotkách a skúsenostiach z pôsobenia v zahraničných operáciách v rámci MKM. Kurz je rozdelený do dvoch fáz, líderskej a odbornej.

Základňa v Malej Fatre

Cieľom prvej fázy kurzu je pripraviť kvalifikovaného profesionálneho vojaka na získanie odborných predpokladov na povýšenie do vojenskej hodnosti rotmajster, nadrotmajster a na vedenie a riadenie vojenskej jednotky na stupni čata. V druhej etape sa uskutočňuje komplexný výcvik, vyhodnotenie zvládnutia stanovených cieľov etapy a celkové vyhodnotenie úrovne úspešnosti frekventantov počas celého kurzu. Cieľom druhej etapy je prakticky preveniť frekventantov z vodcovských, taktických zručností a z vedomostí nadobudnutých počas prvej etapy.

Zastupujúci starší inštruktor kurzu OR-7 rotmajster Martin Sušienka vysvetľuje, že po príchode do posádkového cvičiska Sučany v ňom frekventanti vybudovali základňu a z nej vysielali do priestoru jednotlivé hliadky. Či už prieskumné, alebo pozorovacie. „Strážia základňu. V súčasnosti jedno družstvo zabezpečuje stráženie, druhé plní úlohy hliadky a posledné pôsobí ako

zásahový GRT tím. Dnes odišlo jedno družstvo na prieskumnú hliadku. Má preskúmať určité miesto, zistiť, či je vhodné na to, aby v ňom mohol pristáť vrtuľník a tak zabezpečiť zásobovanie. V priebehu plnenia úlohy našli raneného a na základe ich požiadavky bol zo základne poslaný GRT tím. Aby ho ošetril a dopravil na základňu. Ale pritom museli odraziť prepady z rôznych smerov. Niekedy aj na opakované. Zimný kurz je podstatne náročnejší ako letný. V podhorí Malej Fatry býva množstvo snehu a neraz je silný mráz. Plnenie úloh im to skomplikovalo aj v priebehu tohtoročného februára. Úlohy však frekventanti kurzu plnia dobre. Aj keď je to dosť rôznorodý kolektív. Sú v ňom skúsení velitelia družstiev, ale aj vojaci, ktorí napríklad celú vojenskú kariéru pôsobia v sklade, či iných logistických pozíciách. A pre nich je naozaj dosť ťažké postaviť sa pred ľudí, vysvetliť im úlohu a viesť ich. Ale postupne si zvykajú. Som rád, že pracujú na sebe,“ konštatuje Martin Sušienka.

Sedem prospešných týždňov

Na kurze, ktorý trvá 7 týždňov, sa zúčastňuje 33 frekventantov z celých ozbrojených síl. Štábný nadrotmajster Leško zdôrazňuje, že značná časť z nich má už bohaté skúsenosti nielen z plnenia úloh vo svojich materských vojenských útvaroch, ale aj v operáciách medzinárodného krízového manažmentu. Napríklad veliaci poddôstojník čaty rotmajster Tomáš Némec z martinského opravárenského práporu z pôsobenia spoločne s chemikmi v Kuvajte, ale aj v operácii ISAF v Afganistane, kde dva razy pôsobil v Tarin Kowte ako príslušník OMLtímu. Špecialista PSY-OPS z trenčianskeho práporu podpory velenia rotný Rastislav Kmeťo bol tiež v Kuvajte, ale aj

Náplň kurzu

Kurz je rozdelený do dvoch fáz, líderskej a odbornej. Obe tieto fázy sa uskutočňujú v Poddôstojníckej akadémii a plynule na seba nadväzujú. Cieľom prvej fázy je pripraviť kvalifikovaného profesionálneho vojaka na získanie odborných predpokladov na povýšenie do vojenskej hodnosti rotmajster, nadrotmajster a na vedenie a riadenie vojenskej jednotky na stupni čata.

Výcvik a vzdelávanie frekventantov prvej t.j. líderskej časti kurzu vedú inštruktori výcviku, ktorí sú zodpovední za prezentáciu všetkých predmetov a priebežné hodnotenie frekventantov počas celého kurzu. Inštruktori podporujú frekventantov tak, aby si rozvíjali svoj zmysel pre zodpovednosť a disciplínu. Výcvik sa uskutočňuje v učebniach, v teréne a vo výcvikových priestoroch v súlade s denným poriadkom veliteľa Práporu výcviku v rozsahu 33 výcvikových hodín počas 7 výcvikových týždňov. Zameraný je na oblasti vojenského vodcovstva, komunikačných schopností, taktickej prípravy, vojenskej topografie, streleckej prípravy, psychológie ale aj na metódu vedenia výcviku. Každý úspešný frekventant musí zvládnuť viacero teoretických a praktických preskúšaní, ktoré tvoria základ konečného hodnotenia. Na záver líderskej časti sa uskutočňuje Komplexný výcvik v rozsahu 60 hodín. Prebieha v posádkovom cvičisku Sučany.

Druhou fázou vyššieho poddôstojníckeho kurzu je ďalší odborný výcvik, ktorý je zameraný na výcvik poddôstojníkov odborností pozemného vojska v odbornostiach mechanizovanej a tankovej, delostreleckej, ženijnej, logistickej, radiačnej, chemickej a biologickej ochrany, prieskumu a špeciálneho určenia. Vo vojenských odbornostiach protivzdušnej obrany (PVO), rádiolokačného prieskumu (RLPs), komunikačných, informačných systémov (KIS) a spravodajstva a elektronického boja (SEB) je vykonávaný v rote PVO, KIS a EPs. Odborná príprava poddôstojníkov sa uskutočňuje v reálnom čase v teréne, na plastických stoloch, prípadne s využitím trenažérov, simulátorov a výcvikových pomôcok a ďalších výcvikových zariadení a priestorov Práporu výcviku.

Cieľom ďalšieho odborného výcviku poddôstojníkov vojenských odborností pozemného vojska, prieskumu a špeciálneho určenia je vybaviť ich základnými odbornými taktickými schopnosťami vo vojenských odbornostiach, zručnosťami pri organizácii a riadení štandardných bojových i nebojových činností a na vedenie vojenskej jednotky. V prípade odborností PVO, RLPs, KIS a SEB zasa zdokonaľiť a prehĺbiť teoretické vedomosti a praktické návyky vojenského profesionála v príslušnej špecializácii na výkon poddôstojníckych funkcií v útvaroch a zložkách Ozbrojených síl Slovenskej republiky.

v operácii AFOR v Albánsku, KFOR v Kosove, v Iraku a v uplynulom roku pôsobil v Afganistane v strážnej jednotke v Kandaháre.

So svojimi bohatými praktickými skúsenosťami sa radi počas výcviku podelia s kolegami, ktorým doposiaľ chýbajú. Napríklad aj preto, že doposiaľ plnili úlohy v mnohých logistických a ďalších podporných funkciách. Ako napríklad výkonný poddôstojník roty z ľavej strany mechanizovaného práporu rotný Radoslav Sádovský. „Som rád, že mám okolo seba takých skúsených kolegov. Spoločné plnenie úloh i mnohé rozhovory mi dali veta. Na oplátku som ich zasa trochu zasvätil do logistickej oblasti, s ktorou doteraz tak neprihádzali do styku,“ hovorí rotný Sádovský.

Svojské privítanie v prvom konvoji

Rodák z českých Domažíc rotmajster Tomáš Némec hovorí, že napriek bohatým medzinárodným skúsenostiam je kurz prospešný aj pre neho. „Pomohol mi zlepšiť sa v niektorých činnostiach. Napríklad vo vydávaní rozkazov. Čo ako veliaci poddôstojník roty budem potrebovať. Pre mňa je výborné aj to, že sme sa v kurze stretli z rôznych odborností. Od bigošov až po logistov. Je to výborné miesto na odovzdávanie skúseností. Človek lepšie prenikne do iných odborností a už celú danú problematiku nevidí tak žúžene, len cez svoju doterajšiu funkciu. Okrem toho sa môže vyvarovať chýb a omylov, ktorých sa dopustili v iných útvaroch. Ja som sa s nimi zasa podieľal so skúsenosťami z ISAF. Som presvedčený o tom, že keby si každý postupne prešiel kurzy od OR-5 cez 6 a 7, nebolo by potrebné pred vyslaním do zahraničných misií a operácií robiť zbytočne dlhé prípravy,“ zdôrazňuje rotmajster Némec.

V decembri minulého roka sa vrátil z Afganistanu. Zažil tam sedem konvojov, 12 nástražných výbušných systémov, niekoľko nástrellov. Aj preto veľmi dobre chápe, aká potrebná je dobrá príprava. Aby bola čo možno najviac realistická. Lebo to privítanie v Afganistane môže byť poriadne horúce. Tak ako nakoniec aj v jeho prípade. „Hneď v prvom konvoji v priebehu dvoch hodín vyletelo auto za mnou, potom predom mnou a boli sme ešte aj nastrelení. Tak som prakticky za ten krátky čas na vlastnej koži pochopil o čom tie nasledujúce mesiace budú. Navyše po návrate na základňu sa tam bojovalo celú noc,“ hovorí rotmajster Tomáš Némec. Štábný nadrotmajster Rastislav Leško pripomína, že práve takéto skúsenosti sa snažia dostať do učebných plánov kurzu a zapracovať do scenára jednotlivých incidentov.

So svojimi bohatými skúsenosťami sa rád podieľal aj rotný Rastislav Kmeťo. V tomto kurze podľa neho môžu naplno využiť všetky svoje skúsenosti. Domáce i zahraničné a okrem toho je to aj určité oboznámenie pre tých, ktorí neboli tak často vo veliacich pozíciách, s vydávaním rozkazov a ďalšou činnosťou veliteľa a veliaceho poddôstojníka. „Pre mňa úspešné absolvovanie kurzu okrem iného znamená povýšenie a ustanovenie do funkcie zástupcu veliteľa tímu,“ prezrádza rodák z Trenčína rotný Kmeťo.

Štábný nadrotmajster Rastislav Leško a rotmajster Martin Sušienka poznamenávajú, že v doterajšom priebehu kurzu si najlepšie vedli: rotmajster Tomáš Némec a rotní Roman Zajackowski a Rudolf Kubalka. To nakoniec dokázali aj v rámci dnešného zamestnania, keď sa pri plnení úloh museli okrem iného vyrovnáť s odrazením útoku protivníka, ošetrovaním zraneného kolegu a jeho urychleným transportom do základne.

/ Pavol VITKO

/ foto autor

Bolo to šokujúce, bola to podlá zrada. Všetci na predsunutej základni jednotiek ISAF v Tarin Kowte vedia o tragickom incidente, keď 29. októbra minulého roka príslušník Afganskej národnej armády (ANA) zastrelil troch austrálskych vojakov. Svojich učiteľov. Tých, ktorí ho školiť v rámci operačného styčného mentorovacieho tímu (OMLT).

Afganistan: „Shahna ba shahna“

Všetci „oemeltáci“ však vedia, že školenia musia pokračovať. Vojaci ISAF pomáhajú ANA aj policii v skvalitnení personálu tak, aby Aliancia mohla čím skôr odovzdať zodpovednosť za bezpečnosť v celej krajine afganskej vláde. V symbole jedného z OMLT tímov v „tí-key“, teda v Tarin Kowte, pritom vejdú tri zástavy. Slovenská, americká a austrálska.

O (ne)dôvere

„Našou hlavnou úlohou je odborné poradenstvo a pomoc pri výcviku logistického práporu jednej z brigád 205. zboru Afganskej národnej armády,“ hovorí veliteľ mnohonárodného OMLT tímu podplukovník Ivan Balog. Muž, ktorý velí pätnástim Slovákom, piatim Američanom a dvom Austrálčanom, dodáva: „Ťažiskom našej práce je ľudí z ANA nielen učiť, ale aj učiť

ako majú učiť. Oni sami totiž budú ďalej školiť svojich kolegov v oblasti logistiky, zabezpečenia konvojov, evidencie materiálu a v ďalších zručnostiach.“

Slovenskí vojaci pôsobili v menších počtoch v jednotlivých OMLT už predtým. Najmä s Holanďanmi. Pplk. Balog však vedie druhý spoločný OMLT tím, kde sú vedúcim národom Slováci. Jeho existencia je výrcholením dlhoročných vzťahov Ozbrojených síl Slovenskej republiky a Národnej gardy štátu Indiana. Spolupráce, ktorá trvá od prvej polovice 90. rokov. Bez vytvorenia tohto tímu by spolupráca ostala v rovine užitočného a dôležitého spoločného vzdelávania či cvičení. Ostala by však bez toho pravého vojenského. Bez nasadenia v „ostrej“ akcii. A to si bývalý náčelník GŠ OS SR generál Ľubomír Bulík a veliteľ Národnej gardy štátu Indiana generálmajor Martin Umbarger veľmi dobre uvedomovali...

„O našom partnerstve so Slovákami som bol informovaný už dlho. Moja prvá osobná skúsenosť sa však začína až prípravou na spoločné vyslanie do Afganistanu,“ hovorí zástupca pplk. Baloga major Douglas Downs z Indiany. Všetci pritom vedia, že hlavnú ťarchu v operácii ISAF nesú Spojené štáty. Aj preto sa amerického majora pýtame, ako vníma skutočnosť, že mu velí slovenský dôstojník: „Sme predsa krajiny NATO. Beriem to úplne prirodzene,“ odpovedá bez zaváhania muž, ktorý v civilite pracuje v energetickej spoločnosti. S uniformou má pritom už čosi odzité. V Národnej garde Indiany pôsobí dve desaťročia. Raz bol vyslaný do Iraku a bol nasadený aj v ISAF. Nehovoriac o tom, že v ozbrojených silách USA slúžil aj jeho otec i deda. Zdôrazňuje: „Nemám absolútne žiadnu výhradu k tomu, že by bol v našom tíme niekto uprednostňovaný. Sme výborne zohratí. Preto je naša práca efektívna a taká aj ostane.“

Ako sa správať ku školeným afganským vojakom? Ako si k nim nájsť cestu? Veliteľ pplk Balog odpovedá: „Oporným bodom pre našu odbornú spoluprácu a mentorské úsilie je vybudovať si priateľské vzta-

hy, ktoré sa zakladajú na dôvere.“ Vysvetľuje, že takýto vzťah sa buduje dlhodobo. Jeho súčasťou sú aj spoločné posedenia pri čaji alebo rozhovory o rodine. Nesmie existovať ani náznak nadradovania. „Nesmie sa sľubovať to, čo sa nedá splniť - a to čo je sľúbené, treba dodržať,“ prizvukuje. Samozrejmosťou je vysoká profesionalita, ústretovosť a trpezlivosť mentorov.

Keďže opakovane hovoríme o dôvere, pplk. Baloga sa pýtame aj na tragickú smrť trojice príslušníkov z austrálskeho OMLT spred pol roka. Tam predsa dôvera zlyhala. „Sme v bojovej zóne, v priestore plnom napätia a rôznych vplyvov. Áno, napriek všetkým zabezpečeniam sa stalo aj to. No niečo také sa, bohužiaľ, nestáva iba vo vojne. Považujem to však za individuálne zlyhanie. Bolo by hrubou chybou zovšeobecňovať. Hádať toho aj tamtoho vojaka do jedného vreca. OMLT tímy vyškolili stovky a tisíce vojakov, ktorí sú k ANA aj ku koalíčným vojskám lojálni. Postupne zvyšujú profesionálnu úroveň afganských vládných jednotiek - a to je náš cieľ. Pravdaže, máme bezpečnostné pravidlá, ktoré počas výcviku dodržiavame. No musí medzi nami existovať aj dôvera. Lapidárne povedané: sú situácie, keď chodíme v prilbe a v ochrannnej veste. Mať ich na sebe stále - to by však bolo kontraproduktívne.“

Plece pri pleci

Austráľčan práporčík Ron a Slovák rotný Boris cvičia afganských špecialistov na presuny konvojov. Vybraní chlapi v uniformách ANA budú poznatky odovzdávať svojim kolegom. Veľmi žiadaný je počítačový kurz. Podľa pplk. Ivana Baloga sa negramotnosť dôstojníkeho zboru mentorovaného práporu netýka. Poddôstojníci sú gramotní na 80 a mužstvo iba na 20 percent. Z tých najšikovnejších vyberajú vojakov, ktorí majú potenciál zvládnuť počítač. „Je to pre nich dosť ťažké, pretože zväčša hovoria jazykom dari a zároveň používajú anglické verzie programov. No mimoriadne sa usilujú. Ovládanie počítača je pre nich otázkou veľkej prestíže a hrdosti,“ hovorí mentor počítačového kurzu rotný Ľuboš. O veľkej snahe Afgancov nás ubezpečuje aj mentor v oblasti logistických postupov kapitán Peter: „Niekedý majú sice sklony zjednodušovať si veci oproti svojim vlastným normám, ale učia sa a sú fakt šikovní.“ Pozitívne skúsenosti má aj kapitán Tibor, ktorý vedie školenie v oblasti údržby motorových vozidiel. Domáci vodiči totiž dostali k dispozícii relatívne modernú americkú techniku, no pred naštartovaním boli spravidla zvyknutí len utrieť prach z čelného skla. „Učíme ich ako pripraviť vozidlo na jazdu a ako ho ošetriť po nej. Tiež sa naučia odstrániť jednoduchšie poruchy,“ vyratáva kapitán Tibor. Ani oni však neškolia všetkých vodičov. V praxi zavčujú len tých, ktorí budú školiť ďalších. Dobrým krokom bolo vypracovanie obrázkového manuálu základných činností. Ako je známe, značná časť afganských vojakov na najnižších pozíciách nevie čítať ani písať. Podľa kpt. Tibora sa vojaci ANA usilujú aj preto, lebo si uvedomujú, že takto dosťávajú do rúk nové remeslo.

„Shahna ba shahna“, povie major Fazel Rahman, keď sa ho pýtame, ako by charakterizoval spoluprácu jeho spojovacej rotý a spoločného OMLT tímu. Čo to slovné spojenie znamená? V jazyku dari vyjadruje náš výraz „plece pri pleci“. Major Rahman už nemusí pokračovať, tie tri slová hovoria za všetko. Spokojný je aj podplukovník Ziarat Gul, veliteľ 5. práporu [kandaku] v Tarin Kowte. „Plánovanie, príprava a realizácia kurzov pre našich vojakov je veľkým prínosom pre spojárov, pre ľudí z dopravnej rotý a pre všetkých ďalších. Vnímam to ako dôležitú súčasť podpory našej armády koalíčnymi silami. Tá sa pre ANA začala v okamihu jej vzniku v bode nula a úspešne pokračuje.“ Podplukovník Gul si myslí, že pre nastolenie poriadku je najdôležitejšie, aby boli zlikvidované štruktúry al Káidy a ďalších nepriateľov, ktoré majú vplyv na situáciu v štáte a ktoré sídlia v prihraničných oblastiach Afganistanu. A či vie niečo o Slovensku? „Nebol som ešte v zahraničí. Nemám osobnú skúsenosť. Mám ju len cez slovenských vojakov. A tá je taká, ako som už opísal. Vynikajúca.“

Príslušníci ANA sa učia pracovať na počítačoch

Jeden rozmer pomoci

Nadporučík Martin Urban a Tomáš Zubaj sa zdravia s Austrálčankami Kali Grahamovou a Cass Morganovou. Prvá civilistka má v ich austrálsko-americko-slovenskom Provinčnom rekonštrukčnom tíme v Tarin Kowte na starosti politické otázky. Druhá je poradkyňou pre poľnohospodárstvo. „Našou hlavnou úlohou je podporovať prostredníctvom rôznych projektov miestnu vládu provincie Uruzgan. Zároveň tým podporujeme aj prestíž vlády v Kábule,“ konštatuje Jeremy Guthrie, zástupca riaditeľa PRT pre development, teda pre budovanie infraštruktúry.

Provinčný rekonštrukčný tím tvorí približne stovka ľudí. Vedú ho austrálski civilisti. Projekty sú zamerané najmä na školstvo, zdravotníctvo, hĺbenie studní či budovanie ciest. Všetky projekčné zámery však prechádzajú cez miestne úrady. Tak, aby PRT podporili vládne štruktúry a ich autoritu. Preto sú podporované aj projekty, ktoré sú symbolom štátnej moci. Napríklad budovy súdov.

„Slováci majú v našom tíme veľmi dôležité postavenie. Sú veľmi profesionálni a priateľskí. Tvoríme spoločne zohratý ústretový tím, ktorý vie, aké sú jeho ciele a dokáže ich plniť,“ konštatuje na adresu dvoch Slovákov Jeremy Guthrie. Teší ho, že nadporučíci Zubaj a Urban boli okrem iného prednedávnom ocenení medailou amerického vojnového námorníctva. Tiež možno spomenúť, že obaja naši dôstojníci pomáhali pri distribúcii humanitárnej pomoci, ktorú zo Slovenska zaslala chudobným Afgancom Evanjelická diakonia v spolupráci s ministerstvom obrany. No hoci obaja naši dôstojníci o tom nehovoria, veľmi dobre vedia, že ich pomoc Afgancom má len jeden rozmer. Ten je zhmotnený v ich práci a nasadení. Ten druhý rozmer – financovanie projektov, v ich tíme zatiaľ naplňajú len Austrálčania a Američania. Obe krajiny na projektoch PRT iba v provincii Uruzgan ročne preinvestujú približne po 30 miliónov dolárov. Dobiehajú aj niektoré projekty financované holandskou vládou, hoci holandskí vojaci sa už z Uruzganu stiahli.

„Počas prejazdu mestom sme videli, ako nastražená výbušina zabila osem ľudí. Päť z nich boli ešte deti,“ hovorí o svojom najsmutnejšom zážitku npor. Martin Urban. Porovnáva, ako doma neraz zvažuje, ktorý z ponúkaných pätnástich druhov chleba si má kúpiť. Respektíve, či mu budú tentoraz viac chuť červéné alebo zelené jablká. „Kto raz videl podmienky, v ktorých žijú domáci Afganci, navždy si bude oveľa viac

vážiť to, čo má doma. Mier, prírodu, dostatok. Pretože tunajší ľudia sú radi, ak majú aspoň ako-tak pitnú vodu a k nej obilnú placku...“, komentuje nadporučík. Nie je však v ňom všeobecný súcit a stotožnenie sa. Má aj veľa výhrad. Hoci rešpektuje miestnu kultúru, vraví: „Nikdy by som sa nedokázal správať k svojej manželke ako k svojmu majetku...“ Každý večer trávi nemálo minút pri telefóne. Je mu jedno, koľko kúpených kariet mu telefonovanie zhltné nad bezplatný 30-minútový mesačný limit. „Verím, že stihnem narodenie nášho prvého dieťaťa. Už som bol v príprave na vyslanie do Afganistanu, keď sme sa s manželkou dozvedeli tú najkrajšiu správu. Som vojak a

Pplk. Ivan Balog, mjr. Fazal Rahman a mjr. Douglas Downs (sprava doľava)

ona to rešpektuje, takže takmer celé tehotenstvo bola bezo mňa. Každý večer si však voláme...“ Pred marcovým Martinovým návratom na Slovensko ešte Urbanovci nevedeli, či to bude chlapec, alebo dievčatko. Chceli sa nechať

Najkrajšie možné finále...

prekvapiť. V každom prípade však npor. Urban chcel byť pri pôrode. Stihol. 22. marca na letisku v Poprade hneď po objatí manželky a pred vystúpením mamky patrilo jeho prvý bozk manželkinmu brúšku...

Pocit veliacej podplukovníčky

Muž s chlapčenským úsmevom, no s rešpektom nadporučíka nasadeného do prvej línie. Nadporučík Anton Novotný, do marca veliteľ strážnej čaty v Tarin Kowte. „S táborom Holland som sa na rozdiel od môjho nástupcu nemal možnosť zoznámiť v rámci metodickej pomoci pred našim nasadením. Všetko som „nasával“ z fotografií, informácií a cvičení...“, hovorí. Npor. Novotný mal však už skúsenosti z Kosova, aj s afganského Deh Rawoodu. „Najdôležitejšie zo všetkého je udržať chlapov v permanentnej ostražitosťi. Rutina by bola mimoriadne nebezpečným krokom, ktorý by mohol byť predzvesťou veľkého problému,“ zdôrazňuje. Vie, o čom hovorí. Vie totiž, čo všetko už jeho muži na vstupe do základne zadržali. Nie, nedá sa to konkretizovať, ale nebola by to „sranda“... Aj preto si myslí, že pol roka v strážnych jednotkách v takej náročnej operácii akou je ISAF, je akurát dost. Časť vojakov však kvôli zladeniu rotácií slúžila tentoraz deväť mesiacov. Aj to sa dá, no služba by mala byť prerušená dovolenkou. Podobne ako ju majú aj pri kratšom pôsobení vojaci niektorých iných armád.

„Hlavnou úlohou našej mnohonárodnej základne je zaistiť jej bezpečnosť tak, aby jednotky, ktoré sú tu dislokované, rešpektíve, ktoré sa sem vracajú z operácií v priestore zodpovednosti, mali priestor na odpočinok a regeneráciu. A aby sa mohli pripraviť na ďalšie úlohy,“ zdôrazňuje veliteľka základne pri Tarin Kowte podplukovníčka Catherine Wiliamsová. Austrálska dôstojníčka, ktorá slúži vo vzdušných silách od roku 1979, má už za sebou nasadenie v Timore, Somálsku aj na Blízkom východe. Medzi rečou spomenie aj to, aká je hrdá, že Austrálčania majú v Afganistane aj brigádu generálku Simonu Wilkeyovú. Potom sa vracia k slovenským vojakom. Pýtame sa jej, čo si na nich všimá. Čo je pre nich špecifické. Nuž – najskôr sa zasmieja. Nie, isto to nikto neberie ako sexuálny harassment, keď povie, že z pohľadu ženy sú veľmi elegantní, dobre vyzerajú a sú vždy upravení. Potom už s vážnosťou v hlase dodá: „Sú veľmi profesionálni. Veľmi ústretovo sa s nimi spolupracuje. Majú moje najvyššie uznanie za prácu, ktorú robia v oblasti bezpečnosti. Čítam sa vďaka ich službe na východových bránach do tábora, ako aj pri jeho ochrane, naozaj bezpečne. A myslím si, že to isté by povedali aj ostatní Austrálčania či Američania, ktorí tu slúžia...“

Aby bežný vojak neurobil strategickú chybu

Služba slovenských vojakov na základni v Kandaháre a v ďalších afganských dislokáciách sa budeme venovať v budúcom čísle OBRANY. Zaujímajú nás však poznatky plukovníka generálneho štábu Daniela Zmeka, ktorý do ISAF prvý raz vcestoval v pozícii náčelníka Centra riadenia operácií generálneho štábu. Práve on totiž slovenské operácie v zahraničí priamo riadi. Je preto dobré, že má aj osobné skúsenosti z nasadenia. V roku 2005 velil slovenskému kontingentu v Iraku. Hovorí: „Pred nasadením do ISAF je na rozdiel od Iraku mimoriadne dôležitá široká a dôsledná individuálna príprava každého jedného vojaka. Zlyhanie jednotlivca aj na tej najnižšej pozícii môže mať totiž za následok nie iba taktickú, ale doslova stra-

tegický následok.“ Plukovník ako príklad spomenie, že za nedávnych nešťastných spálením Koránu iste nestálo nariadenie generála či plukovníka. Bolo za tým zlé rozhodnutie na celkom nízkych pozíciách a spočívalo v nepoznaní miestnej kultúry a situácie. A následok? Prudké masové demonštrácie, mŕtvi ľudia a narušené vzťahy medzi miestnymi obyvateľmi a ISAF. Plukovník ďalej porovnáva: „Oproti Iraku je tunajšie prostredie pre vojakov náročnejšie na detailné ovládanie pravidiel nasadenia a z nich plynúce riziká. Musia sa napríklad vyrovnávať s pravidlami, ktoré spočívajú v stratégii ISAF čoraz viac rešpektovať bežný život a v niektorých situáciách nevyužívať vojenskú prevahu. Napríklad v Iraku by sa nám nemohlo stať, že v meste uväzníme v premávke, pretože by sme si prejazd jednoducho vynútili. Iste, tieto kroky sú aj vzhľadom na plánované postupné stiahnutie z Afganistanu správne. No opakujem, každý z našich vojakov musí byť na podmienky, s ktorými sa môže stretnúť, maximálne vycvičený.“ Úlohy jarnej metodickej pomoci pritom plk. gšt. Daniel Zmeko považuje za splnené. Je rád, že pri stretnutiach s veliteľmi základní a ďalšími vysokopostavenými generálmi a dôstojníkmi ISAF nepočul na adresu našich vojakov jedinou negatívnu vetu. Je pritom

škoda, že na pochvaly slovenských vojakov sme si doma už akosi zvykli. Že ich berieme pomaly ako samozrejmosť. Plk. Zmeko však vie, že samozrejmosťou nie sú, aj keď porovnávať s inými nemieni. Tiež však už vie, že v ISAF chce zefektívniť systém logistiky. Naši vojaci musia dostať potrebné veci bezodkladne a v požadovanej kvalite. Na druhej strane tie musia byť riadne evidované, pravidelne ošetrované a používané v súlade s platnými predpismi. Zároveň v niektorých oblastiach života nasadených jednotiek treba vytvoriť zatiaľ chýbajúce národné pravidlá. A chce aj zefektívniť činnosť pravidelných metodických pomoci, ktoré prichádzajú za jednotkami v ISAF. Hovorí: „Metodická pomoc musí v sebe proporcionálne správne skĺbiť kolegiálnu podporu, odbornú pomoc, ale i náročnú kontrolu s cieľom zabezpečiť efektívne plnenie našich úloh v podmienkach obmedzených zdrojov. Operácia ISAF prechádza zmenami a my sa musíme usilovať správne nasmerovať naše budúce príspevky. Predovšetkým by sme mali dosiahnuť vyššiu pridanú hodnotu pre rozvoj celých OS SR v súlade s ich poslaním.“

V každom prípade – na nástupoch ešte v Afganistane a podobne aj 22. marca po prilete na letisko v Poprade plk. gšt. Daniel Zmeko vojakom, poddôstojníkom aj dôstojníkom úprimne ďakuje za ich 9-mesačnú alebo polročnú prácu. Všetkých následne čakal povinný zdravotný pobyt vo Vysokých Tatrách a potom návrat k rodinám aj do útvarov. Pravdaže, tiež prispôsobovanie sa bežnému životu. Možno sa zdá, ale nie je to ľahké. Vela v tomto smere napovie poznámka domov sa vracajúceho zástupcu veliteľa strážnej čaty v Tarin Kowte poručíka Františka Galicu. Mladého dôstojníka, ktorý vnímal misiu ako veľkú skúsenosť a ktorý neodmietne ani budúce podobné výzvy. No keď lietadlo s našimi vojakmi pristalo na doplnenie paliva na jednom z tureckých letísk, poručík na okraj utrúsil: „Fakt bolo načase ísť domov. Veď som si na tomto letisku ako prvý nevšimol, kde je bar či bufet. Ale hľadal som, kde sú protiraketové kryty...“

Tarin Kowt - domov s čerstvým chlebom...

/ PhDr. Ján DOLINAY

/ foto Miroslav GYÚRÖSI,
archív redakcie a archív autora

V trinástej časti seriálu o výzbroji OS SR, armád našich susedov, niektorých spojencov v NATO, ako aj ďalších krajín budeme pokračovať v predstavovaní zbraní protivzdušnej obrany (PVO), pričom sa sústredíme na výkonnejšie raketové systémy protiletadlových riadených striel (PLRS) zem – vzduch, v angličtine označovaných skratkou SAM (Surface-to-Air Missiles) krátkeho, stredného a dlhého dosahu.

naše a od susedov Protivzdušné zbrane (2)

História

Vyvinúť raketové PLRS sa viaceré štáty, najmä Nemecko, Veľká Británia, ale aj USA a ZSSR, pokúšali už počas 2. svetovej vojny (1939 – 1945), ale do jej konca sa im to nepodarilo. Úspech prišiel až na prelome 40. a 50. rokov minulého storočia a v decembri 1953 USA do výzbroje zaviedli systém Nike Ajax stredného dosahu do 40 km, ktorý odpaloval prvé PLRS kategórie SAM na svete. Nasledoval Nike Hercules s dlhým dosahom asi 130 km a napokon v roku 1964 komplex Nike Zeus, ktorý mal diaľkový dosah až 375 km a jeho strely mohli niesť i nukleárne hlavice!

Veľká Británia v roku 1957 do výzbroje zaviedla raketový systém dlhého dosahu Bloodhound (pre pozemné sily) a v roku 1959 jeho obdobu Thunderbird (pre letectvo). Sovieti svoj prvý systém PLRS kategórie SAM s názvom S-25 Berkut predstavili v roku 1960 a v NATO mu dali kódové označenie SA-1 Guild, ale odborníci sa domnievajú, že vo výzbroji bol už od roku 1954, ibaže taký utajený, že sa o ňom vedelo len veľmi málo. Predpokladalo sa iba, že jeho strela mala pohon na tekuté palivo a aktívne radarové navádzanie. Odvtedy Sovieti vyvinuli množstvo PLRS tohto určenia, z ktorých niektoré, keďže ich aj vyvážali, sa stali pomerne známymi. Iné, údajne schopné niesť i jadrové hlavice, nikdy hranice ZSSR neprekročili a dodnes sú obostreté tajomstvom.

Francúzsko v roku 1968 dokončilo a do výzbroje prijalo samohybný systém krátkeho dosahu

Crotale na obrnenom podvozku so štyrmi PLRS s infračerveným navádzaním a rýchlosťou až M 2,5. Koncom 70. rokov zaviedli jeho zdokonalenú verziu Shanine a napokon v roku 1977 francúzsko-nemecký systém Roland, ktorý viaceré štáty používajú dodnes. Ešte stále slúži aj podobný britský systém PLRS Rapier z roku 1967, ktorý po prvý raz použil strely typu Hitble (z angl. hit = zásah), teda určené na priamy zásah pomocou radarového navádzania.

Technický exkurz

Vzhľadom na zložitosť problematiky a jej neustály vývoj je podrobnejší popis konštrukcie, princípov fungovania a použitia dnešných moderných prostriedkov PVO kategórie SAM na tomto priestore prakticky nemožný. Preto sa obmedzíme iba na základné informácie a zaujímavosti. Systémy, resp. komplexy PLRS SAM (okrem ručných alebo prenosných, ktorým sme sa venovali v predchádzajúcej časti) môžeme rozdeliť na stacionárne so strelami umiestnenými v stabilných odpalovacích zariadeniach a na mobilné, prepravované na rozličných druhoch vozidiel. Samotné PLRS všetkých druhov delíme podľa štandardov NATO na strely veľmi krátkeho dosahu (do 6 km), krátkeho dosahu (do 12 km), stredného dosahu (do 80 km) a dlhého dosahu (nad 80 km). Strely stredného a dlhého dosahu spravidla poháňajú štyri štartovacie raketové motory na tuhé palivo a le-

2K12 Kub-M2 OS SR počas
strelieb na Balte

„Naše“ PLRS kategórie SAM

OS SR nedávno z výzbroje do zálohy previedli samohybný raketový systém sovietskeho pôvodu veľmi krátkeho dosahu 9K35 Strela-10M3 (SA-13 Gopher) a v súčasnosti disponujú iba samohybnými komplexmi stredného dosahu 2K12 Kub-M2 (SA-6 Gainful) a S-300PMU (SA-10B Grumble), takisto sovietskej proveniencie. Základnú verziu 2K12 Kub zaviedli v ZSSR do výzbroje v 60. rokoch minulého storočia a niesol PLRS 9M336 (viac údajov v tabuľke základných parametrov a výkonov). Komplet 2K12 Kub-M2 vo výzbroji OS SR používa PLRS 3M9ME s približne rovnakými rozmerovými i hmotnostnými parametrami, ktorej dosah je necelých 20 km. Má poloaktívne radarové navádzanie, bezkontaktný približovací rádiový zapalovač bojovej časti s črepinovým účinkom a jednostupňový náporový dvojrežimový raketový motor. Ničí ciele letiace rýchlosťou od 60 do 600 m/s bojovou hlaviciou s hmotnosťou 57 kg, ktorá okrem bezkontaktného rádiového zapalovača a obalu nesie 23 kg TNT v predfragmentovanej schránke (podobne ako obranný granát F-1). Tá po výbuchu vytvorí asi 3 000 črepín (každá s hmotnosťou cca 6,5 g), ktoré letia na cieľ v usmernenom uhle rýchlosťou až 2 500 m/s (M 7,7)!

Pri delení majetku bývalej spoločnej čs. armády v roku 1992 získalo Slovensko mobilný viackanálový protiletadlový raketový systém stredného dosahu S-300PMU. Je to špičkový prostriedok PVO určený na obranu dôležitých objektov proti hromadnému útoku súčasných i perspektívnych prostriedkov vzdušného napadnutia, vrátane balistických rakiet a striel s plochou dráhou letu, v podmienkach aktívneho i pasívneho rušenia, ktorý sa vyrovná najlepším systémom tejto kategórie vo svete, alebo ich v niektorých smeroch dokonca prekonáva.

Komplex S-300PMU pozostáva z piatich hlavných súčastí: 1. rádiolokátor ožarovania cieľa a navedenia rakiet RPN (Radiolokator Podsveta i Navedeniya), 2. rádiolokátor celokruhového prehľadu ST-68MSK, 3. rádiolokátor na zisťovanie nízkoletiacich vzdušných cieľov NVO (NizkoVysotnyj Obnaruzitel'), 4. hlavné odpalovacie zariadenie 5P85SU (vo verzii S-300PMU) a 5. doplnkové odpalovacie zariadenia 5P58DU (vo verzii S-300PMU). Treba dodať, že všetky rádiolokátory sú vysoko odolné proti rušeniu.

Úlohou RPN je zachytenie a sledovanie cieľov, ich identifikácia, výber odpalovacieho zariadenia a vlastné navedenie PLRS na cieľ, pričom prioritu ich postreľovania určuje automaticky. Komplex môže súčasne postreľovať až šesť cieľov v sektore s uhlom 110° horizontálne a 80° vertikálne, každý spravidla salvou dvoch striel.

Trojdimenziálny prehľadový rádiolokátor ST-68MSK s mechanickým otáčaním v horizontálnej rovine a s elektronicky vychyľovaným lúčom vo vertikálnej rovine dokáže súčasne sledovať až 100 cieľov a jeho anténu možno v záujme zvýšenia dosahu na nízko letiace ciele, vrátane striel s plochou dráhou letu, umiestniť podobne ako v prípade rádiolokátora RPN na vysokozdvíhňový stožiar 40V6M. Z rovnakého dôvodu sa na vysokozdvíhňový stožiar umiestňuje i stanica NVQ, ktorá vykonáva celokruhové sledovanie priestoru mechanickým otáčaním.

Hlavné odpalovacie zariadenie S-300PMU (5P85SU) umiestnené na robustnom štvornápravovom vozidle s vysokou priechodnosťou nesie hydraulický rám, v ktorom môžu byť uchytené dva alebo až štyri hermeticky uzatvorené kontajnery s PLRS, uložené pri transporte horizontálne, a prístrojový kontajner s elektronickou výbavou na odpalovanie striel za kabinou vodiča. Pri prechode do bojového postavenia rám vztýči kontajnery do vertikálnej polohy za vozidlo tak, že ich dná spočívajú na teréne, čím ich stabilizuje. K hlavnému odpalovaciemu zariadeniu možno pripojiť jedno až dve doplnkové (5P85DU), z ktorých možno takisto viesť palbu. Počet pohotovostných PLRS sa tak dá zvýšiť až na 12 (ďašie informácie v tabuľke).

Komplet S-300PMU odpaluje PLRS 5V55R s výškovým dosahom 27 km a diaľkovým dosahom 75 km.

Palebná skupina slovenského S-300PMU
vpredu rádiolokátor RPN, v pozadí
tri odpalovacie zariadenia

Tabuľka základných parametrov a výkonov

Komplex Kód NATO Strela	Dĺžka a priemer strely	Hmotnosť strely a boj. hlavice	Max. rýchlosť strely	Navádzanie	Detonačný mechanizmus	Max. dosah strely
9K35 Strela-10 SA-13 Gopher 9M37	2 190 mm 120 mm	41 kg 5 kg	M 1,71	dvojkanál. pasívne infračervené	kontaktný / bezkontaktný približovací	5 km
Rapier 2000 Mk2A Mk2B	2 230 mm 133 mm	42,6 kg 1,4 kg	M 2	termovízne	bezkontaktný približovací / kontaktný	8 km
Roland	2 400 mm 160 mm	67 kg 6,5 kg	M 1,6	automatické radarové	kontaktný / bezkontaktný približovací	8 km
LFK NG	1 780 mm 110 mm	28 kg 2,5 kg	M 2,3	?	?	10 km
9K330 Tor SA-15 Gauntlet 9M330	2 900 mm 235 mm	167 kg 15 kg	M 2,64	automatické radarové	bezkontaktný približovací	12 km
9K33 Osa SA-8 Gecko 9M33	3 158 mm 209,6 mm	170 kg 16 kg	M 3,17	RF CLOS	kontaktný / bezkontaktný približovací	15 km
2K12 Kub SA-6 Gainful 9M336	5 800 mm 335 mm	599 kg 59 kg	M 2,8	poloaktívne radarové	kontaktný / bezkontaktný približovací	24 km
9K37 Buk SA-11 Gadfly 9M38	5 550 mm 400 mm	690 kg 70 kg	M 3	poloaktívne radarové	bezkontaktný približovací	30 km
SPYDER Python Derby	3 100 mm 160 mm	103,6 kg 11 kg	M 4	infračervené	bezkontaktný približovací	15 km 35 km
S-125 Neva SA-3 Goa V-600	6 090 mm 375 mm	953 kg 60 kg	M 3,5	RF CLOS	kontaktný / bezkontaktný približovací	35 km
Akash	5 780 mm 350 mm	720 kg 55 kg	M 2,8	automatické radarové	bezkontaktný približovací	35 km
2K11 Krug SA-4 Ganef 9M8	8 438 mm 850 mm	2 453 kg 150 kg	M 4	poloaktívne radarové	kontaktný / bezkontaktný približovací	50 km
S-300PMU SA-10B Grumble, 5V55R	7 250 mm 508 mm	1 665 kg 130 kg	M 6	povelové, poloaktívne	bezkontaktný približovací	75 km
HQ-9	6 800 mm 700 mm	1 300 kg 180 kg	M 4,2	automatické radarové	bezkontaktný približovací	200 km
MIM-104 Patriot	5 800 mm 410 mm	700 kg 90 kg	M 5	poloaktívne radarové	bezkontaktný približovací	240 km
S-200 Vega SA-5 Gammon 5V21V	10 800 mm 860 mm	8 000 kg 217 kg	M 4	poloaktívne radarové	bezkontaktný približovací	250 km

Čínsky HQ-9

Komplexy PLRS SAM vo výzbroji našich susedov

Česká republika sa pri delení majetku čs. armády v roku 1992 vzdala jediného komplexu PLRS stredného dosahu S-300PMU v prospech SR a jej armáda v súčasnosti zo zbrani sovietskeho pôvodu tejto kategórie deklaruje už iba komplet PLRS veľmi krátkeho dosahu 9K35 Strela-10M2 (SA-13 Gopher) a stredného dosahu 2K12 Kub-M2 (SA-6 Gainful).

9K35 Strela-10M2 je vysoko mobilný systém, ktorý na obrnenom pásovom obojživelnom transportéri MTLB s mimoriadne nízkou siluetou nesie odpalovacie zariadenie PLRS pozostávajúce z dvoch zdvojených kontajnerov, medzi ktorými je umiestnený vyhľadávací radar. V kontajneroch sú teda v bojovej pohotovosti štyri strely (9M37 alebo ich modernizované verzie), s max. výškovým dosahom 3,5 km a diaľkovým dosahom 5 km, ktoré v bojovej predfragmentovanej hlavici s hmotnosťou 5 kg nesú 3,5 kg HE trhaviny. Ciele zamerajú pomocou pasívneho infračerveného samonavádzania a ničia explóziou po jeho zásahu alebo tesne pred ním.

Ozbrojené sily Poľska deklarujú vo svojej výzbroji oveľa širšiu paletu prostriedkov PVO kategórie SAM sovietskeho pôvodu. Sú to predovšetkým samohybné systémy stredného dosahu 9K33 Osa (SA-8 Gecko) v modifikáciách 9K33M2 Osa-AK a 9K33M3 Osa-AKM, 2K11 Krug (SA-4 Ganef) v modifikácii 2K11M Krug-M a 2K12 Kub (SA-6 Gainful) v modifikácii 2K12M Kub-M, stacionárny systém stredného dosahu S-125 Neva (SA-3 Goa) v modifikácii S-125 Newa SC, ako aj stacionárny raketový komplex dlhého dosahu S-200 Vega/Wega (SA-5 Gammon). Novinkou vo výzbroji poľskej armády je americký raketový komplex dlhého dosahu MIM-104 Patriot, ktorého

baterie začali Poliaci rozmiestňovať na svojom území v apríli 2010 a v roku 2012 sa má plne integrovať do systému ich PVO.

Systém stredného dosahu 9K33 Osa je určený na ochranu bojových formácií mechanizovaných jednotiek a vo svojom dosahu dokáže ničiť bojové lietadlá, vrtnúľky i strely s plochou dráhou letu do rýchlosti M 1,4. Na kolesovom trojnápravovom obojživelnom obrnenom vozidle s vysokou priechodnosťou nesie okrem integrovaného kontajnera s dvoma, tromi alebo štyrmi strelami 9M33 (alebo ich modernizáciami) aj celú výbavu potrebnú pre bojovú činnosť (napr. radar, komunikačné a navigačné prostriedky, počítače, kontrolné systémy, elektrický zdroj a pod.), čo mu v boji dáva veľkú výhodu. Max. diaľkový dosah jeho radarom navádzaných striel je 15 km a výškový 5 km, pričom minimálna výška postreľovaného cieľa je 25 m, takže dokáže útočiť aj na vrtnúľky vo vise.

Samohybný raketový komplex 2K11 Krug vznikol v ZSSR koncom 50. rokov minulého storočia s cieľom poskytnúť veľkým obrneným formáciám ochranu proti nepriateľskému bojovému letectvu. Bol to prvý mobilný komplex PVO zavedený do výzbroje sovietskej armády.

Odpalovacie zariadenie komplexu 2K11 Krug na špeciálnom pásovom podvozku, poskytujúcom posádke ochranu blízku ochrane tankov, nesie dve mohutné dvojstupňové PLRS 9M8 (parametre pozri v tabuľke). Prvý stupeň predstavujú štyri štartovacie rakety na pevné palivo, druhý hlavný náporový prúdový motor na tekuté palivo. V nose strely pred nasávacím otvorom je rádiolokačný zapalovač a trieštivo-trhavá hlavica s hmotnosťou 150 kg. Táto strela je schopná ničiť ciele letiace rýchlosťou až M 1,9 vo výške 3 až 25 km do vzdialenosti 45 km. Pochopiteľne, do komplexu okrem odpalovacieho zariadenia patria aj ďalšie súčasti na samostatných podvozkoch, ako napr. prehľadový rádiolokátor, navádzací rádiolokátor, nabíjací prepravník a iné mobilné stanice.

Stacionárny systém stredného dosahu S-125 Neva, ktorý zaviedli do výzbroje sovietskej armády v roku 1963, je určený na ničenie bojových lietadiel, vrtnúľkov, striel s plochou dráhou letu a ďalších vzdušných cieľov v prízemných, malých a stredných výškach do efektívnej vzdialenosti 20 km, hoci maximálny diaľkový dosah jeho PLRS je väčší. Samotná strela V-600 je dvojstupňová a rýchlosť letu až M 3,5 jej umožňuje ničiť aj vysoko manévrujúce ciele. Systém, do ktorého sú začlenené aj vyhľadávacie rádiolokátory, rádiolokačný výskomer a rádiolokátor navedenia, je schopný sledovať až šesť vzdušných cieľov súčasne a zároveň navádzať dve PLRS. Ako zaujímavosť uvedme, že v minulosti bol systém S-125 Neva aj súčasťou PVO Bratislavy a naši rakúski susedia protestovali, že ohrozuje ich hlavné mesto Viedeň. To, vzhľadom na jeho max. diaľkový dosah 35 km, bolo pochopiteľne nemožné.

Stacionárny raketový komplex dlhého dosahu S-200 Vega/Wega je modernizácia sovietskeho systému S-200A Angara, ktorý vyvinuli v ZSSR koncom 60. rokov minulého storočia s cieľom odrážať hromadné nálety nepriateľského strategického letectva, vrátane nosičov jadrových zbraní, ako aj ničiť lietajúce veliteľské stanovišťa nepriateľa a strategické pieskné lietadlá kategórií AWACS a SR-71. Komplex mal slúžiť aj na boj proti strategickým strelám s plochou dráhou letu, balistickým strelám a vo výnimočných prípadoch aj na ničenie pozemných a námorných rádiolokačne viditeľných cieľov, a to za každého počasia, v rôznych klimatických podmienkach, vo dne i v noci. Komplex S-200 Vega sa skladá zo stanovišťa velenia a riadenia, navádzacieho rádiolokátora, anténneho systému, prístrojovej kabíny, kabíny prípravy štartu, nabíjacieho zariadenia, odpalovacieho zariadenia a PLRS 5V21V (5V28).

Strela 5V21V má skutočne impozantné parametre (pozri tabuľku) a jej raketa je dvojstupňová. Prvý stupeň tvoria štyri štartovacie motory na pevné palivo, druhý pohonná jednotka na tekuté palivo. Letový stupeň okrem motora nesie aj palubné prístroje, autopilota, rádiolokačný zapalovač a bojovú hlavicu s trieštivo-trhavou náložou s hmotnosťou 217 kg. Strelu v prvej fáze letu na cieľ riadi rádiopovelmi navádzací rádiolokátor, ktorý zároveň rádiolokačne ožaruje cieľ. V záverečnej fáze letu si už cestu k nemu nájde poloaktívna rádiolokačná samonavádzacia hlavica samostatne. Strela 5V21V má max. diaľkový dosah 250 km, výškový dosah 29 km, max. rýchlosť viac ako M 4 a dokáže zničiť cieľ letiaci max. rýchlosťou M 3,7.

Komplex MIM-104 Patriot je mobilný prostriedok PVO dlhého dosahu s možnosťou rýchlej zmeny sektorov palby po krokoch v rozsahu 360° a rýchlosťou reakcie na vzdušné ciele 8 až 15 s. Patriot dokáže naraz sledovať až 100 cieľov a na 9 z nich môže súčasne navádzať PLRS, z toho tri v poslednej fáze letu. Max. účinný výškový dosah jeho striel je takmer 25 km. Medze prakticky využiteľnej pravdepodobnosti zásahu cieľa v stredných výškach sú 70 až 110 km, v malých výškach 15 až 50 km a pri strelbe na lietadlá-rušiče je max. diaľkový dosah 160 km. Najvýkonnejšie PLRS Patriota PAC-3 majú maximálny diaľkový dosah 240 km. Komplex Patriot pozostáva z prostriedkov velenia a riadenia palby, technického zabezpečenia, špeciálneho výstroja protirádioelektronickej ochrany a palebných prostriedkov, teda odpalovacích zariadení (každé so štyrmi PLRS), ktorých má batéria spravidla 8. Konštrukčné riešenie odpalovacieho zariadenia a manévrovacie schop-

Systém S-125M Neva kedysi chránil aj Bratislavu

Americký MIM-104 Patriot

Zaujímavé systémy a komplexy PLRS SAM ďalších krajín

Kedže nedostatok priestoru nás skutočne veľmi tlačí, sme nútení v tejto časti odkázať čitateľov na tabuľku základných parametrov a výkonov, v ktorej sú okrem už spomínaných zaradené aj niektoré ďalšie systémy a komplexy. Iba doplníme, že napr. systém krátkeho dosahu LFK NG je vývojový projekt, ktorý by mal v nemeckom Bundeswehri nahradiť systém Roland, mobilný systém stredného dosahu SPYDER (Surface-to-air Python and Derby) je izraelského pôvodu, odpaluje dva druhy PLRS Python a Derby a používa podvozky Mercedes Benz, MAN a Tatra, mobilný systém stredného dosahu Akash vyvinuli v Indii a údajne dokáže odpalovať PLRS aj za jazdy, takže sa hodí najmä na PVO konvojov a pohybujúcich sa jednotiek, a, napokon, komplex dlhého dosahu HQ-9 je čínskeho pôvodu a očividne sa inšpiroval rodinou S-300.

Jeden z najnovších členov tejto rodiny, ruský raketový komplex ďalekého dosahu S-400 Triumf (SA-21 Growler), zaradený do služby len v roku 2007, sa do tabuľky ani nedostal, pretože množ-

Izraelský SPYDER

nosti striel Patriota obmedzujú jeho palebný sektor na 120° horizontálne, čo sa kompenzuje vhodným rozostavením a nasmerovaním odpalovacích zariadení batérie tak, aby bol dostatočne pokrytý hlavný sektor palby, ale minimálne dvoma odpalovacími zariadeniami aj dva záložné sektory.

Značným výberom prostriedkov PVO SAM sovietskeho pôvodu disponuje aj Ukrajina. Sú to samohybné systémy veľmi krátkeho dosahu 9K35 Strela 10 (SA-13 Gopher) a krátkeho dosahu 9K330 Tor (SA-15 Gauntlet), samohybné systémy stredného dosahu 9K37 Buk (SA-11 Gadfly) a 9K37M1-2 Buk-M1-2 (SA-17 Grizzly) a mobilný komplex dlhého dosahu S-300V (SA-12 Gladiator). Pre nedostatok priestoru uvedieme iba ich stručné charakteristiky. Na najnižšej úrovni sa nachádza samohybný systém krátkeho dosahu 9K330 Tor na obrnenom pásovom podvozku, ktorý strelami 9M330 dokáže pokryť iba priestor do výšky 6 a diaľky 12 km.

Systém stredného dosahu 9K37 Buk nesie na pásovom podvozku štyri strely 9M38 a je určený na ochranu dôležitých priemyselných, administratívnych a vojenských objektov pred lietadlami, vrtnúľkami i strelami s plochou dráhou letu, ale aj niektorými typmi balistických rakiet na malých a stredných výškach v podmienkach intenzívneho aktívneho rušenia. Strela 9M38 je jednostupňová s dvojrežimovým motorom na tuhé palivo, s poloaktívnym rádiolokačným samonavedením a približovacím rádiolokačným zapalovačom. Je schopná ničiť ciele do výšky 20 km a jej max. diaľkový dosah je 30 km. Systémy 9K37M1 a M2 sú modernizáciami pôvodného a používajú zdokonalené strely 9M38M1.

Raketový komplex dlhého dosahu S-300V je členom veľkej rodiny S-300, do ktorej patrí i náš S-300PMU. Podobné má aj technické parametre a výkony, vrátane max. diaľkového dosahu 75 km. Náš južný sused Maďarsko v kategórii kompletov PVO SAM deklaruje iba štyri batérie systému 2K12 Kub (SA-6 Gainful), ktorý sme už predstavili vyššie. Rakúsko v oblasti pozemných prostriedkov PVO disponuje iba hlavnými delostreleckými zbraňami a žiadne systémy kategórie SAM nedeklaruje.

Systém Roland nemeckého Bundeswehru

stvo jeho takticko-technických parametrov sa ešte stále utajuje. Vieme len, že ide o prostriedok novej generácie určený na odhalovanie a ničenie súčasných i perspektívnych vzdušných cieľov najvyššej priority, ktorý odpaluje dva druhy PLRS, a typ 9M96E s výškovým dosahom 20 km, diaľkovým dosahom 40 km a max. rýchlosťou M 5 a 9M96E2 s výškovým dosahom 30 km, diaľkovým dosahom 120 km a s ešte vyššou max. rýchlosťou. Skúša sa už aj ďalšia modernizácia S-500 Samoderžec, ktorého PLRS 40N6 má údajne mať výškový dosah 185 km, diaľkový 400 km a max. rýchlosť M12!

/ Danka CAPÁKOVÁ
/ foto Ivan KELEMENT

Bezpečnostný úrad je špecifickým pracoviskom ministerstva obrany. O jeho činnosti sa veľa nehovorí. Môžete povedať, čo si môžeme pod prácou vášho úradu predstaviť?

Bezpečnostný úrad je osobitným pracoviskom Ministerstva obrany SR zriadeným na plnenie úloh vyplývajúcich zo zákona na ochranu utajovaných skutočností a príslušných predpisov. Zároveň je rezortným šifrovým orgánom na zabezpečenie šifrovej ochrany informácií v rezorte obrany a plní úlohy Národného distribučného centra. Taktiež plní úlohy vojenskej kuriérskej služby na prepravu utajovaných skutočností NATO medzi veliteľstvami NATO a Slovenskou republikou, ale aj členskými krajinami EÚ a Slovenskou republikou. Plní úlohy v oblasti ochrany pred nežiaducim elektromagnetickým vyžarovaním na základe oprávnení vydaných Národným bezpečnostným úradom. Metodicky riadi a kontroluje výkon štátnej správy na úseku archívnictva a výkon registratúr v rezorte ministerstva obrany.

Riaditeľ Bezpečnostného úradu má vo svojej pôsobnosti zabezpečenie všetkých oblastí ochrany utajovaných skutočností. V oblasti personálnej bezpečnosti ide najmä o vykonávanie previerok osôb na stupeň utajenia Vyhradené a v spolupráci s Vojenským obranným spravodajstvom aj o zabezpečenie previerok na stupne utajenia Dôverné, Tajné a Prisne tajné. Ďalej ide o vedenie evidencií a zoznamov určených všeobecne záväznými právnymi predpismi v tejto oblasti, určenie navrhovaných osôb na oboznamovanie sa s utajovanými skutočnosťami a zrušenie takéhoto určenia.

Napríklad len v roku 2011 sme spracovali 1 488 bezpečnostných previerok všetkých stupňov utajenia, k tomu treba pripočítať 9 676 záznamov o zániku určenia. Ďalej sme urobili 8 546 poučení osôb oprávnených oboznamovať sa s utajovanými skutočnosťami NATO a EÚ, vydali 2 114 certifikátov na oboznamovanie sa s utajovanými skutočnosťami

R. Schulte:

Legislatívu ochrany utajovaných skutočností treba zefektívniť

- Ing. Róbert Schulte, riaditeľ Bezpečnostného úradu MO SR. V rezorte obrany pôsobí od roku 1981.
- Začínal ako profesionálny vojak. Je absolventom Vysokej vojenskej technickej školy v Liptovskom Mikuláši. V živote sa riadi heslom: „Moja sloboda sa končí tam, kde sa začína sloboda iných...“

V rezorte obrany pracujete od roku 1981. Riaditeľom Bezpečnostného úradu ste sa stali v júli 2010. Aké boli vaše priority po nástupe do tejto funkcie?

Medzi moje hlavné priority patrila najmä zmena organizácie štruktúry Bezpečnostného úradu tak, aby boli v jednotlivých celkoch veci a problematika, ktoré spolu navzájom súvisia. Systém ochrany utajovaných skutočností totiž „zreje“ a občasné zmeny sú potrebné. Ďalšou veľmi dôležitou prioritou bolo dosiahnuť zmenu tzv. výkonných predpisov, ktorými sa zákon o ochrane utajovaných skutočností riadi. Cieľom bolo a, bohužiaľ, aj zostalo (nepodarilo sa totiž vyvolať príslušné rokovania s Národným bezpečnostným úradom SR...) zjednotenie našej národnej legislatívy v oblasti ochrany utajovaných skutočností (OJS) s legislatívou NATO a Európskej únie tak, aby sa jednotlivé oblasti čo možno najviac zjednodušili a boli úplne kompatibilné s NATO resp. EÚ. Naša legislatíva v oblasti OJS je v mnohých prípadoch zbytočne prísna a jej zabezpečenie je potom aj zbytočne finančne veľmi náročné! Mojou neposlednou prioritou bola stabilizácia odborníkov zabezpečujúcich OJS tak, aby sa zabezpečila kontinuita plnenia úloh. Tu musím konštatovať, že sa mi to nie celkom podarilo... Ide najmä o oblasť bezpečnosti technických prostriedkov na spracúvanie utajovaných skutočností a oblasť šifrovej ochrany informácií. Špecialisti v tejto odbornosti sú veľmi žiadani aj v civilnom sektore, ktorý ich vie zaplatiť... V praxi to, žiaľ, funguje tak, že vy do profesionála investujete prostriedky, dáte mu čas na zdokonaľovanie či už jazykové, alebo odborné, no a keď dosiahne určité schopnosti, odíde mimo rezortu obrany, kde sa zamestná v súkromnej sfére s mesačným zárobkom ďaleko prevyšujúcim plat, ktorý mu vieme dať my....! Pri takto nastavenom systéme je potom ťažké niekoho motivovať, aby zostal v rezorte obrany...

EÚ a NATO. Celkovo to znamená, že Bezpečnostný úrad do modulu Štábného informačného systému „Bezpečnostné previerky“ spracoval a vložil 22 612 nových údajov.

To všetko je však iba minimum našej celkovej práce a povinností, ktoré nám zo zákona vyplývajú.

Ak by ste mali zhodnotiť náš systém ochrany utajovaných skutočností, je na porovnateľnej úrovni ostatných členských krajín NATO?

Náš systém ochrany utajovaných skutočností vychádza z rovnakých princípov, ako je to v NATO, v Európskej únii, ale aj v Českej republike alebo v Poľsku či Maďarsku. So zástupcami bezpečnostných autorít ministerstiev týmito krajinami sa pravidelne stretávame. Vytvorili sme si vlastnú Vyšehradskú štvorku. Čiže systém ochrany utajovaných skutočností v Slovenskej republike je porovnateľný so systémom NATO. Dôležité však je povedať, že systém ochrany utajovaných skutočností je v mnohých aspektoch oveľa prísnejší, ako je to v systéme ochrany utajovaných skutočností v NATO. Najmä manipulácia s utajovanými skutočnosťami nižších stupňov utajenia je v legislatíve NATO podstatne jednoduchšia. Preto bezpečnostný úrad podporuje snahu Národného bezpečnostného úradu o úpravu súčasnej legislatívy.

Pod Bezpečnostný úrad patrí aj Vojenský archív – centrálna registratúra v Trnave. Aké informácie sú v ňom zhromaždené a kto všetko v ňom môže nájsť o sebe informácie?

Vojenský archív – centrálna registratúra v Trnave patrí do podriadenosti Bezpečnostného úradu MO SR od 1. apríla 2002. Predtým patrila pod riaditeľa Spojovacieho riaditeľstva Armády Slovenskej republiky.

Je v ňom uložených 33,5 bežného kilometra registratúrnych záznamov. Z najdôležitejších spomeniem viac ako 13 miliónov osobných spisov vojakov – občanov Československa do rozdelenia spoločného štátu a po vzniku Slovenskej republiky občanov Slovenskej republiky. Generálov, dôstojníkov a príporčíkov od ročníka narodenia 1907, mužstva a poddôstojníkov od ročníka narodenia 1921. Z ďalších zaujímavých registratúrnych záznamov sú tam osobné spisy zamestnancov, mzdové listy zamestnancov, dávkové spisy profesionálnych vojakov, študijná dokumentácia zrušených vojenských stredných škôl, ktoré pôsobili na území Slovenska, študijná dokumentácia vysokých vojenských škôl pôsobiacej na Slovensku, dokumentácia zrušených vojenských súdov a prokuratúr; rozkazy a nariadenia útvarov a zariadení, zdravotná dokumentácia, protokoly vojenských skúšobných komisárov, dokumentácia zahraničných misií, prednášky, zborníky, publikácie, ako aj vojenské predpisy.

Informácie v archíve môže získať každý občan, ktorý mal nejakú spojitost s armádou. To znamená, že bol vojakom základnej služby, profesionálnym vojakom, alebo nebol vojakom – mal tzv. modrú knižku (preukaz o nespôsobilosti na výkon vojenskej služby), poprípade vykonával civilnú službu (z dôvodu svedomia alebo náboženského vyznania odoprel vykonať vojenskú službu). Ďalej tu môžu nájsť informácie občania, ktorí študovali vojenské stredné alebo vysoké školy, ktorí tam nájdu informácie o svojom zdravotnom stave, ale i občania, ktorých činnosť bola v rozpore so zákonom.

Aký je teda postup ak chce bežný občan získať informácie z Vojenského archívu?

Predovšetkým musí vypísať žiadosť, v ktorej o sebe uvedie základné údaje, t. j. meno, priezvisko, dátum narodenia, miesto narodenia a údaje o svojich rodičoch a akú informáciu od archívu požaduje. Pokiaľ ide o informáciu z osobného spisu, tieto informácie sú potrebné z dôvodu stotožnenia osoby.

Vo Vojenskom archíve – centrálnej registratúre sú uložené osobné spisy podľa ročníkov narodenia a v abecednom poradí. Osobný spis teda nie je možné vyhľadať bez dátumu narodenia.

Fyzická osoba, o ktorej osobné údaje z osobného spisu ide, môže na nahliadnutie do spisu poveriť aj ďalšiu osobu. V zmysle zákona je to však možné len po predložení jej písomného súhlasu s osvedčeným podpisom. Ak ide o údaje už nežijúcej osoby, písomný súhlas môže dať jej blízka osoba. Musí však predložiť overenú kópiu úmrtného listu, sobášneho listu a rodného listu. Bez týchto dokumentov pracovníci archívu nemôžu posúdiť, či osoba, ktorá žiada nejaké potvrdenie alebo výpis na inú osobu, je naozaj oprávnenou osobou. Napriek tomu, že žiadatelia v mnohých prípadoch tieto dokumenty nezašlú, vyslovujú nespokojnosť s tým, že sme im nevydali to, čo od nás žiadali.

Ako sa realizuje sprístupňovanie dokumentácie na bádateľské účely (publikačnú, vedeckú a študijnú činnosť)?

V prípade štúdia dokumentácie na tieto účely archív stanoví podmienky, za ktorých je možné sprístupniť dokumentáciu. Štúdium sa musí realizovať v zmysle platnej legislatívy. V praxi to znamená, že žiadateľ predloží súhlas dotknutej osoby, ďalej napr. zmluvu s vydavateľstvom, potvrdenie o spracúvaní bakalárskej, diplomovej, rigorózne, dizertačnej alebo inej práce na určitú tému. Musí byť stanovený účel, na ktorý chce občan nahliadnuť do osobného spisu. Pochopiteľne, že ani v takýchto prípadoch nebudú poskytnuté údaje, ktoré zákon nepovoľuje poskytnúť. Pri štúdiu vieme poskytnúť údaje o bojovej činnosti účastníkov protifašistického odboja, prejavov hrdinstva, statočnosti a udelení radov a vyznamenaní. Tieto kritériá sa týkajú aj inštitúcií, ktoré spracúvajú publikácie o významných osobnostiach vojenského, kultúrneho a spoločenského života, napr. Vojenský historický ústav, Matica slovenská, Česká akadémia vied, Slovenská akadémia vied, štátna správa, samospráva a obecné úrady, Slovenský zväz protifašistických bojovníkov, Slovenský letecký zväz gen. M. R. Štefánika atď.

Ktoré osobné údaje sú pri štúdiu a spracúvaní TABU?

V žiadnom prípade neposkytujeme údaje, ktoré patria do osobnej kategórie osobných údajov. Ide o údaje, ktoré odhaľujú rasový alebo etnický pôvod, politické názory, náboženskú vieru alebo svetonázor; členstvo v politických stranách, politických hnutiach, členstvo v odborových organizáciách, údaje týkajúce sa zdravia alebo pohlavného života atď. Ročne archív vydáva niekoľko tisíc potvrdení na základe oprávnených požiadaviek občanov Slovenskej republiky, Českej republiky a v podstate občanov celého sveta.

Napríklad v roku 2011 sme v rámci Slovenskej republiky zaslali 6 223 rôznych odpi-

sov, výpisov a potvrdení. Do Českej republiky sme ich zaslali 2 727. Vydali sme 639 odpisov, výpisov a potvrdení do 27 krajín iného zahraničia (ide o občanov, ktorí po roku 1948 a 1968 emigrovali z bývalej ČSSR). Ďalej sme len v uplynulom roku vydali 112 odpisov matuturných a ročníkových vysvedčení zrušených vojenských stredných škôl. V 35 prípadoch sme zaslali študijné dokumenty pre Akadémiu ozbrojených síl k vydaniu duplikátov vysokoškolských diplomov. Našu študovňu osobne navštívilo 125 občanov Slovenskej a Českej republiky.

Zaujímavosťou je, že v roku 2011 pracovníci vojenského archívu prevzali 450 bežných metrov písomností prevažne zo zrušených vojenských prokuratúr.

Čo sa týka Vojenského archívu, už niekoľko rokov sa hovorí o tom, že priestory, v ktorých sa nachádza, sú v havarijnom stave. Doteraz však nebola politická vôľa na to, aby sa veci reálne pohli. Nie je najvyšší čas problém vyriešiť?

Je fakt, že vo Vojenskom archíve Trnava je asi 1/5 priestorov absolútne nevyhovujúca (poškodené stropy, nevyhovujúca statika, vlhké priestory v prízemí, polovica objektu nevymenovaná, nevymenená časť strechy, vypadáajúce sklá z okien, poškodený balkón a časté výpadky elektrickej energie zapríčinené starým elektrickým vedením). Už niekoľko rokov sa do budov objektu neinvestoval ani cent. Odstraňujú sa len havarijné stavy. Vo veľkých miestnostiach, ako bývalá kinosála a telocvičňa, sú registratúrne záznamy uložené v radoch na podlahe, pretože statika stropov neumožňuje väčšie zaťaženie.

Na základe týchto skutočností je najvyšší čas problém riešiť a skutočne treba poznamenať, že „je už 5 minút po dvanástej“.... Podľa našich informácií ešte niekdajší minister obrany František Kašícký vydal úlohový list, na základe ktorého sa malo vyčleniť vtedajších 700 miliónov Sk na výstavbu nového archívu. Po jeho odchode z funkcie sa však tieto peniaze použili na iné obstarávanie.

V minulosti sa uvažovalo o dvoch variantoch riešenia tejto situácie, a to buď výstavbou úplne novej budovy, alebo prestavovaním archívu do niektorej z budov bývalých kasární. Ktoré riešenie vidíte reálnejšie?

Za posledné roky bolo niekoľko ponúk priestorov v bývalých kasárňach. Išlo o budovy, ktoré boli postavené v dvadsiatych rokoch 20. storočia (nevyhovujúca statika a normy na umiestnenie archívu). Časť týchto budov po rozsiahlej rekonštrukcii mohla byť využitá len na administratívne účely. Priestory pre archívne depoty by museli byť aj tak novo postavené.

Vzhľadom na to, že cena samotných budov pre umiestnenie archívu tvorí len asi 1/3 celkových nákladov (zhruba 2/3 nákladov predstavujú technológie na spracovanie dokumentov a ich uloženie do depotov...), najprogresívnejšie sa javí výstavba nového objektu archívu, ktorý bude v plnej miere zodpovedať súčasnej legislatíve a medzinárodným normám. Navyše, ešte stále je platné Územné rozhodnutie mesta Trnava na výstavbu Vojenského archívu – centrálnej registratúry MO SR na pozemku v k. ú. Trnava vo vlastníctve Ministerstva obrany SR. Z hľadiska dôležitosti kontinuálneho plnenia úloh v priebehu výstavby a sťahovania archívu, ako aj personálneho obsadenia súčasného VA CR sa javí ako najoptimálnejšie postaviť nový archív v Trnave, a to z toho dôvodu, že sú tu profesionálne zdatní zamestnanci a archív ako inštitúcia, ktorá plní servis pre občanov Slovenskej republiky, Českej republiky i ďalšieho zahraničia; v prípade výstavby novej budovy a sťahovania musí plniť nepretržite úlohy vyplývajúce zo zákona. V tomto prípade by to bolo možné.

Vo voľnom čase sa venujete včelárstvu. Ako ste sa k nemu dostali?

K včelárstvu som sa dostal ešte ako malý chlapec – bolo u nás doslova rodinnou záležitosťou. V minulosti včelárili môj otec, strýko, starý otec a prastrýko, takže asi máme túto milú a voňavú činnosť v génoch...

Veľa ľudí sa v živote riadi nejakým mottom, máte aj vy „to svoje“?

V čase môjho štúdia na Vysokej vojenskej technickej škole v Liptovskom Mikuláši som mal profesora telovýchovy, ktorý nám študentom doslova „tlačil“ do hláv zásady slušnosti a ohľaduplnosti k ostatným spoluobčanom a vždy to „zaklincoval“ svojím „brácho, nikdy nezapomeň, že tvoje sloboda končí tam, kde začína sloboda iných ľudí...“

Tak mi to akosi zostalo a v podvedomí si vždy zopakujem... „Moja sloboda sa končí tam, kde sa začína sloboda iných...“

/ Miroslav MIHÁLIK

VHÚ – VHM Piešťany
foto Miroslav MIHÁLIK

Základ výzbroje lietadla tvorí kanón Nudelman-Richter NR 30 kalibru 30 mm, zabudovaný do spodnej časti pravej prednej strany trupu. Kanón, vybavený pneumatickým systémom nabíjania, má pás na 60 nábojov.

Kanón a rakety

Hlavnú protiletadlovú výzbroj tvoria dve rakety R-3S s pasívnou infračervenou navádzacou hlavicaou, zavesené na krídlových pylónoch BD3-60-21U, vypúšťané z adaptéra APU-3S, neskôr APU-13. Na zvýšenie doletu mohla byť pod trupom na centrálnom pylóne BD3-56-Je zavesená prídavná palivová nádrž PTB-490 na 490 litrov paliva. Lietadlo MiG-21F-13 bolo skonštruované ako denný frontový stíhač na ničenie vzdušných cieľov, hlavnou a raketovou výzbrojou výhradne cez deň. Alternatívne mohlo byť vyzbrojené na dvoch podkrídlových závesníkoch neriadenou raketovou výzbrojou, vypúšťanou z rúrkových raketových blokov UB-16/57, každý pre šesťnásť 57 mm rakiet typu ARS-57/S-5S, S-5K, S-5KP, S-5MQ, dvoma 212 mm protizemnými neriadenými raketami typu ARM-212M, alebo dvoma 240 mm protizemnými neriadenými raketami typu ARM-240/S-24. Na každom z týchto dvoch podkrídlových závesníkov mohli byť podvesené bomby do maximálnej hmotnosti 500 kg.

Najstaršie dvojmachové frontové stíhacie lietadlo MiG-21F-13 s výrobným číslom 269904 zachované na Slovensku, bolo vyrobené v roku 1961 v závode No21 Gorkij. Koncom roka 1961 bolo rozobrané a prevezené do Stredočeských strojíren n. p. vo Vodochodoch, kde bolo zmontované a 13. apríla 1963 odovzdané Výcvikovej letke v Mladej, ktorá v tomto období zabezpečovala preškolenie a výcvik na nové MiG-y. Lietadlo slúžilo v Mladej až do roku 1973, keď ho odovzdali Vojenskému leteckému učilištu v Prešove. V Prešove, neskôr v Košiciach, lietadlo predstavovalo učebnú pomôcku pre výučbu pozemného leteckého personálu.

VHM Piešťany získalo lietadlo v roku 2005 na základe zmluvy o bezodplatnom prevode od VÚ 5574 Nemecká. Do roku 2010 si lietadlo vypožičalo Slovenské technické múzeum v Košiciach. Zaujímavosťou ho mohli vidieť v expozícii Múzea letectva na letisku v Košiciach. V roku 2010 príslušníci Inžinierskej leteckej služby zmiešaného krídla Sliač lietadlo rozobrali a presťahovali do priestorov VHM Piešťany. V roku 2011 sa na lietadle začala čiastočná rekonštrukcia, ktorá vzhľadom na nedostatok finančných prostriedkov zatiaľ nebola dokončená. Zaujímavosťou ho môžu vidieť v hale č. 1 v múzeu v Piešťanoch.

Licenčná výroba vo Vodochodoch

Cesta lietadiel MiG-21 do Československa nebola jednoduchá. Začiatkom 50. rokov minulého storočia sa v čs. letectve začala intenzívna výstavba prúdového stíhacieho letectva.

MiG-21F-13 je nadzvukové prúdové jednomotorové jednomiestne frontové stíhacie lietadlo celokovovej konštrukcie; strednoplošník s trojuholníkovým krídlom. Pohon lietadla zabezpečuje letecký turbokompresorový motor Tumanskij R-11F-300.

Najstaršia slovenská dvadsať- jednotka

Nosným typom sa stalo podzvukové prúdové lietadlo MiG-15. V roku 1953 bol vypracovaný Perspektívny plán výzbroje čs. letectva do roku 1960, predpokladajúci prezborenie stíhacieho letectva nadzvukovými stíhacími lietadlami. Koncom 50. rokov minulého storočia začalo velenie čs. voj. letectva hľadať lietadlo, ktoré by sa svojimi výkonmi vyrovnalo americkému F-104 Starfighter, zavádzanému na prelome rokov 1961/1962 do výzbroje západonemeckej Luftwaffe. Po rokovaníach so ZSSR bola dohodnutá licenčná výroba lietadla MiG-21F-13 v Československu vo Vodochodoch pod krycím názvom B-6150. Lietadlo sa spočiatku označovalo ako Z-159F. Na základe medzinárodnej dohody boli koncom roka 1961 zo ZSSR do Československa dodané štyri lietadlá MiG-21F-13 v rôznych fázach rozpracovanosti (výr. č. 269901, 269902, 269903, 269904) a jeden vzorový stroj (výr. č. 74210904) na osvojenie výrobných postupov a montáže pri spustení licenčnej výroby. 20. apríla tohto roku uplynie 50 rokov od vzletu prvého zmontovaného lietadla MiG-21F-13 s výrobným číslom 269901 v ČSSR. V roku 1963 bolo vyrobených prvých päť lietadiel ove-rovacej série výr. čísiel 360001 až 360005. Lietadlo s výrobným číslom 360001 bolo určené na lámacie skúšky vo Výskumnom a skúšobnom leteckom ústave. Vlastná sériová výroba sa začala v roku 1964.

Prvým sériovo vyrobeným lietadlom MiG-21F-13 v podniku Aero Vodochody bolo lietadlo s výrobným číslom 360101. Lietadlo prevzala Výcviková letka v Mladej. MiG-21F-13 sa československej verejnosti prvý raz predstavil počas vojenskej prehliadky 9. mája 1963 v Prahe. Nové MiG-y sa k bojovým útvarom dostali už na jeseň 1963. Ako prvý bol na nové lietadlá prezborený 11. stíhací letecký pluk v Žatci. Výroba lietadiel MiG-212F-13 vo Vodochodoch prebiehala až do 17. júna 1972, keď bol zalietnutý posledný vyrobený stroj s výrobným číslom 261114. V priebehu ôsmich rokov podnik v jedenástich sériách vyrobil dovedna 195 lietadiel. Každé lietadlo s výrobným číslom končiacim číslom 5 bolo dodané s puzdrom obsahujúcim kameru AFA-39, ktorá mohla byť namontovaná do pravého krídla namiesto prístavacieho svetlometu. Sedemdesiat lietadiel bolo priamo vo výrobe upravených na letecký fotografický prieskum z malých výšok (50 až 300 m) pomocou dvoch podvesených fotografických kontajnerov československej výroby. Tieto lietadlá sa tiež označovali ako MiG-21FR. Lietadlá MiG-21 rôznych verzií sa na Slovensku úspešne používali až do roku 2003.

Hlavné technické údaje	
Hmotnosť vzlet. max. (2x bomba, 1xPPN 490L)	8 655 kg
Hmotnosť vzlet. norm.	7 840 kg
Suchá hmotnosť	4 980 kg
Dĺžka s PVD	15, 760 m
Rozpätie	7, 154 m
Výška	4, 100 m
Nosná plocha	23 m ²
Motor (Tumanskij)	R -11F-300
Ťah motora - forsáž	56,26 kN
Ťah motora - maximál	38,26 kN
Max. rýchlosť H=12 km	2 125 km.h ⁻¹
Max. hodnota čísla M	2,05
Min. rýchlosť letu	260 km.h ⁻¹
Manévrovacia rýchlosť	350 km.h ⁻¹
Max. stúpavosť	140 m.s ⁻¹
Dostup praktický	18 800 m
Dĺžka rozjazdu	800 m
Dĺžka dojazdu	900 m
Max. bombová výzbroj (2xLB 500kg)	1 000 kg

Povstalecký dôstojník Martin KUČERA

/ PhDr. František CSÉFALVAY, CSc.

Vojenský historický ústav

Martin Kučera patril do generácie povstaleckých dôstojníkov, ktorí ešte študovali na čs. vojenských školách, získali dôstojnícku hodnosť, vojenské vzdelanie a prax v čs. armáde pred rokom 1938.

Narodil sa 13. 10. 1914 v Hájnokoch, ľudovú školu navštevoval v rokoch 1922 – 1926 v rodnej obci a vo Zvolene, 4 triedy Reálneho gymnázia vo Zvolene v rokoch 1926 – 1930 a Obchodnú akadémiu v Banskej Bystrici v rokoch 1930–1935. Prvého 10. 1935 nastúpil do vojenskej prezenčnej služby v dragúnskom pluku 1 v Terezíne, v rokoch 1935 – 1936 absolvoval Školu na výchovu dôstojníkov jazdecktv v zálohe v Pardubiciach a začal slúžiť v dragúnskom pluku 5 v Košiciach. Vojenskú akadémiu v Hraniciach na Morave ukončil 29. 9. 1937 a vyradil ho ako poručíka jazdecktv. Čiastočnej mobilizácie v máji 1938 sa zúčastnil ako veliteľ eskadrony v Bohdanči v Čechách. V septembri 1938 krátko pôsobil aj v Komárne a po evakuácii z Komárna slúžil až do 14. 3. 1939 ako veliteľ čaty v rôznych eskadronách.

Do roku 1941 slúžil v jednotkách jazdecktv, od decembra 1940 v Bratislave ako veliteľ ťažkej eskadrony. V rokoch 1941 a 1942 – 1943 dvakrát absolvoval frontovú službu - najprv ako veliteľ ťažkej eskadrony Rýchlej brigády, potom ako veliteľ oddychového strediska Rýchlej divízie a prednosta osobného oddelenia. Medzitým bol 1. 1. 1943 povýšený do hodnosti statnika jazdecktv. Patril ku skupine antifašisticky zmýšľajúcich dôstojníkov okolo gen. II. tr. Štefana Jurecha, ktorá v januári 1943 nadviazala kontakt s Červenou armádou v súvislosti so zamýšľaným prechodom divízie na sovietskú stranu. Po návrate z frontu bol určený ako zástupca veliteľa Jazdeckého priezvedného oddielu 1 v Bratislave a bol veliteľom poddôstojníckej školy. V rokoch 1939–1942 dostal pamätnú medailu za hrdinstvo II. stupňa, nemecký Železný kríž II. triedy a ďalšie významenia. V roku 1944 bol odoslaný do Rumunska na stáž do jazdeckého učilišta rumunskej armády. V júli 1944 prišiel na Slovensko na dovolenku, ale už sa do Rumunska nevrátil. 24. augusta 1944 odišiel do Banskej Bystrice a prihlásil sa u náčelníka štábu Veliteľstva pozemného vojska, pplk. gšt. Jána Goliana. (S pplk. gšt. J. Golianom aj mjr. gšt. Júliusom Noskom sa poznal ako s jazdeckými pretekármi z 30. rokov. Okrem toho J. Nosko bol jeho veliteľom čaty v Hraniciach na Morave v rokoch 1936–1937.) Martin Kučera dostal od pplk. gšt. Jána Goliana poverenie veliť JPO-2 v Brezne. Velenie prevzal 25. 8. 1944. Pred vypuknutím Povstania spolupracoval s ilegálnymi odbojovými organizáciami a partizánskymi jednotkami.

Povstalecké roky

Po vypuknutí SNP, od 30. 8. 1944, začal organizovať obranu v pridelených úsekoch. Od začiatku Povstania zaujal so svojou jednotkou Kosatec 2 [po 10. 9. 1944 14. prápor II. taktickej skupiny] postavenie v priestore Kráľova Lehota–Malužiná–Čertovica a bránil prístupy k Breznu. Po 15. 9. 1944 priame velenie 14. pešieho práporu Kosatec 2 odovzdal npor. Jánovi Hudecovi a stal sa veliteľom obranného úseku Kosatec, do ktorého rámca patril aj 13. peší prápor Lalia. Sústavným tlakom a účinnou delostreleckou paľbou jednotiek obranného úseku Kosatec, aj pod vplyvom úspešnej akcie v úseku kapitána Jána Staneka, sa 24. 9. 1944 podarilo obnoviť kontrolu nad údolím Váhu vrátane cesty a železnice Liptovský Mikuláš–Poprad. Bol to ozajstný „husársky“ kúsok, pretože týmto bojovým úspechom sa

zmožnila nemecká železničná preprava v smere Žilina–Poprad, a to spôsobovalo okupačným vojskám veľké ťažkosti.

Koncom októbra 1944 ustúpil do hôr a zo zvyškov svojich práporov utvoril partizánsku jednotku „Martin“ a v decembri 1944 po pripojení skupiny kapitána ČA G. M. Lošakova z dvoch formácií vznikla partizánska brigáda Stalin, v ktorej sa Martin Kučera stal zástupcom veliteľa (komisárom) G. Lošakova. Brigáda mala základňu v Krčahove pod Krakovou holou a vyvíjala činnosť na liptovskej i pohronskej strane Nizkých Tatier. Koncom januára – začiatkom februára 1945 v súčinnosti s vojskami 1. čs. armádneho zboru a ČA oslobodzovala Liptovský Hrádok a Liptovskú Porúbku.

Dňa 15. 2. 1945 sa s celou brigádou spojil s oslobodzovacími vojskami, vstúpil do 1. čs. armádneho zboru, kde bol určený za veliteľa úderného práporu. Túto funkciu zastával do 1. 5. 1945, keď ho určil za prednostu partizánskeho oddelenia pri 1. čs. armádnom zbore. V období 28. 6. 1945–1. 4. 1946 bol posádkovým veliteľom Bratislavy, potom zástupcom veliteľa čs. vojenskej misie vo Viedni. V roku 1945 dostal Čs. vojnový kríž 1939, Čs. vojenskú medailu Za chrabrosť pred nepriateľom a Rad Slovenského národného povstania I. triedy. Ocenením boli aj povýšenia: v rokoch 1945–1947 do hodnosti škpt. jazdecktv, mjr. pechoty a pplk. pechoty. V rokoch 1946–1948 absolvoval Vysokú školu vojnovú v Prahe. Po jej ukončení až do 31. 10. 1950 bol prednostom 6. oddelenia veliteľstva Vojenskej oblasti 4 v Bratislave.

Odchod do zálohy

V tom čase aj jeho osud poznamenal dobový totalitný systém. V roku 1950 na návrh Svazu priateľov SSSR na MNO v Prahe ho vylúčili z dôstojníckeho zboru a 1. 11. 1950 ho prepustili do zálohy. V rokoch 1951–1966 pracoval ako robotník v rôznych podnikoch. V roku 1964 ho rehabilitovali, a v rokoch 1966–1968 bol pracovníkom Odboru školstva a kultúry na Okresnom národnom výbore v Liptovskom Mikuláši. 1. 6. 1968 ho reaktivovali v hodnosti plukovníka a zaradili do Rehabilitačnej komisie MNO, do skupiny pre SNP a partizánske hnutie. V rokoch 1970–1972 bol pracovníkom komisie MNO na vydávanie osvedčení na základe zákona 255/46 Zb. Dňa 1. 1. 1973 ho preložili do zálohy. V roku 1976 vyšiel knižne jeho pamäti pod názvom Nezlomený Kosatec. Pamäti veliteľa obranného úseku Kosatec. [Bratislava, Obzor, 1976]. Do začiatku 80. rokov pracoval v skupine dokumentácie na Oddelení vojenských dejín Slovenska Bratislava pražského Vojenského historického ústavu a bol nápomocný mladým historikom nielen svojimi spomienkami, ale aj rozsiahlymi kontaktmi na ďalších, vtedy ešte žijúcich povstaleckých vojakov. Bol živým vzorom skromného pamätníka povstaleckého dôstojníka pre svojich mladších kolegov na VHÚ, s ktorými nestratil kontakt ani po odchode z VHÚ, a zúčastnil sa na rôznych aj neformálnych besedách a stretnutiach s nimi. Naposledy asi tri týždne pred smrťou. Zomrel 16. 2. 1986. V roku 1994 ho povýšili do hodnosti genmjr. in memoriam.

Hospodárska kríza prináša škrtanie aj v ozbrojených silách. Znižujú sa početné stavy techniky i personálu, rušia sa základne. Držať vo všetkých „horúčich“ oblastiach posádky sa už nevypláti.

RAAF C-17

Používatelia C-17

USA - 203 v službe, 10 objednaných
 Británia - 7 v službe, 1 objednaný
 Austrália - 5 v službe, požaduje šiesty
 Kanada - 4 v službe
 NATO - 3 v službe
 Katar - 2 v službe
 Spojené arabské emiráty - 2 v službe,
 4 objednané
 India - 10 objednaných, opcia na ďalších 6

Globemaster ovláda svet

Menšie ozbrojené sily musia byť schopné rýchlo sa presunúť na miesto potreby. Práve v takejto situácii rastie dôležitosť strategického transportného letectva. Americký Boeing C-17 Globemaster III je toho žiarivým príkladom. Ešte pred štyrmi rokmi reálne hrozilo zavretie výrobných liniek, dnes dostáva výrobca jednu objednávku po druhej. Príkladom je Veľká Británia, námorná veľmoc, ktorá vyradila kolmo štartujúce stíhačky Harrier, námorné prieskumné lietadlá Nimrod a momentálne nemá ani plnohodnotnú lietadlovú loď. Ale stavy svojej flotily Globemasterov stále zvyšuje.

majú postarané o najrýchlejšiu a najefektívnejšiu cestu domov. Je to lietadlo, ktoré robí ohromný dojem. Môže prepraviť tri vrtulníky Apache alebo celú helikoptéru Chinook. Tento najnovší prírastok do flotily RAF ešte viac posilní životne dôležitý letecký most medzi Britániou a Afganistanom a zaisťuje, že kriticky dôležité dodávky sa dostanú na front.“

Britská 99. perut

Británia začala riešiť potrebu strategického transportného lietadla v roku 1998. V máji 2000 si prenajala štyri stroje C-17 od Boeingu za 100 miliónov libier ročne. Prenájom bol dohodnutý na sedem rokov. Namiesto jeho predĺženia či zrušenia sa Briti rozhodli v roku 2006 všetky štyri stroje odkúpiť a objednať aj piaty.

Fakt, že britské turbovrtulové transportné lietadlá C-130K Hercules starnú a plánované A400M sa neustále odkladajú, prispel k tomu, že počet C-17 sa pravidelne zvyšuje. Všetky slúžia v 99. peruti RAF. Už v roku 2007 Briti objednali šiesty a o dva roky neskôr siedmy. Ten formálne prevzali v máji v novembri a na domovskú základňu 99. perute v Brize Norton priletel tento rok v januári. A už vo februári britský premiér oznámil objednávku ôsmeho C-17. Mal by stať približne 200 miliónov libier a dodajú ho tento rok v júli.

Ani fakt, že cena za tento jednotlivý kus je asi o 30 miliónov libier vyššia ako štandardná cena pre americké letectvo, Britov neodradil. S C-17 sú totiž veľmi spokojní. Uvezie o 40 ton nákladu viac ako plánované A400M a vďaka svojmu doletu môže absolvovať trasu medzi Afganistanom a Britániou bez medzipristátia. Ako vo februári povedal britský minister obrany Philip Hammond: „C-17 preukázal svoju cenu v Afganistane, kde zabezpečuje, že naši vojaci

Pridali sa aj Indovia

V novembri 2009 sa prvýkrát objavili správy, že o kúpe C-17 uvažuje aj India. Tá v transportnej úlohe používa 24 Iljušinov Il-76, ktoré sú však staršie, a tým náročnejšie na údržbu, a najmä majú o 27 ton nižšiu nosnosť. Obchod sa podarilo dotiahnuť začiatkom februára tohto roka. India objednala 10 lietadiel spolu za 1,78 miliardy dolárov. Dodáť by ich mali do konca júla 2014.

Suma, ktorú dohodli Indovia, sa môže zdať nízka – najmä v porovnaní s Britmi. Nepokrýva však všetko. India bude musieť zaplatiť ďalších 380 miliónov dolárov za 40 motorov pre svoje C-17. Ďalšie stovky miliónov dolárov zhltnie logistická podpora pre indické stroje. Ešte v decembri indické ministerstvo obrany odhadovalo, že celková cena kontraktu prevyší 4 miliardy dolárov.

India sa tak stane ôsmim používateľom C-17 a jej objednávka je zatiaľ najväčším exportným úspechom tohto typu pre Boeing.

Technické údaje

Dĺžka – 53 m
 Rozpätie – 51,75 m
 Výška – 16,8 m

Prázdna hmotnosť – 128 100 kg
 Maximálna vzletová hmotnosť – 265 350 kg
 Pohon – 4 motory Pratt & Whitney F117 s ťahom 180 kN každý
 Rýchlosť – 830 km/h
 Dolet – 4 480 km
 Nosnosť – 77 500 kg nákladu
 Kapacita – 134 vojakov alebo 1 tank Abrams alebo 3 vozidlá Stryker
 Posádka – 3
 Prvý let – 15. september 1991
 Vstup do služby – júl 1993

Austrálsky Globemaster ukazuje v Afganistane schopnosť operovať aj z nespevnených plôch

/ Miroslav KACVINSKÝ

/ foto USMC

„Mariňácky“ t'ážkotonážnik

Je to presne 30 rokov, čo americká armáda zaradila do služby ťažké nákladné autá HEMTT. Národná pechota používa od roku 1985 podobné vozidlá LVS (Logistics Vehicle System), ktoré tiež vyrába firma Oshkosh. Opatrované ťažkotonážniky teraz nahrádza výrazne modernizovaná verzia LVSR (Logistics Vehicle System Replacement).

Štvornápravové vozidlá LVS sú unikátne tým, že majú oddeliteľnú prednú a zadnú časť. Tie sú vzájomne vymeniteľné. Znamená to, že k prednej pohonnej jednotke s dvomi nápravami sa môže pripojiť rôzna zadná časť taktiež s dvomi nápravami. Jedno vozidlo tak možno podľa potreby konfigurovať na rôzne úlohy.

Spoj medzi prednou a zadnou časťou sa môže hydraulicky natáčať, čo spolu s klasickým volantovým riadením zvyšuje manévrovacie schopnosti LVS. Jedenást metrový kolos tak má polomer otáčania menší ako 12 metrov.

Americká námorná pechota si vybrala nástupcu týchto ťažkotonážnikov v roku 2006. O tri roky neskôr sa prvé vozidlá LVSR dostali do služby. Najnovšie si „mariňáci“ vo februári tohto roka objednali 143 LVSR v nákladnej verzii a 69 ťahačov. Cena za tieto vozidlá je spolu 94,4 milióna dolárov.

Táto objednávka zvýšila počet LVSR pre námornú pechotu na 1 806 kusov za 783 miliónov dolárov. Z tohto počtu je 1 331 nákladných, 341 ťahačov a 134 odtahových vozidiel.

LVSR sa od svojho predchodcu na prvý pohľad líši prídanim piatej nápravy. Napriek tomu sa celková dĺžka vozidla nezvýšila. LVSR totiž nemá oddelenú prednú a zadnú časť a vzdal sa hydraulického systému ich natáčania v strede. Riadi sa iba natáčaním prvých dvoch a posledných dvoch náprav. Polomer otáčania vozidla tak stúpol na 25 metrov.

LVSR má pohon 10 x 10. Používa systém nezávislého zavesenia kolies TAK-4, ktorý zlepšuje jazdné vlastnosti v teréne. Kabína je pancierovaná priamo z výroby. Vozidlo má možnosť prídania ďalšieho panciera na zlepšenie ochrany. Poháňa ho dieselový motor CAT C15 s výkonom 600 koní.

Vyrába sa v troch verziách:

Odtahovač MKR15 má za úlohu postarať sa o pokazené vozidlá aj v náročnom teréne, v snehu, blate či na piesku. Zapojené dokáže odtiahnuť až 55-tonové vozidlá.

Ťahač MKR16 je určený na ťahanie nákladných návesov (podobne ako kamión) alebo plošinových návesov s naloženým bojovým vozidlom. Ak na náves treba niečo vytiahnuť, má navyše kapacitu 30 ton.

MKR18 je základná nákladná verzia. Vozidlo má integrovaný systém, ktorý mu umožňuje naložiť na korbu až 22,5 tony. Okrem toho môže ťahať aj príves s kapacitou 16,5 tony.

Technické údaje LVSR

Dĺžka: 11 m

Maximálna hmotnosť vozidla: 44,4 t

Nosnosť nákladu na ceste: 22,5 t

Nosnosť nákladu v teréne: 13,5 t

Schopnosť brodiť sa: 152 cm

Maximálna rýchlosť: 105 km/h

Dojazd na ceste: 483 km

Základná verzia LVSR predvádza integrovaný nakladací systém

Odtahovacia verzia LVSR

LVSR so sanitným kontajnerom

Základná verzia LVSR predvádza integrovaný nakladací systém

C-295 pre Indonéziu a Kazachstan

/ Miroslav KACVINSKÝ
/ foto Airbus Military

Vojenské transportné lietadlo EADS CASA C-295 má ďalších zákazníkov. Kým Kazachstan objednal dva stroje, Indonézia ich kúpi rovnako deväť pod označením CN-295. Indonézia sa predtým podieľala na spoločnom vývoji a výrobe o niečo menšieho typu CN-235. Indonézske letectvo používa dve desiatky týchto strojov, takže s väčšími CN-295 by nemalo mať problémy. V Indonézii by mali pre ne vyrobiť časti trupu a chvostov. Prvý kus by mali dodať už tento rok a dodávku by mali dokončiť v roku 2014.

Ďalší zákazník, Kazachstan, má okrem dvoch objednaných lietadiel záujem o ďalších šesť strojov. Prvú dvojicu by mali dodať na budúci rok, objednávky na ďalšie kusy podpíšu potom.

Obe krajiny potrebujú transportné lietadlá ako soľ. Riedko osídlený Ka-

zachstan je s rozlohou 2,7 milióna kilometrov štvorcových väčší ako západná Európa a Indonéziu zas tvorí viac ako 17 500 ostrovov.

Dvojmotorové turbovrtulové stroje C-295 používajú momentálne 13 krajín, v službe majú okolo 85 lietadiel. Používajú ich napríklad aj naši susedia Česko a Poľsko. S Indonéziou a Kazachstanom stúpne počet operátorov na 15 a počet lietadiel prekročí stovku.

C-295 má dĺžku 24,50 m a rozpätie 25,81 m. Maximálna vzletová hmotnosť je 23 200 kg. Stroj uvezie 71 vojakov alebo náklad do hmotnosti 9 250 kg. Posádka je dvojčlenná. Lietadlá majú dolet 4 300 km a dosahujú rýchlosť 576 km/h.

Dlhová kríza sa v Taliansku prejavuje škrtaním aj v ozbrojených silách. Tamajší minister obrany Giampaolo Di Paola vo februári oznámil, že objednávku na nové stíhačky F-35 musí znížiť o 41 kusov – z pôvodných 131 na 90. Taliansko je po Veľkej Británii druhým najväčším zahraničným partnerom pri vývoji amerického stroja Lockheed Martin Il F-35. Firma Alenia Aeronautica má pre ne napríklad vyrábať krídla. Taliansko pôvodne chcelo 109 kusov F-35A a F-35B pre vojenské letectvo a 22 kusov F-35B pre námorníctvo, ktoré by ich použilo na novej lietadlovej lodi Cavour.

Pakistan dostal od USA dve modernizované námorné hládokovacie lietadlá P-3C Orion. Štvormotorové turbovrtulové stroje nesú rovnaký systémčasnej výstrahy ako lietadlá Hawkeye 2000. Pakistanské Oriony môžu tiež niesť protiletadlové rakety Harpoon, ktoré krajina objednala osobitne. Pakistan by mal v súčasnosti vo výzbroji štyri modernizované Oriony, prvé dva dodané kusy však zničili bojovníci Talibanu pri veľkom útoku na námornú základňu Mehran v Jani v máji.

Americká námorná pechota prevzala prvé stroje MV-22 Block C. Tieto stroje

s preklpnými rotormi dokážu vzlietať a pristávať ako vrtulníky, potom letia ako lietadlá. Block C má lepšiu ochranu proti raketám, lepší meteorologický radar a posádka má lepší prehľad o situácii okolo stroja. Umožňujú to ploché obrazovky v kokpíte, na ktoré sa prenáša obraz z viacerých externých kamier. To je dôležité najmä pri pristávaní. Stroje V-22 vstúpili do služby po dlhom vývoji v roku 2007. Postavili ich zatiaľ okolo 160, námorná pechota USA je ich najväčším používateľom.

Švédsko chce modernizovať svoje stíhačky JAS 39 Gripen. Do roku 2020 plánuje

mať 70 kusov verzie NG (Next Generation). Tie by mali výkonnejší motor F414G, o 40 percent vyššiu kapacitu palivových nádrží, zlepšenú avioniku a vyššiu nosnosť (počet závesníkov stúpne o dva). Švédske letectvo má momentálne 120 kusov JAS 39 vo verziách A-D a ich počet plánuje postupne znižovať. Gripeny používa aj Česko, Maďarsko, Thajsko, Južná Afrika a najnovšie o ne má záujem Švajčiarsko.

Francúzi preberajú NH90

Francúzska armáda prevzala prvý z 34 objednaných vrtulníkov NH90 TTH Caiman. Stroj bude slúžiť na základni vo Valence na výcvik a skúšky. Skratka TTH znamená Tactical Transport Helicopter. Ide o armádnú verziu dvojmotorového viacúčelového vrtulníka NH90, ktorý sa vyvíja od roku 1985. Prvý let absolvoval v roku 1995 a do dnešného dňa si 14 krajín objednalo viac ako 570 kusov. Prvé dodávky sa začali v roku 2007. Cena jedného vrtulníka je okolo 16 miliónov eur. Francúzska armáda okrem 34 už objednaných plánuje tento rok pridať ďalších 34 kusov. Spolu ich možno bude mať až 133. Okrem toho francúzske námorníctvo objednalo ďalších 27 strojov vo verzii NFH (NATO Frigate Helicopter).

Verzia TTH môže prepravovať 20 vojakov alebo 2 500 kg nákladu. Vrtulníky možno rýchlo upraviť na sanitnú verziu s 12 nosidlami. Pomenovanie Caiman používajú iba francúzske ozbrojené sily.

Helikoptéra má dvojčlennú posádku. Prázdna hmotnosť je 6 400 kg, maximálna vzletová hmotnosť je 10 600 kg. Vrtulník dosahuje rýchlosť 300 km/h a vo verzii TTH má dolet 800 km.

/mba/
foto NHIndustries

Aj „empíci“ rotujú ...

Stanica vojenskej polície (Military Police – odtiaľ aj poslovenčený názov „empíci“) a jej príslušníci sú neoddeliteľnou súčasťou jednotiek UNFICYP na Afrodítinom ostrove. Ich pôsobenie nám priblížil nadrotmajster Radovan Januška, ktorý sa ako prvý Slovák stal veliteľom zmeny jednotky FMPU (Force Military Police Unit).

Mnohonárodná jednotka FMPU je zmiešanou jednotkou, ktorú tvoria príslušníci štyroch národov – Briti, Slováci, Maďari a Argentinci. Vo velení je britský Provost Marshal major Julian Charvat, jeho zástupcom je slovenský kapitán Miloš Petrov, veliacim poddostojníkom a veliteľom čaty je tiež Brit. Jednotku tvoria tri zmeny, v dvoch sú veliteľmi Briti a od 1. februára tohto roka po prvý raz i Slovák nrtm. Radovan Januška.

Rôznorodé aktivity i skúsenosti

Čo robia naši vojenskej policajti a aké sú ich úlohy? Musia byť dvadsaťštyri hodín denne pripravení na riešenie dopravných nehôd vo všetkých troch sektoroch na Cypre, na riešenie kriminálnych deliktov týkajúcich sa príslušníkov UN, ako aj riešenie rôznych drobných roztržiek v mestách. Zameriavajú sa na všetky spektrá denného života jednotiek na Cypre. Medzi ich povinnosti patrí aj sprevádzanie dôležitých diplomatických a vojenských osôb, „dozor“ pri pravidelnom stretnutí prezidentov z Cyperskej republiky a tzv. Severocyperskej Tureckej republiky.

Nadrotmajster Marián Vincent je profesionálnym vojakom dvadsať rokov, vystriedal niekoľko útvarov OS SR, v roku 1996 bol na svojej prvej misii ako ženista v bývalej Juhoslávii, slúžil ako príslušník piateho pluku špeciálneho určenia v Žiline, v roku 2001 bol na misii UNMEE v Etiópii a Eritrei v horúcej Afrike. V roku 2005 absolvoval kurz špeciálnych jednotiek v USA, v roku 2007 už ako vojenskej policajti navštívil misiu EU Althea v Bosne a Hercegovine a v roku 2010 úspešne prešiel aj misiou v Afganistane. Má teda s čím porovnávať. „Počas môjho pôsobenia v misii som mal možnosť vyskúšať riadenie troch rôznych britských veliteľov zmien. Ak by som mohol porovnať britský systém so slovenským, v britskom sa viac akcentuje striktné dodržiavanie systému riadenia a velenia, naopak, v našom systéme sa zdôrazňuje samostatné rozhodovanie a flexibilné riadenie pri pridelení väčšej veliteľskej právomoci aj nižším stupňom – samozrejme, s plnou zodpovednosťou. Cenné boli skúsenosti z práce s rôznymi národnosťami. Nepáčil sa mi dvojitý štandard, ktorý sa občas v misii aplikuje.“

Nadrotmajster Radovan Januška slúži v OS SR pätnásť rokov a ako prvý Slovák sa stal veliteľom zmeny vo FMPU. V roku 2000 absolvoval svoju prvú misiu na Golanských výšinách v Sýrii pod mandátom OSN UNDOF, slúžil v Prápore okamžitej reakcie a v roku 2007 bol vyslaný na plnenie úloh do misie EU Althea v bosniackej Tuzle a Sarajeve ako vojenskej policajti. V roku 2010 už ako príslušník Skupiny pre riešenie krízových situácií prežil pol roka v afganskom Kandaháre a po deviatich mesiacoch aklimatizácie a úspešnom absolvovaní štúdií v nemeckom Garmischu slúži v jednotkách UNFICYP tu na Cypre. „Po prvý raz sa stretávam na svojej zahraničnej misii s argentinskými a maďarskými vojakmi, prinieslo mi to veľa nových priateľstiev i skúseností. Usiloval som sa vykonávať prácu poctivo a najlepšie ako viem. Splnil som si aj sen o mojom koníčku a počas voľných chvíľ som zrekonštruoval Škodú 120 GLS, teda kus našej slovenskej histórie na ostrove.“

Rotný Jaroslav Kapusta je profesionálnym vojakom 17 rokov, slúžil v martinskom Prápore okamžitej reakcie od jeho vzniku. V roku 2000 bol veliteľom jednej zo slovenských pozícií na sýrskych Golanských výšinách v misii UNDOF, v roku 2003 obával Česko-Slovenský prápor v Kosove a v roku 2007 ako príslušník Skupiny pre riešenie krízových situácií odišiel plniť úlohy do Bosny a Hercegoviny. Vianoce a prelom rokov 2009 – 2010 prežil v Afganistane a po absolvovaní školy v nemeckom Garmisch-Partenkirchene odcestoval na stredomorský Afrodítin ostrov.

„Tak ako moji kolegovia aj ja som sa podstatne zlepšil v anglickom jazyku. Nadviazal som mnohé profesionálne priateľstvá, ktoré verím, pretrvávajú aj po návrate z misie. Tréning a náročné klimatické podmienky, aj v porovnaní s Afganistanom, ma prekvapili. Napriek tomu, že percepcia verejnosti o misii na Cypre je dost zdeformovaná a označuje sa ako „beachkeeping mission“, musím povedať, že je to názor laikov. Systém s rozdelením služieb v rámci FMPU, keď slúžime 3 denné služby, 3 nočné a následne 2 dni voľna, je na obdobie 12 mesiacov veľmi náročný až vyčerpávajúci, najmä v týchto klimatických podmienkach. Pri vonkajších teplotách okolo 45 stupňov sa teploty v autách pohybujú zhruba okolo 60 – 70 stupňov a klimatizácie fungujú len krátkodobu, skúsťe takto šoférovať niekoľko hodín,“ dodáva s úsmevom sympatický športovec Jaroslav.

Rotný Rastislav Bološ obliekol uniformu pred devätnástimi rokmi a začína ako ženista v rokoch 1997 – 1998 vo Východnom Slavónsku v bývalej Juhoslávii v jednotkách UNTAES, v roku 1999 v misii AFOR. Bol príslušníkom Práporu okamžitej reakcie, odkiaľ bol vyslaný na obdobie 2000 – 2001 do misie UNDOF na Golanských výšinách, následne slúžil v rokoch 2003 – 2004 v Iraku. Spolu so svojou jednotkou oslávil Silvester 2009 – 2010 v prašnom Afganistane a len o rok neskôr trávil čas ako príslušník FMPU na Cypre. Spravil kus cesty a ako ďalší zo Slovákov zodpovedal za odlúčenie jednotku FMPU v Dherynei, ako sa mu teda pracovalo bez pomoci svojich slovenských kolegov? „V rámci môjho pracovného zaradenia som mal na starosti odlúčené pracovisko FMPU v Dherynei ako jeho veliteľ. Vykonávali sme časté neplánované kontroly na dodržiavanie poriadku a disciplíny v rámci oblasti letovísk Agia Napa, Paralimni a Protaras, zabezpečovali sme hliadkovú činnosť na letisku v Larnake. Sekundárne sme kontrolovali Sektor 4, kde pôsobí ako veliaca národnosť slovenský kontingent. Vo voľnom čase som sa pravidelne venoval športu a zlepšil som sa v atletike. Aj v misii pozorne sledujem dianie doma na Slovensku. A pokiaľ ide o sociálne zabezpečenie a systém výsluhových príspevkov profesionálnych vojakov, myslím si, že systém je nestabilný – toto vojakom na misiách na pokoji nepridáva.“

Slovenskí vojenskej policajti sa na Afrodítinom ostrove nestretali, vždy dosahovali nadštandardné výsledky. Ich časté zaradovanie do služieb, kde pomáhajú služobne mladším a menej skúseným zahraničným kolegom, to len potvrdzuje.

/ Jozef ŽIAK

Jednoduché slovné spojenie, ale medzi poddôstojníkmi Vojenskej polície veľmi dôležité. Keď hliadka opúšťa priestor skupiny, jej členovia sa musia spoliehať iba sami na seba.

Jeden tím, jeden cieľ

Kolega v hliadke je jeho očami, ušami, rukami... Vždy môže vzniknúť situácia, keď budú ohrozené ich životy a zdravie. Aj na prvý pohľad z psychicky vyrovnaného vojaka – páchatela sa môže stať agresor. A vtedy musí hliadka adekvátne reagovať. A to všetko v medziach zákona.

Veliaci poddôstojník banskobystrického útvaru Vojenskej polície štábný nadrotmajster Martin Holko (na fotografii v strede) je v radoch Vojenskej polície od jej vzniku v roku 1991. Začínal ešte v Prahe, v Jednotke zvláštneho určenia (JZU) MO ČSFR. Potom nasledovala práca vojenského policajta v Posádkovvej správe Praha a v posádkovom veliteľstve Praha.

Prvý slovenský vojenský policajt v UNDOF

V rámci delenia federálnej armády sa Martin vrátil v decembri 1992 na Slovensko. Najskôr pôsobil ako starší inšpektor skupiny Vojenskej poriadkovej a bezpečnostnej polície vo vtedajšej topolčianskej tankovej divízii. V Topolčanoch zastával aj ďalšie funkcie až do svojho odchodu v roku 1996 k prvému profesionálnemu vševojiskovému útvaru Armády SR: martinskému práporu rýchleho nasadenia, kde naďalej plnil úlohy policajného zabezpečenia (prvou plne profesionálnou zložkou ozbrojených síl bola práve Vojenská polícia).

Aby mohol svoju prácu vykonávať čo najlepšie, popri zamestnaní si doplnil vzdelanie v Strednej odbornej škole Policajného zboru SR v Pezinku. Vyštudoval odbor bezpečnostná služba – základné policajné vzdelanie.

V máji 1999 sa ako historicky prvý príslušník Vojenskej polície stal súčasťou mierových síl OSN na Golaných výšinách. V silách UNDOF pracoval pod kanadským velením v radoch IMP – Medzinárodnej jednotky Vojenskej polície na území Sýrie. „Bolo to pre mňa prvé okno do sveta. Získal som neoceniteľné skúsenosti z práce v medzinárodnom tíme, ktoré sa mi neskôr veľmi hodili pri práci doma i v zahraničí.“ spomína štábný nadrotmajster Holko. Po návrate z Golan do Martina si doplnil svoje jazykové znalosti a na koncom roka 2001 sa znova vrátil na Stredný východ. Znova plnil úlohy pod kanadským velením v Medzinárodnej Vojenskej polícii UNDOF. Tentoraz sa pre zmenu stal prvým slovenským vojenským policajtom, ktorý pôsobil na území Izraela.

Veliteľ' mnohonárodnej jednotky

Ďalší zlomový moment vo vojenskej kariére Martina predstavovalo v polovici roka 2005 vyslanie na Veliteľstvo spoločných síl NATO v holandskom Brunssune. Najskôr tam pracoval ako

vedúci starší inšpektor Medzinárodnej jednotky Vojenskej polície. Postupne sa prepracoval ako prvý Slovák až na miesto veliteľa čaty. „Je to zvláštny pocit, keď velíte a zároveň zodpovedáte za výsledky práce medzinárodného kolektívu. Predsa len každý vojenský policajt si so sebou prináša svoje vlastné národné skúsenosti a postupy. A práve táto rôznorodosť v konečnom dôsledku obohacuje všetkých príslušníkov jednotky,“ hovorí Martin.

Podľa neho je zložitá porovnávať prácu veliacea poddôstojníka útvaru VP a veliacea poddôstojníka veliteľstva síl, brigády a práporu vo vojenskej hodnosti štábný nadrotmajster: V štruktúre velenia útvarov VP neexistuje poddôstojnícka podporná štruktúra velenia na stupni nižších podriadených organizačných štruktúr. Každý veliacci poddôstojník útvaru Vojenskej polície je nariadený príslušníkom zboru poddôstojníkov VP, lenže tí sú priamo podriadení veliteľom skupín policajného výkonu.

Každá naša činnosť je reálna

„Každý poddôstojník je poverený príslušník Vojenskej polície, a teda je procesne samostatný. To znamená, že počas obhajobovania priestupku a vyšetrovania trestných činov sa rozhoduje sám. To kladie na každého z nich vysoké nároky v otázke ovládania vojenských predpisov, nariadení a zákonov. Súčasne prijíma dôsledky svojich rozhodnutí. Nie je možné, aby do tohto procesu vstupoval nariadený a akýmkoľvek spôsobom rozhodoval, ako bude poddôstojník VP konať,“ pripomína Martin Holko.

Vo svojej profesionálnej kariére sa venoval športu a bojovým umeniam. Najskôr ešte ako poslucháč Vojenského odboru Fakulty telesnej výchovy a športu, Univerzity Karlovej v Prahe, špecializácia tréner metódik – fitness, kulturistika. Neskôr absolvoval kurz sebaobrany pre špeciálne jednotky v 5. pluku špeciálneho určenia v Žiline, stal sa inštruktorom boja zblízka a sebaobrany Vojenskej polície. Ešte v roku 1990 sa stal bronzovým medailistom ČR v kulturistike. V roku 2003 sa stal majstrom Slovenska v tlaku na lavičke.

Štábný nadrotmajster Martin Holko pripomína, že realizácia služobného zákroku je činnosť, pri ktorej vojenský policajt zasahuje do práv vojaka a osôb v jeho pôsobnosti. Preto je dôležité správne zvládnuť jednotlivých postupov, čo zabezpečí len dôkladný výcvik. Je dôležité, aby veliaci poddôstojník útvaru Vojenskej polície mal absolútny prehľad o vycvičenosti poddôstojníka.

„Poddôstojník útvarov Vojenskej polície bojuje každý deň s kriminalitou a iným protiprávnym konaním v rezorte obrany. Každá naša činnosť je reálna. My sa na nič nehráme, situácie riešime,“ zdôrazňuje štábný nadrotmajster Martin Holko.

/ Jozef ŽIAK
/ foto archív MV

Prvé zoznámenie Milana Vajdu, rodáka zo Sniny s vojenčinou sa udialo v centre Turca, v Martine. Milan tam narukoval na základnú vojenskú službu k tankovému pluku.

V Iraku mal šťastie

Patril medzi najlepších vodičov tanku, a tak si ho v útvere ponechali ako inštruktora až do konca vojenčiny. Postupne získal najvyššiu možnú triednosť vodiča tanku: majster. Vtedy sa ešte pre vojenské remeslo nerozhodol. Vrátil sa do civilu a ako montér Mostárni Brezno spoznal celé Slovensko.

Na začiatku bol Balkán

V čase, keď slovenskí vojaci pôsobili v mierových misiách OSN na Balkáne, sa vrátil do armády aj Milan. V rámci slovenského kontingentu UNTAES na území Východného Slavónska pôsobil od apríla 1996 rok ako vodič tanku T-55 s odminovacím trialom v ženínej rote.

Od decembra 2001 zasa plnil úlohy v horúcej Afrike ako príslušník slovenského kontingentu v misii OSN UNMEE na území Eritrei. Mal na starosti odminovací tank Belarty. S ním odminoval rozsiahle priestory. Ako spomína slobodník Vajda niekedy niekoľko ráz tie isté miesta. „V suchej skalnatej krajine pri občasných, ale o to prudších dažďoch voda často zanesla míny aj na dovtedy odminovanú cestnú komunikáciu. A tak sme ju znova dočistovali, aby nedošlo k nešťastiu,“ pripomína Milan. Na zahraničné misie má dodnes množstvo spomienok. Väčšinou pekných. Aj keď nechýbajú ani tie smutnejšie. Vo Východnom Slavónsku i v Eritrei mu zahynuli pri plnení úloh kolegovia..

Sedem dní pred odchodom

Po návrate pôsobil v jelašskej delostreleckej brigáde, neskôr v trebišovskom tankovom prápore. Potom nasledovala služba v seredskom ženijnom prápore. Bol vodičom družstva mostných tankov. A prišla aj tretia medzinárodná výzva. Tentoraz Irak. V Operácii Iracká sloboda bol pol roka vodičom špeciálneho vozidla – Tatrapanu. „V Iraku sme mali vlastne svojím spôsobom šťastie. Napriek tomu, že sme zažili najviac raketových a minometných útokov na základňu a na konvoje, všetci sme sa vrátili zdraví. Naposledy nám bolo poriadne horúco sedem dní pred odchodom do vlasti. Už sme sa v myšlienkach videli so svojimi blízkymi, keď prišiel útok. Keby nastal o niečo skôr, tak zasiahne časť zhromaždenej jednotky. Vtedy sme si všetci uvedomili, že v takejto nebezpečnej misii si musí človek dávať dobrý pozor do posledného okamihu,“ spomína slobodník Vajda.

Z Iraku sa vrátil do Serede a odtiaľ do Prešova ako vodič pásového vozidla protiletadlovej batérie. Po reorganizácii sa dostal do prešovského práporu logistickej podpory. Stal sa príslušníkom opravárenskej rot. Veliacci poddôstojník práporu

štábný nadrotmajster Ladislav Tomčák má na jeho adresu len slová chvály. „Patrí medzi najskúsenejších vojakov útvaru. Má bohaté poznatky s opravami a údržbou prakticky všetkých druhov pásovej i kolesovej techniky. Keď sa k tomu pripočítajú jeho bohaté zahraničné skúsenosti, tak nie nadarmo bol v uplynulom roku vyhlásený za najlepšieho v kategórii Vojak.“

Zlý chýr je rýchlejší

Nadriadení si slobodníka Vajdu vážia aj pre jeho skromnosť a úsilie mladším, menej skúseným kolegom pomôcť v prenikaní do tajov techniky. To si na ňom okrem iných vlastností váži aj veliteľ práporu podplukovník Jozef Zekucia. „Bodaj by sme takýchto skúsených a svedomitých vojakov mali čím viac,“ poznamenal na adresu slobodníka Vajdu.

Skúsený päťdesiatnik sa podľa vlastných slov snaží každú pracovnú úlohu splniť čo najlepšie. „Život a skúsenosti aj v zahraničných misiách ma presvedčili o tom, že každú prácu treba robiť zodpovedne. Nič netreba zanedbať. V podmienkach nebezpečnej situácie, aká bola napríklad v Iraku sa za nedôslednosť a chyby neraz platí aj tým najcenejším, životom. Bol som toho svedkom,“ hovorí slobodník Milan Vajda. Vždy sa usiloval každú činnosť, ktorú robil, urobiť čo najlepšie. Lebo dobrý chýr sa šíri síce rýchlo, ale ten zlý ešte rýchlejšie...

Klub Foto 2012

/ Jozef ŽIAK

V priestoroch Posádkového klubu Trenčín sa svojou tvorbou prezentovali členovia Klubu fotografov pri PK. Podľa vedúceho klubu plukovníka v. v. Františka Horečného celkovo 114 fotografií predstavuje prierez činnosti klubu v poslednom období. „Klub sa v záujmovej činnosti zameriava na digitálnu, ale aj analógovú farebnú a čiernobielu fotografiu. Je otvoreným, neformálnym združením. Medzi nami sú amatérski fotografi z radov vojenskej i civilnej verejnosti,“ konštatuje vedúci klubu. Členovia vo svojej tvorbe mapujú rôznorodé podoby života. Všímajú si všetko zaujímavé okolo nás. Ich výtvary získali na klubových, amatérskych súťažných i nesúťažných prehliadkach množstvo ocenení. V poslednom období najmä v celoslovenskej výstave ATAK, Horyzonty, STROM a v mnohých ďalších.

Hrdina medzi nami

/ rtn. Zuzana MILDEOVÁ

Bol mrazivý pondelok 13. februára. Krátko po sedemnástej hodine spozoroval rotný Kamil Kelbel štiplavý dym vychádzajúci z okien bytu obytného domu na Wurmovej ulici košíckého sídliska KVP. Tridsaťsedemročný príslušník rotý práporu rádiolokačného prieskumu, brigády velenia riadenia a prieskumu Zvolen nestratil duchapritomnosť. Nehľadel na vlastné bezpečie a ihneď po privolaní záchranných zložiek utekal poskytnúť pomoc. V horiacom byte našiel starší manželský pár snažiaci sa zachrániť aspoň zlomky svojho majetku. Bez váhania zniesol zo šiesteho poschodia chorú 82-ročnú dôchodkyňu. Sám sa pritom nadýchal spločin a skončil v nemocnici. Kamil Kelbel má hrdinstvo v krvi. Majiteľ striebornej plakety prof. MUDr. Jana Janského za 20-násobný odber krvi je aj laureátom ankety Vojenský čin roka 2008 v kategórii Záchrana života. Spolu s kolegom vojakom 2. stupňa Radoslavom Olejníkom boli svedkami ťažkej dopravnej nehody na ceste medzi Zvolenskou Slatinou a Zvolenom. Jediní z množstva prechádzajúcich vozidiel vtedy zareagovali. Vyslobodili zranených a poskytovali im prvú pomoc až do príchodu zdravotnej služby.

Akadémia prijíma kadetov

/ rtm. Juraj LIPTÁK

Študentov gymnázií v trenčianskom kraji si vybrali profesionálni vojaci zo Skupiny personálneho doplňovania z Územnej vojenskej správy Trenčín, aby im porozprávali o možnostiach štúdia na Akadémii ozbrojených síl M. R. Štefánika v Liptovskom Mikuláši. Rotmajster Ladislav Belovič priblížil študentom prijímací proces, ktorý sa pre nich začína zaslaním prihlášky na vysokú školu, zapojením sa do výberového konania, podaním žiadosti na Územnej vojenskej správe v Trenčíne a absolvovaní lekárskeho vyšetrenia u posudkovej lekárky. Po splnení všetkých podmienok pozývajú uchádzačov do Strediska výberu personálu v Liptovskom Mikuláši. Tu absolvujú previerku fyzickej zdatnosti a psychodiagnostické vyšetrenie. Posledná časť prijímacieho konania ich bude čakať v priestoroch Akadémie ozbrojených síl M. R. Štefánika kde absolvujú vedomostné skúšky na jednotlivé študijné odbory. Študentov najviac zaujímalo, ako bude vyzerat ich kariéra po skončení štúdia, kde sa môžu uplatniť a či budú môcť pôsobiť v zahraničných misiách.

Modulárny systém bodoval

/ čat. Andrea HERGOTTOVÁ

„Kedy máte najbližšie vyhlásené výberové konanie? Kedy môžeme prísť?“ pýtali sa nadšene študenti Strednej odbornej školy technickej v Galante na prezentácii ozbrojených síl, ktorá sa uskutočnila začiatkom marca. Traja profesionálni vojaci zvládli svoju úlohu tak dobre, že viacerí študenti prejavili záujem posilniť ozbrojené sily. Okrem čatárky Andrey Hergottovej z trnavskej skupiny personálneho doplňovania sa maturantom predstavili dvaja slobodníci z Dopravného práporu v Hlohovci – Martin Niko a Peter Bariak. Porozprávali budúcim adeptom o práci profesionálneho vojaka a ponúkli im aj príležitosť vyskúšať si na vlastnej koži jednotlivé súčiastky nosného modulárneho systému spolu s nepriestrelnou vestou. Nespočetné množstvo rôznych puzdier, sumiek na lekárske, ochrannú masku, zásobníky, ručný granát a ďalších súčastí prekvapilo mladých fanúšikov vojenského povolania svojou použiteľnosťou. V bohatej diskusii sa mladí zaujímali aj o možnosť kombinácie štúdia a výkonu služby profesionálneho vojaka, ale o niektoré sociálne výhody.

Prvá vojenská pilotka

/ npor. Ján DOBÁL

/ foto vkPO

Po absolvovaní študijného programu Manažment na Akadémii Ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika v Liptovskom Mikuláši nastúpila poručička Miriama Štefaničová v roku 2008 do Prešova. Hoci v rodine nemajú žiadneho vojaka a už vôbec nie pilota, rozhodnutie stať sa pilotkou prišlo spontánne. Ponuku dostala počas štúdia tretieho ročníka v ADS. Po skončení školy absolvovala Vstupný odborný dôstojnícky kurz, počas ktorého nalietala 120 hodín na vrtuľníku typu Schweizer H269. Výcvik prvej slovenskej vojenskej pilotky pokračoval na vrtuľníkoch Bell 206 a momentálne pilotuje vrtuľník Mi-17, na ktorom má nalietaných 51 letoých hodín. Jej rýchly progres vo výcviku vysoko hodnotí aj veliteľ vrtuľníkového krídla generálplukovníka Jána Ambruša v Prešove plukovník Miroslav Korba. V súčasnosti pokračuje prvá vojenská pilotka na Slovensku vo výcviku. Po jeho dokončení bude zaradená do leteckej pátracej záchrannej služby prešovského vrtuľníkového krídla.

Trestný prápor

/ Pavol VITKO

Ruský námorník Bulyga je po zdegradovaní zaradený do trestného práporu. Pri čistení mesta od Nemcov a Vlasovcov znásilňuje dievča. Nie je to žena z dobytého nepriateľského územia. Nie je to Nemka či Maďarka. Je to jeho krajanka – Ruska. Keď zbadá, že ho pri tom objavil spolubojovník z práporu, zastrelí ho. Svedkom scény je židovský vojak Savelj. Toho Bulyga zastraší a preto mlčí. Veliteľ trestného práporu major Tverdochlebov, uznávaný a statočný, no tiež zdegradovaný bojovník, nariadi konfrontáciu. Dievča ju nevládne. Psychicky sa zlomí... „Nemčúrom si sa ubránila a teraz si sa neubránila vlastným? Dievča má otca na fronte, matka je mŕtva – a situácia je nad jej sily. Obesi sa.

Toto je jedna z ľudsky najdramatickejších scén ruského seriálu z 2. svetovej vojny Trestný prápor (Strafbat). Prináša výnimočný pohľad na boje 2. svetovej vojny. Hovorí totiž nielen o hrdinoch a hrdinstvách. Veľmi otvorene hovorí aj o zlyhaniach a špinavostiach, ktoré sa odohrávali vo vlastných radoch. Ruský seriál Trestný prápor zobrazenie vojny na pozadí bojujúcich trestancov, no najmä otvorenosť k vlastným zlyhaniam, osobným aj systémovým, pôsobí nielen dôveryhodne, ale aj mimoriadne očistujúco. Seriál nakrútili v roku 2004. V prvých mesiacoch tohto roka ho zaradila do vysielania STV 1. Možno ho budú reprízovať, možno ho uvedie iný kanál a dá sa kúpiť na DVD. V každom prípade - oplatí sa vidieť.

/ Pavol VITKO

Drahocenná krv zo zelenej lúky

Vojna a ozbrojené konflikty vždy boli, sú a budú vo veľkej miere aj o krvi. V Armáde Slovenskej republiky však do roku 1997 neexistovalo pracovisko, ktoré by pre vojakov aj pre ostatných zabezpečovalo krv v prípade krízových situácií. MUDr. Juraja Mituru a jeho spolupracovníkov vedenie rezortu obrany poverilo, aby tento nesystémový stav napravili.

Začínali doslova na zelenej lúke. Dnes je MUDr. Mitura prednostom Ústavu hematológie a transfúziológie Ústrednej vojenskej nemocnice v Ružomberku. Vedie pracovisko, ktoré vo svojej oblasti patrí k najlepším v rámci celej republiky. A najnovšie vízie? Napríklad poslať spolu s vojakmi na najnebezpečnejšie miesta v operáciách účinný prípravok z ich vlastnej krvi. „Na začiatku sme okrem základného rozhodnutia ministerstva obrany žiadnu veľkú žiadosť necitili,“ spomína MUDr. Mitura. Hovorí, že ich odhodlanie veľmi posilnila tragédia osemnástich vojakov základnej služby vo Vojenskom výcvikovom priestore Zaľubica, kde 23. apríla 1996 utrpeli ťažké popáleniny, pričom piati zomreli. „Ludia sa nás pýtali, ako je možné, že práve armáda nemá krízový systém v oblasti zásobovania krvou a že je úplne závislá od civilných pracovísk.“

Pohľad späť

MUDr. Juraj Mitura oceňuje, ako im pri budovaní ústavu veľmi pomohli odborníci z ústredných vojenských nemocníc v Prahe a vo Varšave. Stál za nimi aj špičkový slovenský odborník profesor MUDr. Peter Kubisz, DrSc. z Fakultnej nemocnice v Martine. MUDr. Mitura neopomenie ani podporu a odhodlanie dlhoročného riaditeľa ÚVN v Ružomberku generálmajora v. z. MUDr. Igora Čombara. „V začiatkoch mi veľa dala aj 7. konferencia NATO o krvi v Lisabone. Najmä Američania tu prezentovali svoju predstavu o zabezpečení krízového režimu štátu aj v oblasti tzv. krvnej bezpečnosti. My sme síce ešte v Aliancii neboli, ale veľa moderných prístupov k tejto problematike sa dalo aplikovať aj na Slovensku.“

MUDr. Mitura sa však vrátil ešte hlbšie do histórie. Bez akejkoľvek ideológie, no z po-

hľadu odborníka tvrdí, že na rozdiel od novovzniknutej Armády Slovenskej republiky bola transfúziologická služba v niekdajšej Československej ľudovej armáde vybudovaná na mimoriadne vysokej úrovni. Vie, o čom hovorí. Je plukovník v zálohe a vojenským lekárom sa stal už v roku 1980. „Armádny systém mal k dispozícii na tie časy výborne prepracovaný odsunový systém. Súčasťou boli aj tri druhy transfúzných staníc vrátane mobilných jednotiek zriadených v autobusoch. Napokon, vtedajšia doktrína rákala s bojmi na veľkých frontoch. Skvelá úroveň zabezpečenia krvou sa však týkala Západného vojenského okruhu. Na území Slovenska neexistoval nijaký vojenský transfúziologický prvok už od 70. rokov.“

Keď sa vrátil z konferencie v Lisabone, začal rokovať aj s ľuďmi zo štátnych hmotných rezerv. „Bolo treba dotvoriť základné prvky systému, no nebolo to vôbec jednoduché. Pripravu legislatívy riešilo vedenie našej nemocnice, generálny štáb, ministerstvo obrany aj Rada obrany štátu. Čerpali sme skúsenosti aj z vtedajšej hlavnej vojenskej nemocnice NATO v Bruseli. Tá vytvárala

zásoby krvi na jej využitie v prípade ozbrojených konfliktov a iných krízových situácií. V roku 1999 bola konečne odsúhlasená tzv. Doktrína krvnej bezpečnosti štátu.“ Garantom „krvnej bezpečnosti“ sa stala Ústredná vojenská nemocnica. Medzitým Ústav hematológie a transfúziológie dobudoval priestory, nakúpil technológie a získal odborníkov. „Našou úlohou bolo a je vytvárať také zásoby krvi, ktoré pokryjú mesačnú spotrebu jedného stredne veľkého chirurgického pracoviska. Zároveň počas krízovej situácie dokážeme poskytnúť plazmu pre sto popálených ľudí a na liečbu pol stovky ťažkých polytraumát protišokové lieky.“

Tekutý orgán darcov

„Červená krvinka je živý orgán s veľkosťou 8 mikrónov, ktorý sa napríklad niekoľko desiatich dní denne musí pokrčiť do 2,5-mikrórovej kapiláry, aby sa pretlačil do mozgu, ktorému odovzdá kyslík. Cestou z mozgu do pľúc sa táto krvinka opäť pokrčí, aby v pľúcach nabrala kyslík. Takto lieta hore-dole 120 dní. Za ten čas jej dôjde baterka a organizmus si musí vyrobiť novú. V jednom litri krvi je takých krviniek 5 x 10 na dvanásť, čo znamená 5 tisíc miliárd...“ MUDr. Juraj Mitura by vedel o krvi hovoriť hodiny. A to tak zaujímavo, že by nikoho nenudil. Je skrátka do svojej práce vtiatý nielen ako profesionál, ale tiež ako človek, ktorý ňou doslova žije. Aj preto nemá rád podľa neho povrchný novinársky výraz, že krv je vzácna tekutina. Pre neho je tekutinou napríklad moč. Krv jednoznačne považuje za mimoriadne dôležitý ľudský orgán, ktorý je v tekutom stave. Nuž, pre niekoho je to zrejme slovíčkárne. Pre lekára Mituru určite nie. Vnímanie krvi len ako tekutiny podľa neho odberá na vážnosti nielen jej, ale aj darcom, ktorí sa o ňu dokážu podeliť. A tých si veľmi váži.

„Čakáme a ambulancie, ktorými prechádzajú darcovia, sme sa snažili poľudštiť. Aby nepripomínali strohé nemocničné prostredie. Teší nás, že darcovia sa v nich cítia príjemne. Vnímajú to aj ako prejav našej úcty,“ hovorí MUDr. Mitura. Kvety a zeleň či nezaprásené moderné obrazy na stenách jeho slová potvrdzujú. Pre darcov však jeho pracovisko robí ešte viac. „Nedalo mi inak, ale musel som sa postaviť proti zámerom, ktoré presadzuje Národná transfúzna služba. Nikdy nebudem súhlasiť s tým, že pri vyšetrení stačí darcu pichnúť do prsta na vyšetrenie hemoglobínu. To je primárne na to, aby som si bol istý, že toho človeka darovaním krvi nepoškodím. Vyplyva to aj z medicínskej zásady „nihil nocere“, teda „nikdy neškodit.“ Transfúzna služba v Ústrednej vojenskej nemocnici v Ružomberku preto každému darcovi vypracuje aj odborný rozbor krvného obrazu. „Myslím si, že je to jedna z posledných vecí, ktoré darcovi zostávajú ako benefit. Spoločnosť im zobrala deň pracovného voľna, ktorý im patril po odbere krvi. Okrem prázdnych slovných deklarácií si ich tí, čo spoločnosť a naše zdravotníctvo vedú, prestávajú vážiť úplne. Preto im v rámci predodberového vyšetrenia krvného obrazu urobíme aj pečenevé testy a preveríme infekčologické parametre. Skrátka, náš darca je vyšetrený v rozsahu bežnej lekárskej prehliadky, pri ktorej by inak strávil v nemocnici celý deň.“

Krv s darovanou nesmrteľnosťou

Povedať, že spracovanie krvi a jej uskladňovanie je naozaj veda, vyznie tak trochu banálne. Lenže – ono to naozaj nie je „iba“ remeslo. Ani zďaleka. Napríklad: ako odborníci došli k tomu, že červené krvinky možno po špeciálnom zmrazení uchovávať aj desať rokov? Veď ešte donedávna sa krv skladovala pri teplote 2 až 6 stupňov maximálne 40 dní. J. Mitura vysvetľuje:

„Tých 40 dní súvisí so 120-dňovou životnosťou červenej krvinky. V prvom dni skladovania sa totiž končí životnosť krvinky, ktorá sa narodila pred 120 dňami. V druhom dni skl-

dovania sú vyradené z činnosti krvinky, ktoré v organizme vznikli pred 119 dňami. No a po 40 dňoch je z darcovej krvi funkčná už iba tretina krviniek.“ Prednosta Mitura vysvetľuje, ako vedci postupne vynali tri spôsoby, pomocou ktorých sa dá tento proces obísť. Povedať, že hlbokým zmrazením, by síce bola pravda. Ale aj veľké zjednodušenie. Ak by bola krv, ktorá obsahuje vodu, zmrazená len tak, okamžite by bola nepoužiteľná. „Voda totiž mrzne vo vektoroch, teda akoby v podobe ľadových nožov. Tie mikrokúsky ľadu by bunky krviniek rozsekali a zničili.“ Systém, ktorý používajú v Ružomberku, sa volá vysoko objemová glycerolizácia. „Celý postup upravuje takzvaný bruselský protokol. Zjednodušene to funguje takto: Glycerol, čo je vlastne zložitý alkohol, obalí červenú krvinku, a tak ju chráni pred poškodením vodou. Krv sa potom zmrazi na mínus 80 stupňov. Zastaví sa jej energetická spotreba a červené krvinky získavajú doslova dar večnosti. Je uskladnená v dokonalej trme a dá sa použiť nie do 40 dní, ale azda aj o 40 rokov. Možno aj dlhšie. Na tak dlho totiž ešte nikto krv nezmrazoval.“

Samozrejme, svoje špecifiká má aj uchovávanie bielych krviniek, krvných doštičiek či plazmy. Vedúca sestra Olga Chrenková, ktorá pracuje spolu s MUDr. Miturom na oddelení od samotného začiatku, nám predstavuje nielen centrifúgy a ďalšie zariadenia na spracovanie krvi, ale aj chladiace priestory a elektrické generátory. Navyše, až traja ľudia nezávisle od seba by dostali automaticky SMS správu, ak by požadovaná teplota klesala a krv by bola v ohrození. V tej najkrajnejšej situácii by pomohol tekutý dusík.

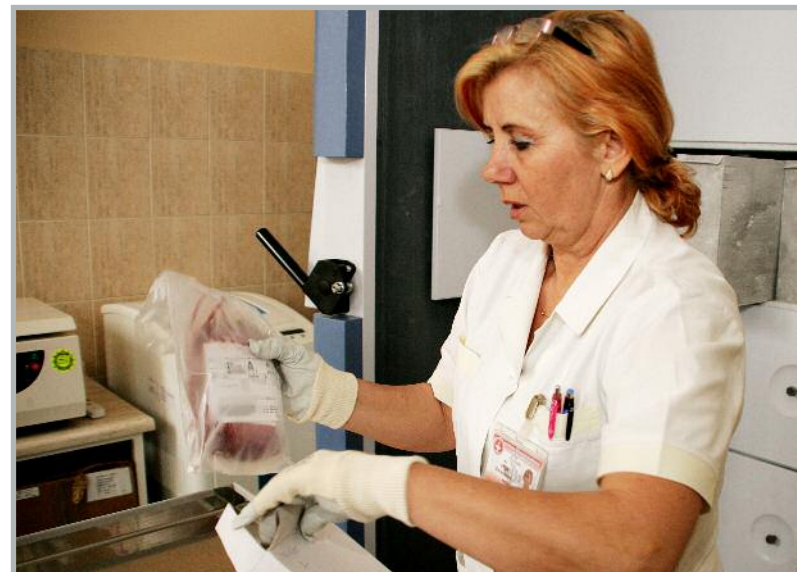
Plazmové lepidlo v cene topánok

Ústav hematológie a transfúziológie Ústrednej vojenskej nemocnice má 35 pracovníkov. Na pracovisku pôsobí aj jeden lekár - vojenský profesionál, pripravený vycestovať do operácií.

Vlani ústav dokázal zabezpečiť 5 000 odberov krvi. No s takpovediac zatiahnutou ručnou brzdou. Dokázali by totiž zabezpečiť aj viac ako trojnásobok. Je to tak preto, lebo pracovisko Ústrednej vojenskej nemocnice je budované pre krízové situácie, keď by bolo krvi treba oveľa viac. Krv však i tak poskytujú pre Národnú transfúznú službu alebo v prospech iných nemocníc. Podobne je to v iných krajinách a ich armádach. No aj tak krv neodoberajú iba v Ružomberku. Vyrážajú za darcami do vojenských posádok. „Veľmi si vážime stálych darcov, no je mimoriadne dôležité získavať pre darcovstvo čo najširšie množstvo ľudí. Stále treba mať na pamäti možné krízové situácie, ak by aj napriek našim zásobám bolo treba extrémne vysoké množstvo krvi.“

Skladové priestory už nie sú celkom vyhovujúce. Časť z nich zaplňujú špeciálne prenosné chladiace kontajnery na mrazenie krvi. Plány prevozov, vrátane využitia vrtulníkov či lietadiel, sú pripravené. Dôležité sú aj koordinačné stretnutia s partnerskými vojenskými pracoviskami najmä z Prahy a Varšavy. Posledné bolo na Smrekovici. MUDr. Mitura by privítal užšiu spoluprácu aj s kolegami z Maďarska. Skrátka – V4. Medzinárodná spolupráca je totiž veľmi dôležitá aj z hľadiska medicínskeho výskumu a jeho využitia.

„Je všeobecne medicínsky známe, že na záver zložitých a rozsiahlych operácií možno použiť tzv. fibrilné lepidlo. Využitie sa týka napríklad operácií mozgu či veľkých kĺbov.“ MUDr. Mitura ďalej vysvetľuje, že ide o „koncentrát koagulačných faktorov dopredu pripravený z plazmy toho istého človeka, ktorého operujú“. Po operácii sa povrch rany pokryje takýmto „lepidlom“. Následne sa vytvorí niečo ako umelá koža. Tá garantuje, že sa napríklad operovaný mozog nezakrváca. Účinnosť lepidla je až taká, že dokáže zlepšiť prasknutú pečeň. Juraj Mitura uvažuje nad jeho využitím aj v prospech našich mierotvorcov. Najmä tých, ktorí pôsobia pri plnení obzvlášť nebezpečných úloh. „Viem si predstaviť, že by sme vojakovi pred jeho nasadením do operácie odobrli krv a z jeho plazmy vyrobili fibrinové lepidlo určené špeciálne pre neho. Preparát uložený v ampulke vydrží v chladiacom prepravniku aj vyššie roka. Samozrejme, ideálne je, ak by ho nikdy nepotreboval. No čo ak...?“ Pravdaže, MUDr. Juraj Mitura priznáva, že nateraz sú to ešte stále iba úvahy. Ale predsa sa pýtame, aká by bola cena? Prednosta Ústavu hematológie a transfúziológie Ústrednej vojenskej nemocnice v Ružomberku ju prirovnáva celkom plasticky: „Pre každého vojaka by to bolo približne v cene jeho nových špeciálnych goretexových topánok...“

O Barcelone, mobilných telefónoch a ruskej zmrzline

V španielskej Barcelone sa každoročne koná stretnutie svetových vývojárov softvéru, hardvéru, či iných mobilných hračiek MWC (Mobile World Congress). Pred pár týždňami sa skončilo tohtoročné a my sa pozrieme na niektoré novinky, ktoré prinieslo. Keďže zaujímavostí bolo viac, ako sa zmestí do Obrany, vyberieme len niektoré.

Asus PadFone

Asus je jedným z priekopníkov mobilných zariadení, ktoré sa „transformujú“. Napríklad tablet Asus Transformer, ktorý sa pridaním klávesnice zmení na notebook. Teraz išiel Asus ešte ďalej. PadFone je mobilný telefón, ktorý sa transformuje na tablet, a ten sa transformuje na notebook. Znie to zložito, no funguje to celkom zaujímavým spôsobom. Bežný dotykový telefón, ktorý sa používa spôsobom, na aký sme pri telefónoch zvyknutí, sa dá zasunúť do tabletovej časti. V tabletovej časti je prídavná batéria, kamera a veľký dotykový displej. To je všetko, ostatné veci zabezpečuje už výkonný telefón. A keď ani tablet nestačí, po pripojení klávesnice sa z tabletu stáva notebook. V klávesnici je aj ďalšia prídavná batéria. Telefón má 4,3-palcový displej, displej tabletovej časti je veľký 10,1-palca. Telefón by mal mať štandardnú výdrž viac ako jeden deň, po pripojení do tabletu sa výdrž (vďaka vstavanej batérii v tejto časti) zvýši na päťnásobok. Po pripojení klávesnice sa pôvodná výdrž batérie telefónu zvýši ešte o ďalších 400 %, takže nakoniec je výdrž 9-násobná. No PadFone skrýva ešte jedno zaujímavé prekvapenie. Pero. Pri používaní tabletu je možné používať okrem rúk aj dotykové pero. A to má ešte jedno použitie. Je to bluetooth slúchadlo, takže ak vám počas kreslenia niekde v metre zazvoní telefón, môžete hovor prijať a hovoriť do pera. Celé to beží na systéme Android verzie 4.0. Asus PadFone je veľmi zaujímavá hračka.

Samsung Galaxy Beam

Samsung Galaxy Beam je Samsung Galaxy S so zabudovaným projektorom. Mobilný projektor má síce len 15 lumenov (bežné projektory majú 1 500 lumenov a viac), no aj to mu stačí na vyzíarenie obrazu s uhlopriečkou cca 130 centimetrov v úplnej tme. Telefón tým neutrpel, je tenký ako bežné telefóny a aby vydržal viac, dostal batériu s kapacitou 2 000 mAh, čo je nadpriemer. Najväčším problémom je však samotný telefón, pretože Galaxy S medzi tohtoročnými telefónmi nijako nevyniká, skôr by sa dalo povedať, že je podpriemerný.

HTC One

HTC, ktorého výrobky máme v ponuke aj u našich operátorov, nedávno oznámil, že zredukujú svoje vyrábané modely. Keď vezmeme do úvahy, že u nás je v ponuke hádám 50 rôznych modelov od tohto výrobcu, nie je to zlý ťah. Séria HTC One predstavuje prvý krok týmto smerom a ponúka len tri verzie telefónov. HTC One V, S a X. X je najvýkonnejší (štvorjadrový procesor). V zase najlacnejší. No aj ten najlacnejší obsahuje napríklad 5-megapixelovú kameru.

Qualcomm

Qualcomm, aj keď toto meno nie je bežným smrteľníkom známe, vyrába procesory do mobilných telefónov. Tento rok predstavil svoj procesor Snapdragon S4, ktorý, aj keď má len dve jadrá, je výkonnovo porovnateľný ako konkurenčné štvorjadrové procesory. Už sa teším na štvorjadrový procesor tejto rady.

Lumigon T2

Dánsky výrobca tohto telefónu si dal naozaj záležať na dizajne aj funkcionalite. Telefón je vyrobený zo skla a ocele, čo mu dodáva elegantný vzhľad, ale aj váhu. Z funkcií je zaujímavé napríklad vstavané univerzálne diaľkové ovládanie, ktoré sa vie naučiť povely pre vaše domáce kino. Samozrejmosťou je 8-megapixelová kamera a Android 4.0.

Nokia

Nokia priniesla telefón, ktorý má 41 megapixelov. Keď som to počul prvý raz, takmer som spadol od smiechu zo stoličky. No keď som sa bližšie zoznámil s technológiou, ktorú Nokia použila, som nadšený. Toto extrémne číslo (41 megapixelov je približne 8 000 x 5 000 pixelov a každá fotka by mala mať asi 13 megabajtov a aj fotosenzor je 5-krát väčší ako v bežných mobilných telefónoch. Táto veľkosť má svoj význam. Veľký senzor znamená buď väčšie (a citlivejšie) snímacie body, alebo viac snímacích bodov. A tou druhou cestou šla Nokia. K senzoru, ktorý zachytáva 41 megapixelov údajov, pridala ešte nejaké technologické hračky a výsledkom sú super ostré fotky vo veľkosti (napríklad 8-megapixelového fotoaparátu. Fotoaparát je však zastaraný, pomalý a škaredý (Nokia dokonalý mobilný fotoaparát vyvíja už 5 rokov). Našťastie by sa tento typ mobilného fotoaparátu mal dostať aj do telefónov zo systému Windows Mobile.

Windows Mobile

Tento rok sa tím Windows Mobile koncentroval na rýchlosť, nie však klasickú procesorovú, ale „reálnu“ sociálnu. Princíp bol nasledujúci: ak váš telefón vedel rýchlejšie otvoriť fotky, prípadne aplikáciu pre Facebook, dostali ste 100 eur. V prvej dvadsiatke boli len telefóny so systémom Windows Mobile. Huawei Ascent D-Quad, ZTE Era a LG Optimus 4x HD spomeniem len okrajovo, najmä preto, že to boli pravdepodobne tri najvýkonnejšie telefóny tohtoročného MWC a celosvetovo patria k výkonnejšiemu špičke v oblasti mobilných zariadení, ktoré sa dajú, alebo sa budú dať v blízkosti budúcnosti kúpiť.

Google a Android

Android 4.0 je už dlhšie na trhu a na MWC to tak aj vyzeralo. Zeleného maskota ste mohli stretnúť na každom kroku a väčšina telefónov ponúkala svoje produkty s týmto operačným systémom. Verzia 4.0 (kódové označenie ICS – Ice Cream Sandwich, v geekovskom preklade ruská zmrzlina) prináša zaujímavé novinky, napríklad technológiu NFC (Near Field Communication), pri ktorej sa veľmi jednoducho dá preniesť ľubovoľná informácia (obrázky, kontakty, webové stránky, skóre z hier, poloha na mape...) z jedného telefónu do druhého za predpokladu, že sú blízko seba. Technológia NFC totiž funguje do vzdialenosti niekoľkých centimetrov. NFC je však aj prvým krokom k premene telefónu na platobné zariadenie, pretože práve NFC sa na takéto prenosy má používať. Aj u nás už tieto karty používa jedna banka, v budúcnosti by sme teda mohli namiesto platobnej karty nosiť telefón vybavený technológiou NFC.

Chrome for Android

Jednou z vecí, ktorá bola naozaj nová pre systém Android, bol nový webový prehliadač. Doterajší webový prehliadač v mobilných zariadeniach so systémom Android bol totiž vyvíjaný nezávisle od čoraz populárnejšieho prehliadača Chrome. Nový prehliadač, dostupný, žiaľ, len pre ICS, je však „postavený“ na programovom základe Chrome a poskytuje výhody, ktoré doteraz pri mobilnom prehliadači neboli až také samozrejmé.

/ Jozef ŽIAK

/ foto archív posádkového klubu

V Prešove nielen Suche Karki

Nezastupiteľné miesto v kultúrnom živote centra Šariša má dlhé roky kultúrny stánok na Mukačevskej ulici.

V priestoroch bývalého klubu VUKOV dnes sídli vojenský Posádkový klub 2. mechanizovanej brigády Prešov.

„Zrod nášho klubu sa datuje k 1. marcu 1993. Prelomovým však bol až rok 1996, presnejšie 22. jún. Keď sme sa po rôznych útrapách konečne nastahovali do vlastných priestorov, mohli sme naplno rozbehnúť prácu klubov, krúžkov a súborov. Po reorganizácii zmenách sme od 1. júla 2009 pod velením 2. mechanizovanej brigády,“ približuje históriu klubu odborný referent plukovník v zálohe Mikuláš Horváth, ktorý spomínané zariadenie roky vedie.

Sme tu pre ľudí

Podľa neho posádkový klub je tu najmä pre vojakov, ktorí ho potrebujú. Bez nich by klub veľa neznamenal. Na jeho činnosť a zameranie dohliada Rada klubu, ktorá je zložená zo zástupcov všetkých útvarov v posádke. Na svojich zasadaniach pripravuje programy a akcie, ktoré odzrkadľujú potreby všetkých útvarov a zariadení. Od tých najväčších až po najmenšie. Postupne si aj veliteľia týchto útvarov začali uvedomovať, že práve posádkový klub ich dokáže veľmi dobre prezentovať na verejnosti. A to nielen vojenskej.

Rovnako výbornou spoluprácu má vojenský klub aj s mestom Prešov, PKO Prešov a Šarišským osvetovým strediskom. Zasvätení vedia, že bez dobrých kamarátskych vzťahov to dnes v kultúre nejde. Bez klubových skupín a súborov sa nezaobide takmer žiadna mestská oslava. „Naše skupiny a krúžky reprezentujú ozbrojené sily na rôznych podujatiach mesta, športových akciách, dňoch kultúry mesta, kultúrnom lete, umeleckých dielňach a iných významných príležitostiach,“ pripomína Mikuláš Horváth.

Priestory klubu – univerzálnu sálu s tanečným parketom, dve klubovne, salónik a gulečníkovú miestnosť, využívajú nielen kluby, krúžky a súbory pracujúce pod ochrannými kridlami PK. V maximálnej miere tiež profesionálni vojaci a zamestnanci rezortu obrany. Už tradične sa v nich konajú služobné zamestnania, odborné školenia či spoločenské posedenia. Výnimkou nie sú ani vojenské svadby či krstý.

Najpočetnejší sú vojenský dôchodcovia

Svoje zázemie tu našiel aj najpočetnejší Zväz vojakov – klub vojenských dôchodcov. Pôsobí v ňom 284 členov a je najpočetnejší zo všetkých klubov. Prešovský posádkový klub sa môže pochváliť aj výnimočnými skupinami. Napríklad mužskou speváckou skupinou Suche Karki. Je zložená z profesionálnych vojakov a zamestnancov a na umeleckej scéne pôsobí už 12 rokov. Je každoročným účastníkom celorezortných vojenských festivalov a populárna je aj za našimi hranicami. Skupina prezentuje regrútske a vojenské pesničky, ako aj ľudový folklór Horného Šariša. Pochváliť sa môže tiež výdaním dvoch pesničkových CD.

„Nemenej zaujímavým je aj hudobné teleso Top Big Band, zložené z bývalých členov posádkovej hudby a orchestra DJZ (Divadlo Jónáša Záborského), ďalej folklórny súbor Karpatačin a spevácky zbor Chorus via musica. Najnovším prírastkom je detský tanečný klub Bounce. Prvé vystúpenia a prehliadky ukázali, že má pred sebou slubnú budúcnosť,“ vymenúva Mikuláš Horváth svoje najväčšie tromfy.

S veľkým ohlasom sa medzi príslušníkmi prešovských vojenských útvarov stretol pred tromi rokmi tiež nápad zorganizovať pre deti jarné a letné denné detské tábory. Počas prázdnin tak majú deti od siedmej hodiny ránej až do štvrtej popoludní vyplnený voľný čas bohatým programom, zaujímavosťami a náučnými hrami. A ich rodičia sa nemusia strachovať, čo ich detvák práve robia...

Neodmysliteľnou súčasťou činnosti klubu je každoročne organizovaná prehliadka talentov ZUČ a ZTT (Zaujímavo umeleckej činnosti a Zaujímavo technickej tvorivosti). Posádkový klub Prešov ako centrum kultúry v posádke už 19 rokov vytvára podmienky na rozvoj záujmovej činnosti a pre tých, ktorí pracujú individuálne alebo v skupinách, organizuje prehliadku talentov záujmo-umeleckej a technickej tvorivosti, do ktorej nie sú zapojení len jednotlivci a kolektívy, čo pracujú pri posádkovom klube. Klub prehliadkou dáva každý rok možnosť prezentovať svoj talent širokej vojenskej verejnosti mesta Prešov, ale aj ostatným príslušníkom v podriadenosti prešovskej mechanizovanej brigády z Michaloviec či Trebišova.

Klub v jednej z najpočetnejších vojenských posádok na Slovensku prichádza každoročne s rôznymi zlepšeniami a skvalitňovaním služieb. Plukovník v zálohe Mikuláš Horváth si napriek tomu neodpustí poznámku, že niektoré časti jeho zariadenia, najmä stoly a stoličky už po tridsaťročnom používaní doslova volajú po výmene.

Kluby

Zväz vojakov OS SR – Klub vojenských dôchodcov
Oblasťný klub vojenských výsadkárov
Klub vojenských včelárov
Klub vojenských záhradkárov
Klub bývalých príslušníkov
voj. táborov nútených prác a PTP
Slovenský zväz telesne postihnutých
Liga proti rakovine – Klub Venuša
Klub vojnových veteránov
Klub numizmatikov
Klub plastických modelárov
Slovenský letecký zväz gen. M. R. Štefánika

Skupiny

Spevácky zbor Chorus Via Musica
Mužská spevácka skupina Suche Karki
Tanečný orchester Top Big Band
Hudobná skupina Index
Hudobná skupina Prešovský dixieland
Filatelistický krúžok
Krúžok orientálnych a relaxačných tancov
Detský tanečný klub BOUNCE
Folklórny súbor Karpatačin

Príslušníci výcvikovej jednotky vojenských misíí (VJVM) martinského práporu výcviku zabezpečujú pre potreby našich ozbrojených síl výcvik kľúčového personálu jednotiek vysielaných do vojenských operácií NATO, EÚ a mierových misíí OSN.

/ Jozef ŽIAK

/ foto autor, archív VJVM

Pripravujú pozorovateľov pre tri kontinenty

Okrem toho majú na starosti národnú prípravu príslušníkov OS SR vysielaných na pozície v rámci veliteľstiev NATO a EÚ, výcvik vojenských pozorovateľov OSN, EÚ a OBSE, výcvik kľúčového personálu určeného do deklarovaných jednotiek NATO (NRF) a EÚ (BG). Ale napríklad aj prípravu zahraničného kľúčového personálu do operácie UNFICYP (maďarských, chorvátskych a srbských vojakov).

V priestoroch posádkového cvičiska Sučany vrcholí dvojtýždňová príprava budúcich zástupcov Slovenska v pozorovateľskej misii OSN UNTSO v Izraeli a v Sýrii, v pozorovateľskej misii EUMM v Gruzínsku, vojenských pozorovateľov – styčných dôstojníkov (MOLO) v misii OSN UNFICYP na Cypre i zástupcov v operácii EUFOR – ALTHEA na území Bosny a Hercegoviny.

Vozidlo v mínovom poli

Podľa zástupcu veliteľa VJVM majora Vladimíra Sedláka cieľom zamestnania je praktická aplikácia poznatkov, s ktorými boli cvičiaci oboznámení počas teoretických prednášok. Riadiaci zamestnania kapitán Pavol Chlebo pripomína: „Preveria fyzickú spôsobilosť, ovládanie anglického jazyka pri plnení úloh v medzinárodnom prostredí, orientáciu v teréne a prácu s GPS, komunikáciu v anglickom jazyku v rádiovéj sieti, ale aj zásady mínovej bezpečnosti, či reakciu na incident v priestore zodpovednosti a nie naposledy i vedomosti zo zásad poskytovania prvej pomoci.“

Pri presune cez priestor zodpovednosti budúci pozorovatelia museli riešiť situáciu, ktorá nastala, keď sa dvaja civilní zamestnanci OSN viezli na aute OSN. Vozidlo

havarovalo a potom sa zosunulo do mínového poľa. Následne došlo k výbuchu míny a určená patrola pozorovateľov mala poskytnúť prvú pomoc, zabezpečiť priestor a podať správny riport, správne rozoznať celý incident a vyžiadať si podporu zo strany zdravotníkov i EOD tímu; úlohy veľmi dobre zvládli, boli len minimálne nedostatky.

To bola len jedna z úloh, ktorú museli frekvenciou kurzu splniť. Aj major Peter Husár, náčelník regionálneho úseku KIS v Trenčíne, ktorý by mal rok pôsobiť na Strednom východe v pozorovateľskej misii UNTSO. Aj napriek tomu, že má skúsenosti ako vojenský pozorovateľ – styčný dôstojník z Cypru, podľa jeho vlastných slov mu terazšia príprava dala mnoho nových teoretických i praktických informácií. Kapitán Jozef Matiš z rožňavského práporu RCHBO by zasa mal pôsobiť na nepokojnom Kaukaze v pozorovateľskej misii EUMM v Gruzínsku.

Miesto Iraku ho čakal Kaukaz

Na Kaukaze bol po prvý raz v rokoch 2003 – 2004. Na čečensko-gruzínskej a dağestansko-gruzínskej hranici. Bolo to pomerne krátko po tzv. druhej čečenskej vojne. „Ocitol som sa tam vlastne trochu náhodou. Pôvodne som bol pripravovaný ako pozorovateľ do Iraku, ale tam začala presne 19. marca 2003 vojna a pozorovatelia boli stiahnutí už v decembri 2002. Tak som bol preorientovaný na Gruzínsko. Vo Viedni sme mali taký vstupný týždňový kurz. Bol som tam sám zo Slovenska, mal som vtedy 28 rokov a bola to pre mňa doslova škola života. Pochádzali sme z 52 štátov. Prichádzal som do styku najmä s Nórmí, Fínmi, Švédmi. Ďalej tam okrem iných

boli Maďari, Američania, Ukrajinci, Bielorusi, ale najviac bolo Rusov. Veľmi sa mi hodili školské vedomosti z ruštiny zo základnej a strednej školy. Angličtina je síce oficiálny jazyk misie, v nej sa posielajú všetky dokumenty, ale s miestnymi sa človek dohovori len po rusky, keďže gruzínčina je pre mňa absolútne nepochopiteľný a vzdialený jazyk,“ priznáva Jozef a pripomína, že pôsobili na hranici v horách Kaukazu vo výškach až do štyrtisíc metrov. Bola to preverka fyzickej pripravenosti človeka, spávalo sa často v stanoch. Nesmeli ísť bližšie ako 500 metrov k hranici. Monitorovali sme v určenom priestore pohyb vojenskej techniky, zbraní a osôb a hlásili to. Aj pomerne časté prelety leteckej techniky [vrtulníkov a lietadiel]. V horách Kaukazu videl nesmiernu biedu miestnych obyvateľov, skromné domy postavené z kameňa, dreva a blata. Radšej mal pešie patrole, pri ktorých sa paradoxne cítil bezpečnejšie ako pri automobilových patrolách. Lebo tie viedli po neudržiavaných horských cestičkách z rozdrveného kameňa, ktoré často lemovali hlboké rokliny a údolia. Na nich sa nachádzali improvizované výbušné systémy.

„Keď človek vycítil, že v dedine nie je ničो v poriadku, dávali sme si na ceste väčší pozor. Zväčša boli na nej nejaké výbušné prekvapenia. Mne sa, našťastie, ich výbuchy vyhli. Keď sme išli na patrole, zväčša trojdnové, na ten čas sme si niesli v batohu potraviny. Inokedy nás vysadili v horách z vrtulníka a vo výškach okolo 3 500 metrov i viac sme mali stanoviská, bývali v stanoch a pozorovali daný priestor. Takto to bolo od jari do jesene. Zvyčajne do novembra, kým napadol sneh,“ sumarizuje svoje spomienky kapitán Matiš. Teraz ho čaká pôsobenie v oblasti Abcházsk a Južného Osetsk.

Kapitán Zdenko Targoš z nitrianskej protiletadlovej raketovej brigády bude od marca znova pôsobiť na Cypre ako vojenský pozorovateľ – styčný dôstojník. Ešte predtým bol na Golanoch zodpovedný za celú rotu.

Výcvik obohacujú o nové skúsenosti

Kapitán Pavol Chlebo hovorí, že celkovo príprava v martinskej jednotke trvá dva týždne. V prvom týždni ide o blok teoretických zamestnaní, prepojený s praktickými nácvikmi a druhý týždeň je celý zameraný na záverečné cvičenie, v jeho rámci už konkrétne plnia operačné úlohy ako vojenský pozorovateľ, jedno zo zamestnaní preverilo budúcich pozorovateľov z ovládania anglického jazyka, ďalej reportovací systém, reakciu na incidenty (napr. aj na minový), základné pozorovacie schopnosti pri sledovaní z pozorovacieho stanoviska.

Starší inštruktor nadrotmajster Jaroslav Melega mal na starosti pracovisko rozpoznávania techniky. Na ňom cvičiaci mali v určenom časovom limite na určitú vzdialenosť za pomoci binokuláru zistiť, o aký typ techniky ide, zapamätáť si čo najviac detailov z nej, opísať ju a potom ako celý tím zosúladiť získané informácie do jednej komplexnej správy. „To je vlastne cieľom. Aby boli schopní aj pod časovým stresom čo najlepšie plniť takéto úlohy a naučiť sa všímať si všetky detaily. Išlo im to veľmi dobre. Predovšetkým je dobré, že pracovali ako tím a postupne poskladali všetky zistené údaje do jednej správy,“ konštatuje nadrotmajster Melega.

Major Vladimír Sedlák dodáva, že do programu výcviku postupne zapracúvajú čerstvé poznatky pozorovateľov, ktorí sa vrátili zo zahraničia. V martinskej výcvikovej jednotke vojenských misíí v priebehu uplynulého roka pripravili takmer 500 príslušníkov našich ozbrojených síl na pôsobenie v zahraničných misiách na Cypre, Bosne a Hercegovine, Afganistane, Gruzínsku a na Golanských výšinách. Okrem nich aj maďarských, chorvátskych a srbských vojakov, s ktorými príslušníci našich ozbrojených síl spoločne plnia úlohy na Cypre.

Pozorovateľské misie

Misia UNTSO je prvou mierovou misiou OSN. Vznikla v roku 1948. Jej hlavnou úlohou je monitorovanie príméria a dohľad nad plnením dohôd o príméri v regióne. UNTSO vykonáva pozorovateľskú činnosť na hraniciach Libanonu, Egypta a Sýrie s Izraelom. Z organizačného hľadiska sa UNTSO (s veliteľstvom v Jeruzaleme) člení na tri pozorovateľské skupiny (Libanon, Izrael/Sýria a Egypt) a tri styčné úrady (Bejrút, Damask a Ismajília). V súčasnosti v UNTSO pôsobia dvaja dôstojníci OS SR vo funkciách vojenských pozorovateľov v skupine Izrael/Sýria a jeden dôstojník OS SR na pozícii vedúceho tejto pozorovateľskej skupiny dislokovanej na izraelskej strane Golanských výšin. Slovenskí dôstojníci sú zaradení do skupín pozorovateľov a monitorujú dodržiavanie dohody o príméri medzi Sýriou a Izraelom na Golanských výšinách, situácie na izraelsko-libanonskej hranici, pri patrolovaní a vykonávaní inšpekcií. Pozorovateľská misia Európskej únie EUMM pôsobí v Gruzínsku od októbra 2008, keď prevzala úlohy po misii pod vedením OSN. Jej cieľom je monitorovanie implementácie dohody medzi Gruzínskom a Ruskom z 8. septembra 2008 a stiahnutia vojsk, znižovanie napätia, stabilizácia a normalizácia situácie v konfliktných postihnutých oblastiach, ako aj monitorovanie politického vývoja a dodržiavania ľudských práv. V misii EUMM v súčasnosti pôsobí viac ako 320 expertov z 26 členských krajín EÚ, z toho 3 zo SR.

Tvorba nového zákona o štátnej službe

/ Mgr. Ľuboš BERKY

Dňa 23. februára 2012 sa uskutočnilo 6. zasadnutie komisie poverenej ministrom obrany spracovať návrh nového zákona o štátnej službe profesionálnych vojakov. Príprava nového zákona sa začala už v máji 2011.

Úpravy vyvolala potreba zaoberať sa viacerými zmenami v súčasne platnom zákone č. 346/2005 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov. Zmenami, ktoré by mali priniesť väčšiu transparentnosť a zrozumiteľnosť do personálnej práce s príslušníkmi Ozbrojených síl Slovenskej republiky (ďalej len OS SR), ktoré by nastolili jasnejšie „pravidlá hry“ pre prijímanie, kariérny rast i prepúšťanie profesionálnych vojakov. Počas celého obdobia od mája 2011 až do zasadania spomínanej komisie 23. februára 2012 pracovali profesionálni vojaci i zamestnanci rezortu na úpravách zákona a mnoho podnetov ako súčasný stav zlepšiť prišlo priamo z prostredia OS SR. Na 6. zasadnutí komisie však odznelo z úst viacerých profesionálnych vojakov, zástupcov jednotlivých zložiek OS SR, že medzi vojakmi sa šíria rôzne „zaručené informácie“, vznikajú fámy a dezinterpretujú sa zmeny, ktoré by mal nový zákon priniesť. Ako hlavná príčina vzniknutej situácie bola označená slabá informovanosť vojakov o tom, ako bude nový zákon vyzerať.

Informovať vojenskú verejnosť v tomto štádiu prípravy nového zákona o konkrétnych paragraphoch a presnom znení zákona je doslova nemysliteľné. Každodenne je text jednotlivých paragrafov konfrontovaný s názormi mnohých odborníkov na odbornú, alebo na legislatívnu stránku prejednávanych ustanovení zákona a jeho text sa mení tak, aby jednotlivé paragrafy vyjadrovali skutočnú podstatu problémov, a aby zároveň boli v súlade s inými zákonmi platnými v Slovenskej republike. Už to samo osebe vylučuje možnosť informovať nezainteresovaných ľudí. Text zákona sa navyše tvorí po častiach, takže zmeny urobené v jednej časti zákona treba postupne prenášať do znenia paragrafov v celom zákone, aby si jednotlivé jeho časti navzájom neodporovali. V tomto štádiu rozpracovanosti zákona majú pokusy o priebežnú informovanosť ten výsledok, že sa šíria rôzne dezinterpretácie a predčasné závery. Mnohí „informovaní“ vojaci si dávajú do súvislosti upravené časti zákona s ešte neupravenými, a nadobúdajú pocit, že vojakom sa zaručene ide „opäť ubližovať“.

V čase rýchlych informačných technológií a okamžitých správ o dani kdekoľvek vo svete si odvykáme od trpezlivého čakania na správny čas, keď je možné a potrebné veci riešiť. Zrejme nebola dostatočne využitá - od mája 2011 príležitosť na informovanie vojenskej verejnosti o

podstate zmien, ktoré by sa mali v novom zákone o štátnej službe objaviť. Zmeny by sa mali týkať rozdelenia vojenskej služby na dočasnú službu na maximálne 17 rokov vojenskej služby a na stálu službu trvajúcu až do 55 rokov fyzického veku a viac. Prechod z dočasnej služby do stálej by mal byť viazaný na kariéru profesionálneho vojaka, teda na určitú dosiahnutú hodnotu. V súvislosti s tým je potrebné riešiť aj počet platových stupňov v tabuľke hodnotných platov. Pre mnohých vojakov ich hodnotný plat prestal rásť, pretože sú na strope v rámci svojej hodnoty. Zmeniť to treba predovšetkým u vojakov, o ktorých službu majú OS SR záujem ešte niekoľko rokov. Diskutovať by sa vo vojenskej verejnosti malo aj o organizačnej podobe prípadnej stavovskej organizácie, ktorá by obhajovala záujmy profesionálnych vojakov v rezorte obrany a v neposlednom rade pred civilnou verejnosťou. V súčasnosti existuje zatiaľ len jeden konkrétny návrh na fungovanie takejto organizácie. Ide o návrh zriadenia akýchsi „Vojenských rád pre práva a etiku vojakov“, v ktorých by mali svojich volených zástupcov všetky hodnotné zbory profesionálnych vojakov. Cieľom týchto zmien smerom k vojakom je zabezpečiť informovanosť každého vojaka od začiatku jeho služby o tom, ako sa jeho kariéra môže vyvíjať v prípade, že bude spĺňať požiadavky OS SR, aké podmienky musí splniť, aby bol v prípade vlastného záujmu povýšený. Aby každý vojak vedel, ako dlho môže slúžiť v hodnosti, ktorú dosiahol, a aj to, akú hodnotu musí dosiahnuť, aby sa mohol stať vojakom v stálej štátnej službe, čo by mu v prípade záujmu zaručilo zotrvanie v OS SR počas celej jeho pracovnej kariéry.

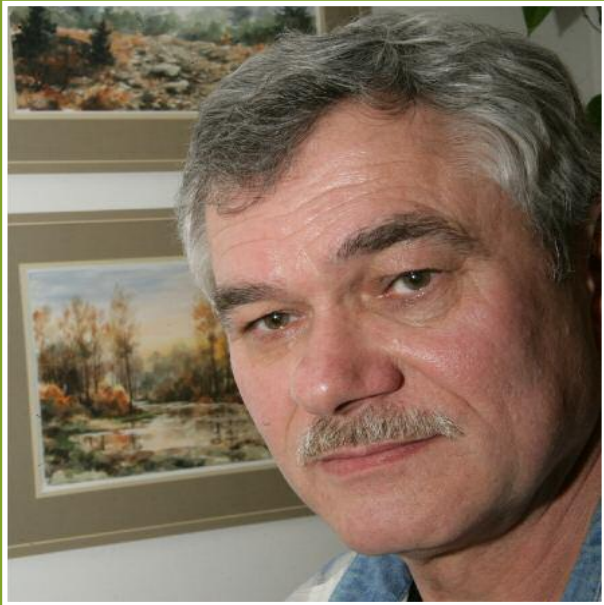
Pre súčasný stav príprav novej zákonnej úpravy štátnej služby profesionálnych vojakov sú zatiaľ tieto diskusie a takáto informovanosť jedinou zmysluplnou možnosťou ako riešiť skutočné problémy a nie vymyslené fámy. Každý príslušník OS SR by dnes už mal vedieť, že oboznámiť sa s návrhom nového zákona bude pre neho možné v rámci vnútrorezortného pripomienkového konania. Ako každá legislatívna norma prijímaná v rezorte obrany, bude aj tento návrh zákona dostupný na stránke web1.mil.sk v časti pripomienkové konania. Vojaci budú poznať nielen jeho obsah, ale budú mať možnosť vyjadriť svoje návrhy či výhrady ešte pred tým, než tento návrh zákona pôjde na medzirezortné pripomienkové konanie.

Ak sa teda vrátíme k úvodu tohto článku, pocit neinformovanosti príslušníkov OS SR o stave prípravy nového zákona o štátnej službe profesionálnych vojakov nie je namieste. Filozofia zmeny súčasne platného zákona je známa už od mája 2011 a postupne sa prenáša do prípravy paragrafového znenia zákona. Ide však o proces dlhodobý a komplikovaný, v ktorom doslova platí, kým nie je dohodnuté všetko, nie je dohodnuté nič. Až potom, keď bude vo vnútrorezortnej sieti zverejnený nový návrh znenia zákona o štátnej službe profesionálnych vojakov, bude možné začať verejnú diskusiu o tom, či návrh rieši všetky problémové oblasti súčasne platného zákona.

/ Pavol VITKO

Plukovníkova múza

Jeho obrazy už vystavovali v moravskom Uherskom Hradišti, v poľskom Rybníku a Rajci, no tiež v Piešťanoch, Čadci, Oščadnici, Žiline či Humennom. Reč je o plukovníkovi v zálohe Dušanovi Chilom (1954). „Maľoval som už počas gymnázia v Čadci, no ako chlapec z Kysúc bez akýchkoľvek známostí som nemal dost guľáže prihlásiť sa na Vysokú školu výtvarných umení. Okrem umenia ma lákala aj armáda. Dal som jej prednosť a bola to dobrá voľba,“ konštatuje muž, ktorý absolvoval vojenské školy vo Výchove a v Brne. Slúžil v západných Čechách, v Prahe aj v Trenčíne. Na ministerstve obrany v Bratislave bol riaditeľ odboru. Vojenskú kariéru ukončil v hodnosti plukovník a v pozícii vojenského pridelenca v Belehrade v roku 2003. Po odchode do zálohy sa Dušan Chilý sa vrátil domov, do Dunajova. Zrekonštruoval rodinný dom, začal bicyklovať, bežkovať a schudol takmer dvadsať kilogramov. Nakúpil si palety, štetce aj knihy o výtvarnom umení. Známe inter arma silent musae (medzi zbraňami múzy mlčia) totiž platilo aj na neho. Najmä posledné roky služby. Ako hovorí, predovšetkým preto, lebo nemal čas. „Veľa z maliarskych postupov som sa naučil v kluboch neprofesionálnych výtvarníkov v Žiline a v Čadci, ktoré vedú renomovaní akademickí maliari.“ Špecializuje sa najmä na maľby krajiny. S nimi získal cenu v rámci celoštátnej súťaže neprofesionálnych výtvarníkov Spektrum.

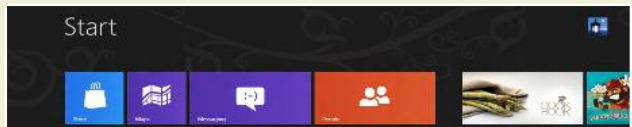

nom prehliadača. Opis je trochu kostrbatý, no v praxi to funguje veľmi svižne, plynulo a jednoducho. Spomeniem ešte jeden charm. A to základný Windows charm. Je dôležitý pre základné veci ako vyhladávanie alebo zariadenia. Napríklad ak mám otvorené svoje foto a chcem ho mať na facebooku, otvorím si Windows charm a tam si vyberiem zdieľanie. Vyberiem si službu (facebook nie je jediný), vymyslím popis a kliknem na ok. To je všetko. Jednoduché, rýchle, efektívne.

Ešte sa pristavím pri aplikáciách. Žiadna aplikácia nemá dôverne známe ikony na maximalizáciu, minimalizáciu alebo zatvorenie. Nie sú potrebné. Napríklad „zatvorenie“ aplikácie funguje tak, že aplikáciu uchopím a zasuniem do spodnej strany obrazovky. Prípadne aplikáciu nezatvorím vôbec a keď potrebujem ukončiť prácu s jednou aplikáciou, jednoducho stlačím klávesu Windows a nestarám sa. Systém si sám určí, kedy aplikáciu zatvorí. Celkom zaujímavá zmena ponímania práce v systéme Windows.

Ešte sa pristavím pri pracovnej ploche. Pracovná plocha ako taká neexistuje. Existuje však jej simulácia, teda pracovná plocha je tiež len aplikácia, ktorá sa dá zatvoriť. No ak by ste potrebovali niečo súrne riešiť na pracovnej ploche, tá možnosť tu je. Veci ako obchod pre aplikácie Windows Store, spustenie dvoch aplikácií na obrazovke v režime Metro, prepojenie cez Windows Live, možnosť ukladania informácií na Windows SkyDrive, nový Internet Explorer 10 (ktorý podporuje dva režimy práce: Metro a Desktop), veľmi príjemný a nevtrhavý systém notifikácií a mnohé iné maličkosti, ktoré stoja za preskúmanie, nebudem rozpisovať pre nedostatok miesta...

Windows 8 Consumer Preview si môžete bezplatne stiahnuť z webu Microsoft.com. Pri testovaní však nezabúdajte, že je to len beta verzia, teda nie je celkom dôveryhodná.

Slávnostná večera nie je strašiak

/ Miloš ARNOLD

/ oddelenie protokolu KaMO

Už sa vám stalo, že ste pozvaný na slávnostnú hostinu, na ktorej sa bude podávať niekoľko chodov a vy sa bojíte, že sa nepoznaním rôznych druhov príborov či spôsobu konzumácie exotických jedál strápnite? Pri slávnostných príležitostiach sú pri stolovaní v lepšej spoločnosti isté zaužívané pravidlá. V prípade, že sa ocitneme na hostine v rozpakoch ako jedlo správne konzumovať, riadte sa jednoduchou zásadou – počkajte, ako sa zachová hosťiteľka.

Rovnako jednoduché pravidlo máme aj pri používaní príboru. Zapamätáme si, vždy si berte príbor skraja. Tak ako vám budú servírovať jednotlivé chody, bude vám skraja smerom k tanieru ubúdať príbor. V prípade, že vám prinesú ďalší chod a vy už nemáte príbor, nemusíte sa obávať, s novým chodom vám prinesú aj nový príbor.

Medzi najproblematickejšie patria jedlá z hydiny a rýb. Mnohí z nás napríklad nevedia, že na jedenie rýb nepoužívame nožik alebo nevieme, či si môžeme pečené kuracie stehno chytiť do ruky.

Konzumovať ryby by sme mali špeciálnym príborom, ktorý pozostáva z vidličky a lopatkového noža, ktorým sa jednoducho oddeľuje mäso od nepríjemných kostičiek. V prípade, že takýto príbor pri tanieri nenájde, môžeme použiť dve vidličky alebo jednu vidličku a kúsok chleba. Na ryby nôž nepotrebujeme, netreba ich krájať.

Názory na to ako správne konzumovať hydinu, sa líšia. Väčšina odborníkov odporúča jesť hydinu príborom, pri menej formálnych príležitostiach sa toleruje jadenie rukou. Kost by sa však mala vziať do ruky pomocou obrúsky. Niekedy sa napríklad stehno z hydiny servíruje s končekom kosti zabaleným v ozdobnom papieri. Veľmi dobrý spôsob ako vyriešiť dilemu jadenia alebo nejedenia hydiny rukou, je riadiť sa pravidlom číslo jeden – počkať, ako sa zachová hosťiteľka. Kostičky z hydiny alebo ryby z úst nevyberáme rukou, ale vyplúvame na vidličku a kladieme na tanierik určený na kosti.

Mäso pečené na ihle jeme príborom. Najskôr však ľavou rukou pomocou obrúsky chyťme ražeň či špajdlu a pravou rukou nožom stiahneme mäso a zeleninu. Žabie stehienka si pridržame vidličkou na tanieri ľavou rukou, pravou rukou odlupujeme mäso.

Medzi plody mora patria napríklad raky, langusty, homáre, kraby, ustrice, krevety, mušle, chobotnice a ďalšie. Často sú súčasťou menu na veľkých oslavách. Zvyčajne sa podávajú ako predjedlo. V našich končinách boli donedávna neznámymi delikatesami, v súčasnosti pomaly strácajú na exotickosti, preto sa s nimi môžeme na hostinách stretnúť čoraz častejšie.

Zeleninový šalát podávame obvykle ako prílohu, môže však poslúžiť aj ako predjedlo. Má sa podávať už rozkrájaný (alebo roztrhaný) na menšie kúsky. Jesť zeleninový šalát nožom je absolútne nevhodné. Špagleta sa obvykle je pomocou vidličky, ak sa podáva aj s drevnatou časťou, môžeme ju jesť rukami. Artičky konzumujeme kombinovane. Lístky chytáme do rúk, máčame do omáčky (najčastejšie vinnej) a odhryzujeme z nich. Srdiečko, teda stred artičky, je mäksie a krájame ho vidličkou. Kukurica je viacerými spôsobmi. Na konzumáciu existujú špeciálne držiaky, môžeme ju jesť aj rukou či už zabalenú v servítke, alebo bez nej. Takisto nie je zakázané vylupovať zrnká na tanieri. Redkovky sa zvyknú podávať aj s vňaťou, v tomto prípade ich jeme rukou a vňať odkladáme na tanierik. Môžeme ich však aj olúpať nožom, ktorý držíme v pravej ruke a namočiť do soli.

Ovocie sa často podáva na záver hostiny ako zdravý dezert. U nás je na záver stolovania zaužívané podávať skôr koláče, sladké pečivo a torty. Melón a ananás sa servírujú nakrájané na plátky a konzumujú sa lyžičkou. Veľké kôstkové ovocie (slivky, broskyne...) jeme rukou, kôstku však napríklad odstránime. Z banánu najskôr odkrojíme nožom špičku, olúpeme ho a nakoniec odkrajujeme. Jahody a ríbeľze oddeľujeme od stopky až v ústach. Pomaranč najskôr olúpeme rukami a jeme po mesiačikoch. Čerešne a bobuloviny sa servírujú aj so stopkami. Kôstky nevypúvame do tanierika, ale na „medzipristátie“ využijeme lyžičku. Z kompótu nikdy nedopijame šťavu, ale môžeme si ho pri dojedaní vziať zo stola a ľavou rukou prisunúť bližšie k ústam.

Špagety sa môžu jesť viacerými spôsobmi. Skúsení konzumenti špagiet ich dokážu jesť iba vidličkou v pravej ruke tak, že si ich natačujú na vidličku o kraj taniera. Tým, ktorým to nejde, je dovolené pomáhať si lyžicou v ľavej ruke, na ktorú sa cestoviny natačujú. Dokonca je tolerované aj krájanie špagiet nožom a ich následné naberanie na vidličku. Chlieb a pečivo nikdy nejeme príborom. Ak nezjeme celý krajec, rukou ho najskôr rozlomíme na polovicu a jeme rukou. Zemiaky nekrajeme nožom, ale vidličkou. Omelety sa jedia pravou rukou, takisto vidličkou. Spolu so smaženými vajcami a praženicou si pri ich konzumácii môžeme pomáhať kúskom chleba, ktorý držíme v ľavej ruke.

Slovník anglicko slovenský

ambient - okolitý
ballot - hlasovací lístok, tajne hlasovať
resplendence - žiara, jas, lesk
duvet - perina, paplón
amiss - zlý, nevhodný
ban - zákaz, zakázat
surely - určite
grandeur - veľkoleposť, majestátnosť, vznešenosť
bandsman - člen kapely, orchestra
amicable - priateľský
grant - splniť, poskytnúť, uznať, pripustiť
obviate - odstrániť, zlikvidovať, zrobiť zbytočným
impeccable - dokonalý, bezchybný, neomylný, bezúhonný
amusement - pobavenie, zábava
changeability - premenlivosť, meniteľnosť, nestálosť
solemn - závažný, vážny, seriózny, významný, slávnostný
memorability - pamätihodnosť, pozoruhodnosť
impetuous - impulzívny, neuvážaný, napremyslený, prudký, dravý (živel)
surreal - neskutočný, nereálny, fantastický
outbrave - statočne čeliť, statočne bojovať
liberalize - liberalizovať, uvoľniť, zmierniť
guiltily - prevínilo
refugee - utečenec
ruble - úlomky kameňov, štrk
surgeon - chirurg

Metro v ozbrojených silách

/ kpt. Peter GARAJ

V dnešnej aprílovej časti o technológiách sa pozrieme na nový Windows 8, ktorý sa nedávno dostal do fázy „Customer preview“, čo je niečo ako verejná beta verzia. Pred „Customer preview“ bola minulý rok v septembri zverejnená „Developer preview“ verzia tohto systému, ktorá mala pomôcť vývojárom naučiť sa vyvíjať nové typy aplikácií pre tento operačný systém.

Windows 8 by mal byť nástupcom systému Windows 7 a vyvíja sa s ohľadom na dnešný stav vo sfére výpočtovej techniky. Windows 8 má upravenú architektúru tak, aby mohol fungovať na platforme Intel aj ARM. Procesory ARM sa používajú v tabletoch a iných prenosných zariadeniach a Microsoft vyhlasuje aj istú programovú kompatibilitu medzi danými platformami. Inými slovami, program zo stolného počítača by sa mal dať spustiť aj na prenosnom zariadení a naopak. Výpočtová náročnosť systému sa nezmenila a minimálne nároky ostávajú rovnaké ako pri Windows 7.

Jednou z hlavných vlastností systému je „duálne“ používateľské rozhranie Metro. Jeho hlavnou výhodou je možnosť ovládať systém dotykovým spôsobom, takže sa dá nasadiť na spomínané tablety. Prednosťou Metra sú aj tzv. „živé“ ikony. V praxi to funguje tak, že namiesto bežnej statickej ikony sa v priestore ikony zobrazujú relevantné informácie pre program, ktorý daná ikona predstavuje. Teda ikona pre financie zobrazuje hodnoty z burzy, ikona pre e-maily zobrazuje okrem počtu

nových e-mailov aj ich náhľady, ikona pre kalendár ukazuje zoznam udalostí na dnešný deň a tak ďalej... Tento prístup bol zvolený s ohľadom na bežné činnosti používateľa: otvorím kalendár a pozriem sa, čo mám v pláne, otvorím burzu a pozriem sa, čo je nové, otvorím e-mail a pozriem sa, či mám nejaký dôležitý e-mail. Namiesto otvárania teda stačí jeden „pohľad na vec“ a používateľ má hneď prehľad. Rovnaký prístup bol zvolený aj pre platformu Windows Mobile, kde sa rozhranie Metro používa už od minulého roka, keď boli telefóny s operačným systémom Windows Mobile uvedené na trh. Je to celkom príjemná zmena oproti rozhraniu od firmy Apple, ktoré sa viac menej nezmenené kopíruje aj na iné platformy.

Ďalšia vec, ktorú Metro prináša, je opustenie tlačidla štart. Štart ako taký bol uvedený do sveta Windows niekedy v roku 1995 a priniesol príjemný štandard pre centralizáciu všetkého potrebného do jedného miesta. To však v Metre nenájdete (aj keď...). Namiesto toho sú v Metre aktívne okraje a jeden roh. Okraje ukrývajú tzv. charms (príznam sa, preklad „prívesky“ mi k tejto funkcii nesedí, a preto ju budem naďalej volať charms). Charms sa dajú prstom vytiahnuť z okraja obrazovky. Podľa toho odkiaľ sa charm vytiahne, objavia sa v ňom nástroje. Napríklad ak si v Metre otvorím prehliadač, zhora si viem vytiahnuť otvorené okná. Alebo pri poštovom klientovi si viem zdola vytiahnuť panel z nástrojmi. Z ľavej strany si viem „vytiahnuť“ ďalšiu spustenú aplikáciu. Napríklad čítam poštu a chcem sa pozrieť na internet, ktorý som si už predtým otvoril. Tak prejdem prstom z ľavého okraja a pošta sa prekryje ok

Úloha vojakov

/ František RÁBEK

/ biskup-ordinár OS a OZ SR

Prečo je potrebná armáda, polícia, väzenstvo, záchranne zbory či práca colníkov? Lebo sa neustále objavujú ľudia, ktorí ohrozujú pokojné spolunažívanie, poriadok a spravodlivosť, lebo na človeka číhajú rozličné nebezpečenstvá. Viete z vlastných skúseností, že zápas proti zlu, jeho zamedzovanie a odstraňovanie jeho následkov – to je sizyfovská robotá, s ktorou nebudeme nikdy hotoví. Zdá sa, že sme sa s týmto faktom aj zmierili, a má to aj pozitívnu stránku: v tejto oblasti nehrozí nezamestnanosť...

Udržiavanie pokoja a spravodlivosti silovými prostriedkami sa však podobá činnosti lekára, ktorý sa usiluje znížiť pacientovi vysokú horúčku. Múdry lekár však nezostane iba pri tomto riešení. Predpokladá, že horúčka musí mať nejakú skrytú príčinu v organizme. Preto robí všetko, aby ju objavil pomocou hĺbkových vyšetrovaní a laboratórnych testov. Až keď objaví a odstráni vnútornú príčinu choroby, môže považovať pacienta za zdravého a mimo ohrozenia.

Represia rozličného druhu je často nevyhnutná, aby sa zabránilo vzniku ničivých prejavov zla v ľudskej spoločnosti. Represia však ešte nerieši vnútornú príčinu nepokojov, agresivity, nespravodlivosti, násillia a mnohých iných prejavov zla. Ako sa však môžeme dopracovať k duchovným a morálnym príčinám týchto negatívnych javov, ktoré sú skryté kdesi v hĺbke človeka?

Vzorom duchovne a morálne zdravého človeka je pre nás sám Ježiš Kristus. Máme ho poznávať a inšpirovať sa ním najmä uvažovaním nad jeho skutkami a slovami na stránkach evanjelií. Múdrym a skúseným rehabilitačným učiteľom je pre nás spoločenstvo Cirkvi, vedené Petrovým nástupcom, rímskym pápežom a kolégiom nástupcov apoštolov, biskupov, ktorým Ježiš zveril starostlivosť o všetkých svojich nasledovníkov. Ich spolupracovníkmi sú kňazi – aj naši kňazi ordinariátu, ktorí pôsobia medzi Vami.

Toto všetko sa však neprejaví pozitívne na našom živote bez našej ochotnej a vytrvalej spolupráce. Táto spolupráca s Kristovým Duchom, s darom jeho pokoja, si môže niekedy vyžadovať aj veľké úsilie, ba aj hrdinstvo. V takých situáciách sú nám veľkou pomocou a povzbudením ľudia, čo žili v podobných okolnostiach ako my, dokázali túto vernosť a stali sa víťazmi. Sú to svätí. Jedným z nich je aj patrón nášho ordinariátu svätý Šebastián. Bol vojakom v armáde rímskeho cisára Diokleciana okolo roku 300. Stal sa kresťanom. Keď cisár začal prenasledovať kresťanov, Šebastián využíval svoje postavenie, aby nevinným kresťanom pomáhal. Napokon sa rozhodol povedať otvorene cisárovi, že koná nespravodlivo, keď dáva mučiť a zabíjať ľudí pre ich vieru. Dôsledkom tejto odvahy a statočnosti bolo odsúdenie Šebastiána na smrť zastrelením šípmi.

Svätci, keďže až do konca svedomito zápasili o vernosť Kristovmu Duchu, sú v plnom pokoji, v plnom spoločenstve s trojjediným Bohom i s tými, čo sú s ním. Súčasne sú našimi bratmi a sestrami a my ich môžeme s dôverou prosiť o ich príhovor u Boha, aby nám vyprosovali silu v našich zápasoch.

Čím bude viac ľudí, ktorí sa vierou prijmú dar pokoja od vzkrieseného Krista a budú s ním spolupracovať, tým bude menej narušiteľov pokoja a spravodlivosti v spoločnosti. Veľmi výrazne to dosvedčujú svetové stretnutia kresťanskej mládeže. Na tom vlnajšom v Madride sa zúčastnilo asi dva milióny mladých z celého sveta – a španielska polícia nemala žiadne problémy s verejným poriadkom.

Vážení priatelia, želim Vám i Vaším blízkym dobrú duchovnú prípravu na slávenie Veľkej noci; veriace stretnutie s ukrižovaným a vzkrieseným Pánom počas bohoslužieb, radosť z jeho vzkriesenia a ochotu prijať jeho dar a vytrvalo s ním spolupracovať.

Vzt'ahová strata

/ kpt. Martin BITTNER

- „Každá strata má svoje charakteristické črty, pričom mnohé straty sa prekrývajú. Strata nás núti, aby sme ju akceptovali, viac alebo menej sa jej prispôbili.“

Vzt'ahová strata znamená koniec príležitostí byť v kontakte, komunikovať, mať spoločné zážitky, milovať, alebo byť v emocionálnej a fyzickej prítomnosti s určitou osobou. Najčastejšie tento typ straty súvisí s rozvodom, rozhodom a odovolením. Najťažší typ straty, ktorý nás môže postihnúť, je smrť milovaného človeka; smrťou ho strácame navždy a definitívne. Pozostalí majú pocit, že sa im zrútil svet, že ich život stratil zmysel, cítia sa opustení, zúfali a bezmocní. Je to zášah do ich identity a integrity. Smúťtia a trúchlia, v mnohých prejavoch ich stav pripomína chorobu, ale nie je to choroba, je to prirodzený spôsob spracovania straty.

Trúchlenie je komplexnou psychologickou, sociálnou a telesnou reakciou na stratu. Prejavuje sa záplavou rôznych emócií a telesných stavov, často nepochopiteľných a protichodných. Patrí sem smútok, zármutok, žiaľ, obavy z neistoty a vlastnej smrteľnosti, hnev, zlosť, agresivita, pocity viny, pocity opustenosti, ale aj pocity ulahčenia či vyslobodenia, telesné ťažkosti, dezorganizácia denného poriadku, impulzívne až chaotické správanie, vyhýbanie sa sociálnym kontaktom.

Atypické reakcie trúchlania sa od normálnych reakcií nelíšia vo svojej podstate, ale najmä intenzitou a dĺžkou trvania. Patrí medzi ne reakcie, ktoré sú oneskorené alebo odložené o celé týždne, mesiace či roky, ale aj skreslené reakcie prejavujúce sa hyperaktivitou, zmenou vzťahov k priateľom a príbuzným, zarytá nepriateľstvo voči určitým osobám, skrývanie nepriateľstva, včlenenie upätých a formálnych prejavov do svojho správania, depresia. Sú to príznaky, ktoré nekorešpondujú s bežným procesom trúchlania. Ten sa začína fázou šoku a otrasu, trvajúcou od niekoľkých hodín do 2 dní. Pozostalí si pripadajú zmätení, otupení, omrúčení, často reagujú zautomatizovane, neveriaco až agresívne. Druhá fáza, fáza sebakontroly trvá spravidla do večera dňa pohrebu, pričom príprava a organizácia pohrebu znemožňuje pozostalým, aby podľahli svojmu zármutku. Potom nasleduje fáza regresie, trvajúca jeden až tri mesiace a po nej fáza adaptácie trvajúca obvykle až jeden rok, u vdov niekedy 3 až 4 roky.

Trúchlenie je dlhodobým procesom vyrovnávania sa so stratou blízkeho človeka, pričom prežitie celého procesu trúchlania je nevyhnutnou podmienkou, aby sa trúchliaci dokázal vyrovnáť so smrťou blízkeho človeka. Prežiť si trúchlenie,

spracovať túto stratu a vyrovnáť sa s ňou znamená integrovať udalosť do vlastného života a akceptovať ju, nie sa od nej izolovať. To je však sprevádzané bolesťou a ďalšími príznakmi trúchlania, ktoré môžu tak pozostalých, ako aj ich bezprostredné sociálne okolie znepokojovať.

Čo v takýchto prípadoch robiť a nerobiť? Ako sa správať a konať v kontakte s pozostalým? Základom je nadviazanie rozhovoru a pokus vytvoriť také podmienky a atmosféru, ktoré počas rozhovoru umožnia ventiláciu emócií. Do popredia sa dostáva emocionálna podpora. Treba sa vyvarovať utešovaniu a poskytovaniu rád typu: „Vzchop sa, máš pre koho žiť!“, „Máš celý život pred sebou!“, „To bude dobré, uvidíš... Chce to čas...“. Vhodné sú formulácie: „Je mi to ľúto“, „Čítim s vami“, „Ako to všetko zvládáte?“, „Som tu pre vás“, „Čo pre vás môžem urobiť?“

Každé stretnutie s niekým, koho zasiahla smrť blízkeho človeka, je bolestivou konfrontáciou s možnosťou, že sa to môže prihodiť aj nám. Väčšinou tomu pomáha aj správanie pozostalého, ktorý svojim plačom, priamym vyjadrovaním konfliktných emócií, oblečením a mimikou prispieva k dramatizácii celej situácie. Ak si uvedomíme, že to všetko k smúteniu patrí a vytvoríme prijímajúcu atmosféru, dokážeme situáciu lepšie a adekvátnejšie zvládnuť. Ak sa v súvislosti so svojimi služobnými povinnosťami alebo počas konkrétnej krízovej situácie, či vo svojom osobnom živote stretnete s osobou prežívajúcou stratu blízkeho človeka, majte na pamäti tieto odporúčania:

- urobte si na rozhovor s pozostalým dostatok času,
- buďte dostatočne trpezliví, citliví, vnímaví,
- používajte otvorené otázky (otázky, na ktoré nie je možné odpovedať iba áno – nie),
- nedávajte zbytočné rady,
- neodsudzujte emócie pozostalého,
- nepreerušujte, neskáčte do reči,
- nenechajte sa odpútať vlastným uvažovaním čo povedať, od situácie, radšej pozorne načúvajte a neodsudzujte.

Hlavným pravidlom kontaktu s pozostalými je sústrediť sa na ich pocity a normalizovať symptómy smútenia a trúchlania, ubezpečovať ich, že to čo cítia, čo prežívajú, je normálne a prirodzené.

Sú tam, kde ich potrebujú

/ Jozef ŽIAK

V prvý marcový deň sa v katedrále Ordinariátu Ozbrojených síl a ozbrojených zborov SR v bratislavskej mestskej časti Rača, uskutočnila slávnostná svätá omša. Príslušníci ozbrojených síl a ozbrojených zborov si pripomenuli 9. výročie vzniku Ordinariátu OS a OZ SR. Hlavným celebrantom slávnosti bol Mons. František Rábek, ordinár OS a OZ SR. V Ordinariáte v súčasnosti pôsobi celkom 56 káplánov (21 vojenských, 14 policajných, 3 hasičských, 19 väzenských). Siedmi z nich sú rehoľní kňazi a 17 kňazi gréckokatolíckej cirkvi. Ordinariát má 39 farností. Najnovšou je vojenská farnosť sv. Anjelov strážcov vo Zvolene pre príslušníkov tamtojšej brigády velenia, riadenia a prieskumu vzdušných síl. Vojenská kňazi pôsobili spoločne so slovenskými vojakmi na Balkáne v Kosove, v Afrike v misii UNMEE v Eritrei, v Iraku a v súčasnosti na Cypre a v misii ISAF v Afganistane. „Som rád, že vojenská

kňazi pôsobia tam, kde ich vojak najviac potrebuje. Najmä v zahraničných vojenských misiách, kde vojaci odlúčení od rodín a svojich blízkych a potrebujú duchovnú podporu,” zdôraznil biskup Rábek.

AW 159 Wildcat

Napriek rozsiahlym škrtom a vyradovaniu techniky spred roka a pol pokračujú britské ozbrojené sily v získavaní niektorých nových typov. Jedným z nich je vrtuľník AW 159 Wildcat. Tento nástupca helikoptér Lynx je určený pre armádu i námorníctvo.

Future Lynx začali vyvíjať v roku 2002. Zmluvu za miliardu libier na 70 nových helikoptér získala firma AugustaWestland v roku 2006. O tri roky neskôr dostal typové označenie AW 159 a pomenovanie Wildcat. Rovnaké meno niesli počas druhej svetovej vojny americké námorné stíhačky, ktoré používali aj Briti. V roku 2009 absolvoval prototyp AW 159 aj prvý let.

Podobnosť s predchodcom nový vrtuľník rozhodne nezaprie, konštrukčne však ide o úplne nový typ. Vďaka novým motorom, chvostu a vyrovnávaciemu rotoru má stroj aj iné letové vlastnosti ako pôvodný Lynx. To bolo dôvodom rozsiahlych testov, ktoré absolvoval začiatkom roka na mori. V januári vyrazil na jednu a vo februári na druhú plavbu s fregatou HMS Iron Duke. Každá z nich trvala desať dní a loď zároveň vyhľadávala to najhoršie počasie, aby vrtuľník otestovala v drsných pod-

mienkach. Wildcat počas dvadsiatich dní absolvoval 390 pristátí na palube HMS Iron Duke. Z toho bolo 148 pristátí v noci, v 76 prípadoch s pomocou okuliarov pre nočné videnie. Rôzne senzory pritom zaznamenávali tisíce údajov z motorov, rotorov a ďalších systémov vrtuľníka. Všetko poslúži na spísanie príručky s operačnými limitmi nového typu – aby piloti vedeli, čo si môžu dovoliť v rôznych poveternostných podmienkach a s rôznym nákladom.

Wildcat sa má v radovej službe na palubách britských fregát a torpédoborcov objaviť v roku 2015. Kráľovské námorníctvo ich objednalo zatiaľ 28. Britská armáda dostane svoje stroje o rok skôr, objednala ich 34. Osem kusov je určených pre špeciálne jednotky.

Wildcat má dvojčlennú posádku a uvezie sedem cestujúcich. Maximálna rýchlosť je 291 km/h a dolet 777 km bez prídavných nádrží. V námornej verzii môže niesť torpéda, hlbinné nálože alebo až 8 protilodných rakiet novej generácie.

mba
foto AugustaWestland

Ozbrojené sily
Slovenskej republiky

Armádny magazín
v Slovenskej televízii

PROFESIONÁL

uvidíte v premiére
každú stredu na
Dvojke o 21,55 h.
a v dvoch reprízach
- ich vysielač čas sledujte
na internete.

V rámci Medzinárodného veľtrhu obrannej techniky Bratislava - IDEB 2012 organizuje Ministerstvo obrany SR, Združenie bezpečnostného a obranného priemyslu SR (ZBOP), Slovenská asociácia dodávateľov a užívateľov vojenských komunikačných a informačných systémov (AFCEA Slovak Chapter), Incheba a. s. a Stála delegácia Slovenskej republiky pri NATO Priemyselné dni NATO v SR. Podujatie je organizované formou dvojdného odborného seminára (2. – 3. mája) na Výstavisku Incheba. Zástupcovia slovenských podnikateľských subjektov budú môcť získať komplexné informácie o systéme obstarávania v NATO, o činnosti najväčších obstarávacích agentúr NATO, ako aj možnosť priamej registrácie do kontaktných databáz jednotlivých agentúr.